

Programma- begroting 2023

Gemeente Westerkwartier

Gemeente
Westerkwartier

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Bestuurlijke hoofdlijnen	7
Technische uitgangspunten.....	10
Programma's	11
Programma 0 – Bestuur en ondersteuning	12
Programma 1 – Veiligheid	14
Programma 2 – Verkeer, vervoer en waterstaat.....	16
Programma 3 – Economie	18
Programma 4 – Onderwijs.....	20
Programma 5 – Sport, cultuur en recreatie	22
Programma 6 – Sociaal domein.....	26
Programma 7 – Volksgezondheid en milieu	29
Programma 8 – Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing.....	31
Algemene dekkingsmiddelen	33
A. Overzicht algemene dekkingsmiddelen	33
B. Overhead	35
C. Heffing VPB	35
D. Onvoorzien.....	35
Paragrafen	37
Paragraaf A – Onderhoud kapitaalgoederen	38
Paragraaf B – Financiering.....	45
Paragraaf C – Bedrijfsvoering	49
Paragraaf D – Verbonden partijen	54
Paragraaf E – Grondbeleid.....	64
Paragraaf F – Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	69
Paragraaf G – Lokale heffingen	79
Paragraaf H – Novatec	85
Financiële begroting	94
Incidentele baten en lasten	98
Prognose meerjarenbalans.....	102
Bijlagen.....	103
Overzicht Reserves en Voorzieningen	104
Beleidsindicatoren	112
Investeringsoverzicht	114
Algemene uitkering meerjarig.....	117
Kerngegevens	119
Portefeuilleverdeling.....	120

Voorwoord

Voor u ligt de programmabegroting 2023 van onze gemeente Westerkwartier. De eerste begroting van een nieuw college, gebaseerd op het fundament van de voorgaande jaren en nog zonder nieuwe beleidsvoornemens.

Het jaar 2022 is als gevolg van de gemeenteraadsverkiezingen en de daarop volgende coalitievorming een bijzonder jaar. Op 30 maart bent u als nieuwe raad geïnstalleerd. Op 11 juli is het nieuwe coalitieakkoord 'Het gaat verder in Westerkwartier: veerkrachtiger, innovatiever en socialer' gepresenteerd en op 13 juli is het nieuwe college beëdigd. In het coalitieakkoord zijn ambities geformuleerd om in de volgende bestuursperiode Westerkwartier verder te brengen. Deze ambities worden uitgewerkt in een college(uitvoerings)programma, waarin we per ambitie concrete doelen en resultaten benoemen. Samen met inwoners, organisaties en bedrijven is in de eerste drieënhalve jaar van het bestaan van onze gemeente een goede basis gelegd voor Westerkwartier. Aan de hand van het coalitieakkoord en het college(uitvoerings)programma gaan we verder bouwen aan een nog mooiere gemeente.

Wij verwachten het college(uitvoerings)programma in december te hebben afgerond. Dit betekent dat de programmabegroting zoals die nu aan u voorligt nog geen uitwerking van nieuw beleid is opgenomen. De doelen voor 2023 die we hebben opgenomen in deze programmabegroting vloeien nog voort uit beleid en doelen van de afgelopen jaren. Voor de budgetten geldt dit ook, waarbij we alleen een aantal financiële ontwikkelingen hebben verwerkt die onontkoombaar zijn.

We leven in een onzekere tijd. Onze inwoners, organisaties, bedrijven en ook wij als gemeente voelen deze onzekerheid door onder andere de snel oplopende inflatie, de woningnood, de stijgende energieprijzen, de veranderende arbeidsmarkt en de zorgen om ons klimaat. Daar komt bij dat er voor de boeren nog geen duidelijkheid is over het stikstof- en landbouwbeleid. En in die onzekere tijd willen wij ook onderdak bieden aan de vluchtelingen uit Oekraïne en asielzoekers. In die tijd van onzekerheden moeten we een begroting maken. In de afgelopen jaren hebben we steeds in onze perspectiefnota's en begrotingen benoemd met welke financiële onzekerheden we worden geconfronteerd. Bijvoorbeeld de herijking gemeentefonds die voor onze gemeente negatief heeft uitpakt en de blijvende druk op de uitgaven jeugdzorg. Deze effecten worden versterkt doordat we in een tijd van crisissen leven. We zien het kabinet hier vooral gefragmenteerd en incidenteel op reageren. Een lange termijn visie en daarbij behorend stabiel financieel perspectief is er nog niet.

In ons financieel meerjarenbeeld zit in de jaren 2023 tot en met 2025 nog (incidentele) ruimte die we kunnen inzetten om ambities te verwezenlijken. Deze vrije ruimte hebben we op een stelpost geplaatst. In december verwachten we u een begrotingswijziging voor te leggen over de inzet van deze stelpost op basis van het college(uitvoerings)programma. We moeten ons goed beseffen dat

deze ruimte tijdelijk is. Op basis van huidige inzichten zien we vanaf 2026 een tekort als gevolg van de door het Rijk voorgenomen andere manier van bekostigen van gemeenten. Daarom moeten we behoedzaam blijven. In het coalitieakkoord hebben we in dat kader ook aangegeven dat we de beschikbare ruimte vooralsnog vooral incidenteel inzetten en nieuwe verplichtingen voor langere termijn gaan beperken. Deze uitgangspunten nemen we ook mee bij de vertaling van het coalitieakkoord in een college(uitvoerings)programma.

Op basis van het motto van ons coalitieakkoord 'Het gaat verder in Westerkwartier' gaan we verder met de uitwerking van de ambities in een college(uitvoerings)programma. Daarmee kunnen we in december een inhoudelijke verrijking toevoegen aan de (meerjaren)begroting, zodat we in 2023 verder kunnen bouwen aan een veerkrachtiger, innovatiever en socialer Westerkwartier!

Namen het college,

Ard van der Tuuk
burgemeester

Eric Paré
loco-gemeentesecretaris.

Begroting 2023

Uitgaven € 189,8 miljoen

Inkomsten € 189,8 miljoen

Sociaal domein € 87,1 mln
Welzijnswerk, bijstand, jeugd, Wmo, re-integratie, sociale werkvoorziening

Bestuur en organisatie € 33,2 mln
Gemeenteraad, college, ambtelijke organisatie

Volkgezondheid & milieu € 20,1 mln
Volkshuisvesting, riolering, klimaat, afvalinzameling, milieu, begraafplaatsen

Sport, cultuur & recreatie € 15,8 mln
Sportbeleid, accommodaties, musea, bibliotheken, openbaar groen

Verkeer en vervoer € 10,7 mln
Beheer wegen, bereikbaarheid, parkeren, openbare verlichting

Onderwijs € 7,2 mln
Primaire onderwijs, leerlingen vervoer, schoolgebouwen

Veiligheid € 5,8 mln
Politie, brandweer

Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening € 5,1 mln
Ruimtelijke ordening, grondexploitatie

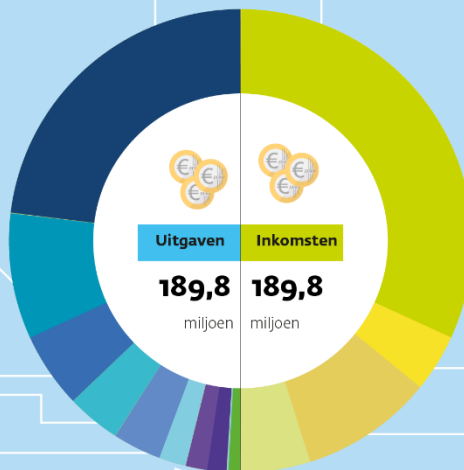
Economie € 0,6 mln
Ontwikkeling bedrijvigheid

Algemene uitkering Rijk € 123,6 mln

Specifieke uitkering Rijk € 15,8 mln

Lokale heffingen € 34,6 mln

Overige inkomsten € 15,8 mln

Kosten per huishouding*

Onroerendezaakbelasting: € 363 bij een waarde van € 250.000
Afstoftheffing: € 344 bij 250 kg grijs en 130 kg groen
Riolerect: € 223

*De definitieve tarieven moeten nog worden vastgesteld

Geld gereserveerd voor nieuwe plannen

Nieuw beleid willen we opstellen aan de hand van het coalitieakkoord en de uitwerking daarvan in een college (uitvoerings)programma. Besluitvorming over ambities, doelen en resultaten voor de komende jaren vindt naar verwachting in december plaats. Voor de uitvoering hiervan is in 2023 € 4,2 miljoen beschikbaar.

Nieuwe plannen € 4,2 mln

Dit overzicht is bedoeld om in één oogopslag inzicht te geven in de inkomsten en uitgaven van de gemeente. Hieraan kunnen geen rechten worden ontleend. Bedragen zijn afgerond.

De begroting 2023 vindt u op www.westerkwartier.nl/begroting2023

Tekstalternatief voor infographic hieronder.

Uitgaven 189,8 miljoen euro

Sociaal domein 87,1 miljoen euro

Welzijnswerk, bijstand, jeugd, Wmo, re-integratie, sociale werkvoorziening

Bestuur en organisatie 33,2 miljoen euro

Gemeenteraad, college, ambtelijke organisatie

Volksgesondheid en milieu 20,1 miljoen euro

Volkshuisvesting, riolering, klimaat, afvalinzameling, milieu, begraafplaatsen

Sport, cultuur en recreatie 15,8 miljoen euro

Sportbeleid, accommodaties, musea, bibliotheken, openbaar groen

Verkeer en vervoer 10,7 miljoen euro

Beheer wegen, bereikbaarheid, parkeren, openbare verlichting

Onderwijs 7,2 miljoen euro

Primair onderwijs, leerlingenvervoer, schoolgebouwen

Veiligheid 5,8 miljoen euro

Politie en brandweer

Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening 5,1 miljoen euro

Ruimtelijke ordening, grondexploitaties

Economie 0,6 miljoen euro

Ontwikkeling bedrijvigheid

Inkomsten 189,8 miljoen euro

Algemene uitkering van het Rijk 123,6 miljoen euro

Specifieke uitkering van het Rijk 15,8 miljoen euro

Lokale heffingen 34,6 miljoen euro

Overige inkomsten 15,8 miljoen euro

Geld gereserveerd voor nieuwe plannen

Nieuw beleid willen we opstellen aan de hand van het coalitieakkoord en de uitwerking daarvan in een college (uitvoerings) programma. Besluitvorming over ambities, doelen en resultaten voor de komende jaren vindt naar verwachting in december plaats. Voor de uitvoering hiervan is in 2023 4,2 miljoen euro beschikbaar.

Kosten per huishouding

Onroerendezaakbelasting: 363 euro bij een waarde van 250.000 euro

Afvalstoffenheffing: 344 euro bij 250 kilogram grijs en 130 kilogram groen

Rioolrecht: 223 euro

Bestuurlijke hoofdlijnen

In het voorwoord gingen wij in op de context waarbinnen wij deze begroting hebben opgesteld. Hieronder schetsen wij de bestuurlijke hoofdlijnen. Die zijn als volgt:

1. We hebben nog geen beleidsvoornemens verwerkt in deze begroting, wel hebben we een aantal financiële ontwikkelingen verwerkt die voor ons onontkoombaar zijn.
2. In de jaren 2023, 2024 en 2025 zien we vrije ruimte die kan worden ingezet voor uitvoering van het college(uitvoerings)programma.
3. We zijn ons bewust van de onzekerheden in het financieel beeld met name vanaf 2026.
4. Het structureel begrotingssaldo is voor 2023 op orde.

1. WE HEBBEN NOG GEEN BELEIDSVOORNEMENS VERWERKT IN DEZE BEGROTING, WEL HEBBEN WE EEN AANTAL FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN VERWERKT DIE VOOR ONS ONONTKOOMBAAR ZIJN

Nieuw beleid willen we opstellen aan de hand van het coalitieakkoord en de uitwerking daarvan in een college(uitvoerings)programma. Besluitvorming over ambities, doelen en resultaten voor de komende jaren - en over de financiering hiervan - vindt naar verwachting in december plaats.

Wel hebben we een aantal financiële ontwikkelingen verwerkt die voor ons onontkoombaar zijn. In de onderstaande tabel is het verloop van de begrotingssaldi inzichtelijk gemaakt.

<i>bedragen in miljoenen euro's, + is voordeel</i>	2023	2024	2025	2026
Saldo begroting 2022	-1,4	-1,3	-1,2	-1,2
a. Eerste begrotingswijziging 2022	1,3			
Tussenstand	-0,1	-1,3	-1,2	-1,2
<u>Ontwikkelingen:</u>				
b. Uitkomsten september, - december en meicirculaire	8,0	9,8	11,5	2,0
c. Onontkoombare ontwikkelingen	-3,7	-2,9	-2,7	-2,2
Tussenstand	4,2	5,6	7,6	-1,4
Stelpost vrije ruimte	4,2	5,6	7,6	0
Saldo begroting 2023	0	0	0	-1,4

- a) Op 10 november 2021 zijn de programmabegroting 2022 en de eerste begrotingswijziging 2022 vastgesteld. Het meerjarenbeeld daarbij liet een structureel tekort van ruim € 1 miljoen zien.
- b) Op basis van de circulaire uit september 2021, december 2021 en mei 2022 is de hoogte van de gemeentefondsuitkeringen naar boven bijgesteld. Met name de uitkomsten van de meicirculaire zorgen voor een positief effect in de jaren 2023 tot en met 2025. Onder andere door bevrozing van de opschalingskorting in die jaren en een toename van het accres door stijging van de rijksuitgaven. In het jaar 2026 zien we een terugval van € 9,5 miljoen. Dit is

het gevolg van een sterke daling in het accres als gevolg van een nieuwe financieringssysteem voor gemeenten en provincies waaraan het Rijk werkt in overleg met VNG en IPO. Daarnaast is in het regeerakkoord de opschalingskorting bevroren tot 2025 maar niet afgeschaft, waardoor deze in 2026 weer in volle omvang terugkomt.

- c) Jaarlijks is sprake van autonome en/ of onontkoombare ontwikkelingen die leiden tot aanpassing van budgetten. De grootste ontwikkelingen die we in de begroting hebben verwerkt worden hieronder toegelicht.
- Bijstelling aanvullende middelen en besparingen jeugd: Rijk en gemeenten werken aan de Hervormingsagenda Jeugd, waarbij een combinatie van maatregelen en een financieel kader moet leiden tot een structureel houdbaarder jeugdstelsel. De Hervormingsagenda wordt naar verwachting dit najaar afgerond. Voor de jaren 2022 en 2023 zijn incidenteel middelen beschikbaar. Voor de jaren 2024 tot en met 2026 hebben Rijk en VNG nieuwe afspraken gemaakt met welke bedragen gemeenten rekening mogen houden, hoewel die nog niet verwerkt zijn in het gemeentefonds. In onze begroting sluiten we aan bij deze nieuwe landelijke afspraken. Dit leidt tot een negatieve bijstelling van de begroting met € 1,4 miljoen in 2023, met name voor het later ingaan van maatregelen. In de jaren daarna is sprake van een negatieve bijstelling van circa € 0,2 miljoen.
  - Bij de start van gemeente Westerkwartier is in de meerjarenbegroting een taakstelling oplopend tot € 0,8 miljoen (vanaf 2023 structureel) opgenomen als inkomst uit externe financiering om geplande ambities te realiseren. In 2020 hebben we € 1,7 miljoen aan externe financiering toegekend gekregen, in 2021 € 4,7 miljoen. Deze baten worden volledig ingezet voor de betreffende subsidieprojecten, dat is vanuit de subsidieverstrekkingen ook een harde eis. Dit betekent dat deze gerealiseerde externe financiering niet leidt tot invulling van de taakstelling. Daarom hebben we deze taakstelling uit de begroting gehaald.
  - Op niveau brengen van structureel ziektevervangingsbudget: we verhogen dit budget met € 0,4 miljoen naar € 0,6 miljoen. Daarmee komt dit budget op circa 2% van de totale loonsom. Afgelopen jaren bedroegen de meerkosten voor vervanging bij zwangerschap en ziekte ongeveer € 0,6 miljoen. Vanaf 2023 gaan we deze kosten begroten.
  - Daarnaast is sprake van een aantal overige effecten die bij het uitwerken van de begroting 2023 naar voren zijn gekomen, de belangrijkste betreffen:
    - Voordeel door actualisatie OZB-opbrengsten en de verwerking van indexatie daarvan (effect structureel € 0,5 mln);
    - Nadeel als gevolg van actualisatie van kapitaallasten (effect € 0,4 mln in 2023);
    - Nadeel actualisatie begroting Novatec (effect € 0,3 miljoen in 2023);
    - Nadeel op rentelasten als gevolg van actualisatie van te betalen externe rente en de doorbelasting naar onze grondexploitaties (effect € 0,2 mln in 2023);
    - Nadeel door verduurzaming en actualisatie meerjarenonderhoudsplannen overige gebouwen (effect € 0,2 mln in 2023);
    - Nadeel door vijfde wethouder met ondersteuning (effect € 0,2 mln in 2023).

2. IN DE JAREN 2023, 2024 EN 2025 ZIEN WE VRIJE RUIMTE DIE KAN WORDEN INGEZET VOOR UITVOERING VAN HET COLLEGE(UITVOERINGS)PROGRAMMA

De financiële ruimte die vrij beschikbaar is in het meerjarenperspectief is op een stelpost gezet en kan worden ingezet bij integrale afweging van ambities, doelen en resultaten uit het college(uitvoerings)programma.

3. WE ZIJN ONS BEWUST VAN DE ONZEKERHEDEN IN HET FINANCIËEL BEELD VANAF 2026

Zoals uit bovenstaande tabel en toelichting blijkt, voorzien we vanaf 2026 een tekort. De ontwikkelingen rondom een nieuwe financieringssysteem zijn op dit moment onzeker, waardoor ook de financiële positie van gemeenten vanaf 2026 onzeker is. Daarom zetten we de beschikbare financiële ruimte vooralsnog vooral incidenteel in en beperken we nieuwe verplichtingen voor de langere termijn.

4. HET STRUCTUREEL BEGROTINGSSALDO IS VOOR 2023 OP ORDE

De provinciale toezichthouders toetsen of sprake is van een meerjarig sluitende begroting. Hierbij is het van belang om onderscheid te maken in de structurele en incidentele componenten uit de begroting. Uit het overzicht incidentele lasten en baten in de financiële begroting blijkt dat het structurele begrotingssaldo van 2023 positief is.

Technische uitgangspunten

Bij het opstellen van de begroting 2023 hebben wij de volgende uitgangspunten gehanteerd.

- ◆ Zowel aan de lasten- als aan de batenkant verwerken we alleen de indexatie voor het komend jaar. Bij de baten betekent dit dat we de algemene uitkering hebben berekend met constante prijzen dus exclusief inflatiecorrectie voor de jaren na 2023, en bij de OZB-opbrengst begroten we geen meeropbrengst door indexatie na 2023. Bij de lasten betekent het dat we loonkosten, subsidies en bijdragen na 2023 niet laten stijgen als gevolg van verwachte loon- en prijsaanpassing.
- ◆ Salarissen van personeel en bestuur indexeren we op basis van cao-afspraken of verwachtingen daarover. Er zijn nog geen cao-afspraken over 2023. Voor het percentage baseren we ons op cijfers van het Centraal Plan Bureau (CPB) die in de meicirculaire 2022 zijn genoemd. Voor de loonkosten is rekening gehouden met een stijging van 3,3% in 2023 ten opzichte van 2022.
- ◆ We indexeren een aantal grote kostenposten op basis van specifieke afspraken met betrokken partijen (bijvoorbeeld de kosten voor Jeugdzorg, WMO, de Schans, leerlingen- en Wmo-vervoer).
- ◆ We indexeren de grotere structureel gesubsidieerde organisaties die in hun begroting een grote component personeelskosten hebben op basis van cijfers van het CPB in de meicirculaire. Het betreft de Consumenten Prijsindex (CPI) van 2,4%.
- ◆ We indexeren de budgetten voor beheer van wegen, openbaar groen, gebouwen en tractie op basis van de CPI van 2,4% uit de meicirculaire.
- ◆ Voor de baten uit de algemene uitkering baseren we ons op de meicirculaire 2022.
- ◆ Rijk en gemeenten werken aan de Hervormingsagenda Jeugd. Voor de jaren 2022 en 2023 zijn incidenteel middelen beschikbaar. Voor de jaren 2024 tot en met 2026 hebben rijk en VNG afspraken gemaakt met welke bedragen gemeenten rekening mogen houden, hoewel die nog niet verwerkt zijn in het gemeentefonds. De afspraken gaan over minder lasten en meer baten. Gemeenten mogen een besparing inboeken van (op macroniveau) € 100 miljoen in 2024, € 500 miljoen in 2025 en € 500 miljoen in 2026. Afgesproken is dat de Rijksoverheid de verantwoordelijkheid heeft om deze besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. We hebben deze besparing verwerkt met een taakstelling van € 0,3 miljoen in 2024 en € 1,6 miljoen in 2025 en 2026. Aan extra baten mogen gemeenten uitgaan van (op macroniveau) € 1.265 miljoen in 2024, € 758 miljoen in 2025 en € 367 miljoen in 2026. Voor ons betekent dat € 4,0 miljoen in 2024, € 2,4 miljoen in 2025 en € 1,2 miljoen in 2026.
- ◆ De opbrengst OZB stijgt in 2023 met 5%. Dit naar aanleiding van het raadsbesluit van 10 november 2021 waarmee deze geplande verhoging in 2022 is uitgesteld naar 2023.
- ◆ De tarieven afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn gebaseerd op 100% kostendekking.
- ◆ Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien maken geen deel uit van de programma's en worden apart gepresenteerd.

Programma's

In de begroting treft u de volgende programma's aan:

- ◆ Programma 0 – Bestuur en ondersteuning
- ◆ Programma 1 – Veiligheid
- ◆ Programma 2 – Verkeer, vervoer en waterstaat
- ◆ Programma 3 – Economie
- ◆ Programma 4 – Onderwijs
- ◆ Programma 5 – Sport, cultuur en recreatie
- ◆ Programma 6 – Sociaal domein
- ◆ Programma 7 – Volksgezondheid en milieu
- ◆ Programma 8 – Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Daarnaast worden de algemene dekkingsmiddelen apart toegelicht:

- A. Overzicht algemene dekkingsmiddelen
- B. Overhead
- C. Heffing VPB
- D. Onvoorzien

Programma o – Bestuur en ondersteuning

Het bestuur van de gemeente bestaat uit de gemeenteraad, de burgemeester en het college van burgemeester en wethouders. In dit programma staat hoe zij worden ondersteund. Zo wordt de gemeenteraad ondersteund door de griffie. Het college van burgemeester en wethouders wordt ondersteund door de gemeentesecretaris. Ook verkiezingen en burgerzaken vallen onder dit programma.

Actuele beleidscontext

Onze gemeente werkt aan haar eigen positie en de positie in de regio. Daarbij willen we midden in de samenleving staan. Handelen vindt plaats vanuit de kernwaarden Dichtbij, Nuchter en Ambitieuw. Het bestuur en de gemeentelijke organisatie wil een betrouwbare partner zijn met een strategische koers. We werken aan onze strategische koers en willen onze ambities waarmaken die passen bij een gemeente met ruim 64.300 inwoners.

Dit willen we bereiken in 2023

- ◆ We willen in ons werk meer samenwerken met onze omgeving, zoals onze inwoners, het onderwijs, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere overheden, om van elkaar te leren, om van elkaars kracht gebruik te kunnen maken, om efficiënter te werken en om gezamenlijk het hoofd te bieden aan de complexe uitdagingen waar we als samenleving voor staan.
- ◆ We verlenen onze diensten volgens het dienstverlenings- en werkconcept Dichtbij en Duurzaam. Dat betekent onder andere dat we maatwerk zo dichtbij mogelijk hebben georganiseerd: we gaan erop af, we hebben het gesprek daar waar de inwoner dat wil. Standaard werk hebben we zoveel mogelijk efficiënt en digitaal ingericht, waarbij altijd een hulplijn is waar inwoners telefonisch en fysiek terecht kunnen. We werken vanuit uitvalsbases en onze kantoorlocatie(s) is (zijn) gericht op ontmoeting.
- ◆ Het team digitale informatie ondersteunt de teams met dashboards om inzicht te krijgen in de data van onze dienstverlening.
- ◆ We willen de kwaliteit van onze online dienstverlening verbeteren in samenwerking met onze inwoners.
- ◆ We willen onze servicenormen waarmaken en aanscherpen waar het nodig is.
- ◆ Wij willen een moderne gemeente zijn die de inwoners centraal stelt en dicht bij onze inwoners staat. Dichtbij zijn is voor ons luisteren, aansluiten en meebewegen. Voor de communicatie betekent dat luisteren naar onze inwoners, aansluiten bij hun belevingswereld en hen betrekken bij onze plannen en daar onze communicatie-inzet op afstemmen. We willen ook een gemeente zijn waarin mensen in verbinding staan met elkaar. Ook kijken we daarbij naar de laatste technische mogelijkheden en willen we innovatie stimuleren. In dit verband zoeken we onder meer naar nieuwe mogelijkheden om met onze samenleving in contact te staan. Daarmee willen we een antwoord geven op economische en maatschappelijke uitdagingen. Heel concreet houdt het in dat we meer en vaker (coöperatief) willen samenwerken met de partijen in ons gebied en dat we ons hard willen maken voor continuering van de Innovatiewerkplaats in onze gemeente. We willen

Taakvelden

- 0.1 Bestuur
- 0.2 Burgerzaken

Paragrafen

- D. Verbonden partijen
- G. Lokale heffingen

Verbonden partijen

Eems Dollard Regio

graag meer gebruik maken deze Innovatiewerkplaats onder meer om ons MKB te versterken.

- ◆ In 2023 organiseren we de verkiezingen voor Provinciale Staten en de waterschappen op 15 maart 2023.

Dit gaan we nieuw doen in 2023 en verder

In deze begroting zijn nog geen nieuwe ambities verwerkt. Eerst werken we coalitieakkoord uit in een college(uitvoerings-)programma. Na besluitvorming daarover voegen we doelen en resultaten toe, indien van toepassing met een begrotingswijziging.

Dit gaat het kosten

Programma o <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baten	1.292	972	972	972	972	972
Lasten	4.743	5.115	5.467	5.467	5.467	5.467
Totaal saldo van baten en lasten	3.451	4.143	4.495	4.495	4.495	4.495
Toevoeging reserve						
Onttrekking reserve						
Geraamd resultaat	3.451	4.143	4.495	4.495	4.495	4.495

Programma 1 – Veiligheid

Iedereen moet zich veilig voelen in de eigen leefomgeving. Overlast, criminaliteit en risicovolle verkeerssituaties geven een onveilig gevoel. De gemeente heeft een belangrijke rol als regisseur op het thema veiligheid. 4-jaarlijks stellen wij integraal veiligheidsbeleid op. In dit beleid leggen we de speerpunten voor deze periode vast. In het jaarlijkse uitvoeringsplan geven we aan wat we in dat jaar gaan doen op de beleidsdoelen uit het integraal veiligheidsbeleid. Vanuit dit programma wordt samengewerkt met een breed netwerk binnen onze eigen organisatie en met (overheids)organisaties. Onze eigen boa's en de politie vervullen hierin een belangrijke rol. De integrale advisering en uitvoering van hulpverlening bij branden, rampen en crisisbeheersing is ondergebracht bij de Veiligheidsregio Groningen.

Taakvelden

- 1.1 Brandweer
- 1.2 Openbare orde en veiligheid

Paragrafen

- D. Verbonden partijen
- G. Lokale heffingen

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Groningen

Actuele beleidscontext

In 2020 is het huidige Integraal Veiligheidsbeleid door de raad vastgesteld. Jaarlijks wordt hierop een uitvoeringsplan vastgesteld, zo ook voor 2023. Voor 2023 zal de aanpak van ondermijning, cybercriminaliteit, verkeersveiligheid en het versterken van de verbinding tussen zorg en veiligheid als speerpunt worden opgenomen. Ook gaan we verder met ontwikkelen van het Dashboard Integraal Veiligheidsbeleid. Hiermee wordt een vervolg gegeven aan de acties die in 2022 zijn ingezet.

Ons actuele veiligheidsbeleid heeft een looptijd van 2020 t/m 2023. 2023 is daarmee het laatste jaar dat er een uitvoeringsplan verschijnt op basis van dit veiligheidsbeleid. In 2023 starten we met het opstellen van een nieuw geactualiseerd integraal veiligheidsbeleid voor de periode 2024-2027.

Onder de activiteiten van de Veiligheidsregio (VRG) vallen de brandweezorg, crisisbeheersing, de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en de gemeentelijke kolom (gemeenten). De VRG levert op repressief gebied brandweezorg, crisisbeheersing, bevolkingszorg zoals crisiscommunicatie en geneeskundige hulpverlening. Op preventief gebied adviseert VRG in alle onderdelen van de veiligheidsketen: pro-actie, preventie, preparatie, repressie en nazorg. We leveren een financiële, bestuurlijke en operationele (personele) bijdrage aan de Veiligheidsregio.

Dit willen we bereiken in 2023

Openbare orde en veiligheid:

- ◆ We zetten in op de aanpak van ondermijnende criminaliteit door de kennis en awareness bij medewerkers van onze organisatie te vergroten. We richten een gemeentelijke ondermijningstafel op om met elkaar de integrale aanpak verder te ontwikkelen en integrale interventies te plegen. We sluiten hierbij aan bij regionale initiatieven.
- ◆ We zien een toename op het gebied van cybercriminaliteit. Samen met onze (keten-) partners willen we ons inzetten om de weerbaarheid van onze inwoners en ondernemers te vergroten. We verkennen of we op dit thema kunnen aansluiten bij regionale dan wel landelijke ontwikkelingen.

- ◆ We blijven investeren in de verbinding tussen zorg en veiligheid. Door verschillende decentralisaties zijn nieuwe verantwoordelijkheden naar gemeenten gekomen, zoals de Wet verplichte geestelijke gezondheid. Hierdoor kan de gemeente veel directer dan voorheen combinaties van preventie, zorg en strafmaatregelen vaststellen en doorvoeren. Dit vraagt om samenwerking tussen de domeinen zorg en veiligheid. Hiervoor hanteren we de Integrale Aanpak ter Voorkoming van Escalatie. Met deze AVE-aanpak willen we problemen voorkomen of zo snel mogelijk beheersbaar maken.
- ◆ We gaan verder met de ontwikkeling van het Dashboard Integrale Veiligheid. Hierbij verkennen we de mogelijkheid om het dashboard aan te laten sluiten op dashboards van partners zoals politie en VRG.
- ◆ We ontwikkelen integraal veiligheidsbeleid 2024-2027.
- ◆ We continueren onze inzet op verkeersveiligheid. We kijken of het project Klacht en Knel (integrale inzet op verkeersknelpunten) een vervolg moet krijgen.
- ◆ Daarnaast blijven wij ons volop inzetten voor leefbare en veilige dorpen en kernen.

Brandweezorg:

- ◆ Vanuit het Veiligheidsplan 2020-2024 heeft de brandweer de ambitie om zich nog meer te richten op het voorkomen van branden en ongevallen. We ondersteunen deze preventieactiviteiten en leveren hier een actieve bijdrage aan door middel van voorlichting en advisering bij vergunningaanvragen. Daarnaast hebben wij witte vlekken (objecten zonder extern bluswater) in beeld gebracht en treffen we maatregelen om zoveel mogelijk plaatsen alsnog bereikbaar te maken voor extern bluswater.

Crisisbeheersing:

- ◆ Crisisbeheersing vraagt van onze gemeente dat we zorgen voor bezetting van de lokale crisisfuncties en dat we een bijdrage leveren aan de regionale crisisorganisatie. Om goed voorbereid te zijn vraagt vakbekwaamheid onze structurele aandacht.

Dit gaan we nieuw doen in 2023 en verder

In deze begroting zijn nog geen nieuwe ambities verwerkt. Eerst werken we coalitieakkoord uit in een college(uitvoerings-)programma. Na besluitvorming daarover voegen we doelen en resultaten toe, indien van toepassing met een begrotingswijziging.

Dit gaat het kosten

Programma 1 <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baten	111	48	38	38	38	38
Lasten	5.639	5.608	5.783	5.783	5.539	5.539
Totaal saldo van baten en lasten	5.527	5.560	5.745	5.745	5.501	5.501
Toevoeging reserve						
Onttrekking reserve	238	238	238	238		
Geraamd resultaat	5.289	5.322	5.507	5.507	5.501	5.501

Programma 2 – Verkeer, vervoer en waterstaat

Dit programma omvat het onderhoud en verbetering van de openbare ruimte. Het gaat verder over het uitvoeren van maatregelen voor een betere bereikbaarheid en verkeersmobiliteit, parkeren en de realisatie van nieuwe fysieke infrastructuur. De belangrijkste taken die vallen onder dit programma zijn het uitvoeren van beheertaken, het veiligheidsonderhoud, het dagelijks en regulier onderhoud, het groot onderhoud en de (her-) inrichtingen in de openbare ruimte. De gladheidsbestrijding in de wintermaanden hoort hier ook bij.

Actuele beleidscontext

Wij regisseren de uitvoering van onze kerntaken. Tegelijkertijd transformeren wij naar een stimulerende, faciliterende en loslatende gemeente, die ruimte biedt aan burgerinitiatief en zelfbeheer.

Wij onderhouden wegen, fietspaden, straatmeubilair en civieltechnische kunstwerken op het niveau zoals vastgelegd is in de kwaliteitsvisie openbare ruimte 2021-2025. Er is een technisch beheersysteem met daarin de administratieve gegevens van de te onderhouden objecten. Dit systeem is de basis voor de jaarlijkse onderhoudsprogramma's. De civieltechnische kunstwerken (onder andere bruggen en damwanden) worden met een ander programma beheerd.

Het contract voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting liep af op 1 september 2022. In juli 2022 is dit opnieuw aanbesteed voor een periode van 3 jaar met twee keer een optie tot verlenging met één jaar.

Dit willen we bereiken in 2023

- ◆ Het realiseren van een duurzaam en veilig functionerende infrastructuur en verkeersvoorzieningen waarbij op voorhand rekening wordt gehouden met de opgaven en het actieprogramma op basis van de vastgestelde verkeersvisie van de gemeente Westerkwartier.
- ◆ Een doelmatige, duurzame en veilige wijze van aanleggen, beheren en onderhouden van de openbare ruimte.
- ◆ Bij uitbreidingen in de openbare ruimte met een redelijk grote omvang bij de planvorming ook gelijk een onderhoudsparagraaf op te stellen ten behoeve van de budgettering. Dan is het mogelijk om deze uitbreiding op een duurzame wijze te kunnen onderhouden overeenkomstig de afgesproken kwaliteitsniveaus uit de kwaliteitsvisie openbare ruimte 2021-2025.
- ◆ Het duurzaam in stand houden van de verharding van de openbare wegen, bruggen en kunstwerken, pleinen, voet- en fietspaden, conform de afgesproken kwaliteitsniveaus uit de kwaliteitsvisie openbare ruimte 2021-2025.
- ◆ Om de 2 jaar vindt een algehele technische weginspectie plaats. De eerstvolgende is gepland in het voorjaar van 2024. Dit is de basis voor de planning van de uitvoering van het wegonderhoud in de jaren hierna. Ook wordt op basis van deze gegevens gerapporteerd

Taakvelden

- 2.1 Onderhoud wegen
Gladheidsbestrijding
Openb.verlichting
- 2.2 Parkeren
- 2.3/2.4 Havens/ waterwegen
- 2.5 Openbaar vervoer

Paragrafen

- B. Onderhoud
kapitaalgoederen
- D. Verbonden partijen
- G. Lokale heffingen

Verbonden partijen

over de kwaliteit van de wegverhardingen en het verloop hiervan ten opzichte van de vorige inspectie.

- ◆ Zorgen voor een schone en nette leefomgeving conform de afgesproken kwaliteitsniveaus uit de kwaliteitsvisie openbare ruimte 2021-2025. Het straatvegen en de bestrijding van het onkruid op de verhardingen is in 2022 aangepast aan de gewenste kwaliteit volgens scenario 3 uit de kwaliteitsvisie. Met de keuze voor scenario 3 uit de kwaliteitsvisie zal dit niveau in de woongebieden, centra en hoofdwegen niveau hoog moeten zijn. Door middel van schouwen gaan we kijken of dit het gewenste resultaat heeft. Hierover zal vervolgens rapportage plaatsvinden.

Dit gaan we nieuw doen in 2023 en verder

In deze begroting zijn nog geen nieuwe ambities verwerkt. Eerst werken we coalitieakkoord uit in een college(uitvoerings-)programma. Na besluitvorming daarover voegen we doelen en resultaten toe, indien van toepassing met een begrotingswijziging.

Dit gaat het kosten

Programma 2 <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baten	328	106	106	106	106	106
Lasten	10.200	10.235	10.677	10.816	10.870	10.965
Totaal saldo van baten en lasten	9.872	10.129	10.571	10.710	10.766	10.859
Toevoeging reserve						
Onttrekking reserve	51	51	51	51	51	51
Geraamd resultaat	9.821	10.078	10.520	10.659	10.715	10.808

Programma 3 – Economie

Wij zetten ons binnen het programma Economie samen met bedrijfsleven, (beroeps-)onderwijs, culturele organisaties en andere partners in voor een economisch en cultureel vitale samenleving. De focus is erop gericht om het economisch klimaat in brede zin te versterken. Recreatie en toerisme en evenementen zijn nauw verbonden met dit programma.

Actuele beleidscontext

Het economisch beleid is erop gericht om bedrijven de kans te geven zich te ontwikkelen en daarmee werkgelegenheid te creëren en te bieden voor zo veel mogelijk inwoners. Vanuit een duidelijke visie op de regionale economie wordt gewerkt aan een optimaal ondernemingsklimaat. Hiertoe worden ondernemerschap, innovatie en duurzame ontwikkeling gefaciliteerd en gestimuleerd.

Ondernemers en ondernemersnetwerken worden optimaal gefaciliteerd en ondersteund. Niet alles kan en mag, maar samen wordt naar een oplossing gezocht. De gemeente heeft een proactieve houding en denkt mee met de ondernemers. Hierbij is aandacht voor bestaande bedrijven, maar ook voor nieuwe (startende) ondernemers. Het Westerkwartier, met haar ligging centraal in Noord-Nederland, wordt gepromoot als een aantrekkelijk gebied om te wonen, te werken, te ondernemen en te recreëren.

Het Westerkwartier streeft naar een goed vestigingsklimaat. Goede verbindingen, over de weg, spoor, water en de digitale snelweg zijn hierbij belangrijk. Daar waar de (digitale) bereikbaarheid onvoldoende is, worden initiatieven genomen en ondersteund om de bereikbaarheid te verbeteren. Er worden vestigingsmogelijkheden geboden voor verschillende typen bedrijven op diverse aantrekkelijke locaties. Grotere bedrijven en bedrijven met veel transportbewegingen worden bij voorkeur gevestigd op locaties aan de A7. Bedrijvenpark Leeksterveld biedt de mogelijkheid voor (boven)regionale vestigers. Op andere locaties is ruimte voor meer lokale werkgelegenheid.

De gemeente werkt samen met de handelsverenigingen en vastgoedeigenaren om winkelcentra aantrekkelijk te houden en leegstand tegen te gaan. Een goed functionerend winkelcentrum is van belang voor de werkgelegenheid, maar ook voor de leefbaarheid. In die gebieden waar er draagvlak voor is, faciliteert de gemeente de oprichting van ondernemersfondsen.

Dit willen we bereiken in 2023

- ◆ Een duurzame ontwikkeling van bedrijvigheid en werkgelegenheid, door ondernemers te faciliteren bij plannen die bijdragen aan welvaart en welzijn van onze inwoners.
- ◆ Een gunstig vestigings- en ondernemingsklimaat. Voldoende vestigingsmogelijkheden voor regionale bedrijven op bedrijventerreinen onder meer door uitbreiding van bedrijvenpark Leeksterveld te Leek en bedrijventerrein De Poort te Marum, en het opstellen van een visie op toekomstbestendige bedrijventerreinen.
- ◆ Behoud van aantrekkelijke winkelcentra en hierbij samen te werken met ondernemers en vastgoedeigenaren.

Taakvelden

- 3-1 Economische ontw.
- 3-2 Fysieke structuur
- 3-3 Bedrijvenloket
Markten
- 3-4 Promotie

Paragrafen

Verbonden partijen

- ◆ Het Westerkwartier profileren met betrekking tot recreatie en toerisme.
- ◆ Een goede digitale infrastructuur voor bedrijven en inwoners. Projecten die hier aan bijdragen faciliteren met als doel dat alle inwoners en bedrijven toegang kunnen krijgen tot snel internet per eind 2023.
- ◆ Een evenwichtige arbeidsmarkt met een passende plek voor zo veel mogelijk inwoners.
- ◆ Faciliteren van ondernemersfondsen in gebieden waar daar draagvlak voor is.

Dit gaan we nieuw doen in 2023 en verder

In deze begroting zijn nog geen nieuwe ambities verwerkt. Eerst werken we coalitieakkoord uit in een college(uitvoerings-)programma. Na besluitvorming daarover voegen we doelen en resultaten toe, indien van toepassing met een begrotingswijziging.

Dit gaat het kosten

Programma 3 <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baten	919	43	43	43	43	43
Lasten	530	535	584	580	577	591
Totaal saldo van baten en lasten	-389	492	541	537	534	548
Toevoeging reserve		23				
Onttrekking reserve		23				
Geraamd resultaat	-389	492	541	537	534	548

Programma 4 – Onderwijs

Dit programma omvat het beleid en de maatregelen gericht op gelijke kansen voor jeugdigen en jongeren om middels het volgen van onderwijs en voorschoolse voorzieningen een passende plek in de samenleving te krijgen. Onderdeel van dit beleid is het organiseren van voldoende openbaar primair onderwijs, adequate huisvesting van het primair en voortgezet onderwijs en bekostiging van het noodzakelijke leerlingenvervoer. Vanuit dit beleid worden ook aan andere gemeentelijke doelen gewerkt, zoals duurzaamheid, meer bewegen, openbare speelplekken en een verkeersveilige schoolomgeving.

Actuele beleidscontext

In het Regionaal Overleg Gemeenten Onderwijs (ROGO) vindt afstemming plaats tussen onderwijs (PO, VO, MBO), voorschoolse voorzieningen, leerplicht, en jeugdhulp. Het ROGO is georganiseerd op schaalniveau van de gemeenten Noordenveld en Westerkwartier. In het Nationaal Programma Onderwijs ondersteunen we de scholen bij het herstellen van opgelopen achterstanden (corona).

Samen met de schoolbesturen voor voortgezet onderwijs (VO) en primair onderwijs (PO) is het Regionaal Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2023 opgesteld. Het college stelt jaarlijks het programma voorzieningen huisvesting onderwijs vast op basis van aanvragen van het onderwijs. Het totaal van de gehonoreerde aanvragen vormt het budgetplafond. De raad heeft het budgetrecht.

Op grond van de Subsidierегeling peuteropvang en voorschoolse educatie subsidieert de gemeente peuteropvang en voorschoolse educatie, om kinderen een goede start op de basisschool te geven. De gemeente voert de wettelijke taken uit in het kader van leerplicht en Regionale Meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten (RMC), gericht op het voorkomen van schooluitval en het behalen van een startkwalificatie en een goede startpositie op de arbeidsmarkt. Op basis van de verordening voor leerlingenvervoer wordt vervoer naar school, veelal per taxi(bus), door de gemeente geregeld.

Dit willen we bereiken in 2023

- ◆ Borgen resultaatafspraken met onderwijs en kinderopvang met betrekking tot de doorgaande lijn en (verdergaande) samenwerking.
- ◆ Renovatie en nieuwbouw van RSG De Borgen (met Biblionet en KunstKwartier) realiseren in de periode 2022 tot en met 2024.
- ◆ In aansluiting op het beschikbaar gestelde voorbereidingskrediet, in 2023 een plan en het budget bepalen voor de huisvesting voor het Lauwers college.
- ◆ In een nieuw vast te stellen Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor het onderwijs worden keuzes gemaakt voor de komende jaren.
- ◆ Zelfredzaamheid benutten bij kinderen waarvoor dat mogelijk is: reizen per openbaar vervoer in plaats van leerlingenvervoer.

Taakvelden

- 4.1 Openbaar basisonderwijs
- 4.2 Onderwijs huisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid Peuterspeelzaal Leerlingenvervoer

Paragrafen

- B. Onderhoud kapitaalgoederen

Verbonden partijen

Dit gaan we nieuw doen in 2023 en verder

In deze begroting zijn nog geen nieuwe ambities verwerkt. Eerst werken we coalitieakkoord uit in een college(uitvoerings-)programma. Na besluitvorming daarover voegen we doelen en resultaten toe, indien van toepassing met een begrotingswijziging.

Dit gaat het kosten

Programma 4 <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baten	950	1.205	1.092	816	816	816
Lasten	6.907	7.210	7.177	7.239	7.145	7.109
Totaal saldo van baten en lasten	5.957	6.005	6.086	6.423	6.329	6.293
Toevoeging reserve	175	168				
Onttrekking reserve	32	32	69	69	69	69
Geraamd resultaat	6.100	6.141	6.017	6.354	6.260	6.224

Programma 5 – Sport, cultuur en recreatie

Dit programma omvat beleid en maatregelen gericht op de leefgebieden/thema's Gezond en Meedoen in het sociaal domein: sport, cultuur, recreatie en bibliotheekwerk. Onder het programma vallen ook het eigendom, exploitatie en beheer van sportaccommodaties en het openbaar groen. Tot slot vallen ook beleid en maatregelen ten aanzien van monumenten, musea en cultureel erfgoed onder dit programma.

Actuele beleidscontext

Vanuit de thema's Gezond en Meedoen ontwikkelen wij ons beleid ten aanzien van sport, cultuur en bibliotheken. Met het Sportakkoord Westerkwartier wordt sporten en bewegen extra gestimuleerd.

Vanuit de Rijksoverheid wordt in de jaren 2020 t/m 2026 vanuit het Sportakkoord budget beschikbaar gesteld om initiatieven vanuit de samenleving op gebied van sporten en bewegen financieel te kunnen ondersteunen. Vanuit de gemeente zetten we een plus op deze vorm van subsidie, door ook gemeentelijk budget beschikbaar te stellen. Dit doen we omdat we sporten en bewegen belangrijk vinden voor de gezondheid van onze inwoners. Dit zie je ook terug bij de School in Beweging, een programma dat als doel heeft de motorische vaardigheden te stimuleren bij kinderen op de basisscholen en voorschoolse voorzieningen in de gemeente Westerkwartier. Als gemeente nemen we actief deel aan het provinciaal beweegakkoord.

In 2021 is de cultuurvisie 'Investeren in geluk' vastgesteld. Uitgangspunt hiervan is dat alle inwoners kunnen meedoen, dat cultuur overal te vinden is dat er aandacht is voor de eigen identiteit van het Westerkwartier. Met een jaarlijks uitvoeringsplan wordt invulling gegeven aan de cultuurvisie.

De gemeente Westerkwartier is met 243 rijks- en 81 gemeentelijke monumenten rijk aan cultuurhistorisch erfgoed. Cultureel erfgoed is medebepalend voor de identiteiten in het Westerkwartier en van belang voor het historisch besef in relatie tot het landschap. Ons doel binnen het gemeentelijk erfgoedbeleid is het vergroten van de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van het Westerkwartier door het behouden, benutten en vooral het beleven van monumenten.

De ambities op het gebied van recreatie en toerisme is om de toeristische aantrekkingskracht van het Westerkwartier de komende jaren te vergroten en de vrijetijdseconomie te versterken (verhogen van de bestedingen en werkgelegenheid). Op een bewuste, duurzame en zinvolle manier. Iedereen moet kunnen profiteren van toerisme en recreatie van onze eigen inwoners tot de lokale middenstand en het toeristische bedrijfsleven. Toerisme mag niet tot overlast (voor de leefomgeving, natuur of onze eigen inwoners) lijden, maar moet bijdragen aan onze brede welvaart. Daarmee werken we aan een sector van betekenis!

In 2022 versterken we de musea verder. In het voorjaar van 2021 hebben we daarvoor scans uitgevoerd bij onze musea waarbij behoefte per museum in kaart zijn gebracht maar ook de gemene deler tussen deze musea. Naar aanleiding hiervan gaan we de komende tijd inzetten op de volgende thema's:

Taakvelden

- 5.1 Sportbeleid
- 5.2 Sportaccommodaties
- 5.3 Cultuur
- 5.4 Musea
- 5.5 Cultureel erfgoed
- 5.6 Bibliotheken en omroep
- 5.7 Openbaar groen en recreatie

Paragrafen

- B. Onderhoud kapitaalgoederen

Verbonden partijen

- Genereren groter publieksbereik
- Vergroten kennis (intern en extern)
- Interne bedrijfsvoering
- Bescherming, registratie en presentatie collectie

Vanuit de Rijksoverheid zijn in 2020 en in 2021 meerdere steunpakketten ontwikkeld voor de culturele sector. De gemeente heeft hierdoor geld ontvangen om het culturele veld te ondersteunen. In 2020 en 2021 zijn hiervoor meerdere subsidieregelingen ontwikkeld, het is mogelijk dat de afronding hiervan in 2022 zal plaatsvinden.

De aanwezigheid van voldoende openbaar groen, dat naar behoren wordt onderhouden en duurzaam in stand wordt gehouden, is van groot belang voor de leefbaarheid, de biodiversiteit en gemeentelijke duurzaamheid- en klimaatdoelstellingen.

Onze gemeente beheert een gevarieerd groenareaal. Ook specifiek gebruiksgroen zoals parken, dorpsbossen, landgoederen, sportvelden, begraafplaatsen en speelplaatsen wordt door ons beheerd. Onder het beheer van bomen, speeltoestellen en invasieve exoten ligt een wettelijke basis. Voor het beheer van bomen geldt een wettelijke zorgplicht t.a.v. de veiligheid, het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS) regelt de veiligheid van speeltoestellen en de Wet natuurbescherming (Wnb) regelt het beheer van invasieve landplanten.

Dit willen we bereiken in 2023

- ◆ *Cultuurvisie:* We geven uitvoering aan de Cultuurvisie 'Investeren in geluk' 2021-2028 en doen dit met een jaarlijks uitvoeringsplan.
- ◆ *Sportaccommodaties:* Aan de hand van een opgesteld plan van aanpak en een verrichte voorverkenning wordt in 2022-2023 de harmonisatie gestart van het beleid en de tarieven van alle binnen- en buitensportaccommodaties.
- ◆ *Openbaar Groen:* Met de integrale kwaliteitsvisie openbare ruimte is het gewenste kwaliteitsniveau van ons openbaar groen bepaald. Wij groeien hier in een aantal jaren naar toe. Bij de aanleg van nieuw groen komt de nadruk te liggen op diversiteit en belevingswaarde van het nieuwe groen, voorts dient nieuw groen klimaat adaptief te zijn. Met name bomen vervullen in dit verband een belangrijke rol. Belangrijk is dat deze bomen voldoende groeiruimte hebben en langdurig kunnen blijven staan zonder overlast te veroorzaken of in vitaliteit achteruit te gaan. Bomen moeten veilig zijn! We gaan meer bloeiende bermen realiseren door o.a. een passend maaibeheer. Met inzaaien van bermen met inheemse zaadmengsels zijn we terughoudend. Het insectenvriendelijk maaibeheer wordt gecontinueerd. Gazons zullen op bepaalde locaties worden ingeplant met lang bloeiende bloembollenmengsels. De veiligheid van speeltoestellen wordt gegarandeerd door het uitvoeren van periodieke keuringen die in een logboek worden bijgehouden. Valzones worden daarbij ook meegenomen. De geadviseerde beheermaatregelen worden uitgevoerd. Invasieve exotische landplanten worden 4 keer per jaar gemaaid en afgevoerd naar een BVOR-gecertificeerde verwerker.
- ◆ *Recreatie en Toerisme:* We geven uitvoering aan de visie Recreatie en Toerisme die in 2021 is vastgesteld. Het hierbij horende actieprogramma is voor 4 jaar vastgesteld. De komende jaren gaan we werken aan de volgende speerpunten.

- 1. Profilering & informatievoorziening op orde brengen.
- 2. Samenwerken & samenhang: parels rijgen.
- 3. Aantrekkelijk en beleefbaar aanbod.
- 4. Kennisdeling & professionaliseren.
- ◆ *Landschap*: In 2022 is gewerkt aan een voorstel voor herijking van de visie houtsingelhoofdstructuur en bijbehorende spelregels. Dit voorstel wordt breed gedeeld met stakeholders en in 2023 vastgesteld. Er vindt afstemmingsoverleg plaats rondom het vergunningsproces met de provincie aangaande het kappen van houtsingels. We zetten ons ervoor in dat de bescherming van het slotencasco Middag Humsterland wordt geborgd in verschillende regelingen. We ondersteunen de gebiedsraad Middag Humsterland en zetten een nieuwe overlegstructuur op voor de afstemming met gebiedspartners Natuur en Landschap. We werken mee aan diverse landschaps(herstel)projecten.
- ◆ *Natuurinclusieve landbouw*: Het programma Westerkwartier Natuurinclusief verbindt landschappelijke en natuurkwaliteiten aan nieuwe verdienmodellen voor agrarische ondernemers. Voor de uitvoering is € 1,93 miljoen rijkssubsidie beschikbaar. De gemeente Westerkwartier werkt samen met andere overheden, landbouwsector en natuurorganisaties aan de transitie naar een natuurinclusieve landbouw in het Westerkwartier. Binnen een aantal deelprojecten wordt kennis verzameld en samengewerkt om barrières uit de weg te ruimen. Voor 40 melkveehouderijen van verschillende omvang en type bedrijfsvoering wordt een maatwerk aanpak op bedrijfsniveau uitgewerkt. In 2022 worden de resultaten opgeleverd en gedeeld. De aanpak sluit aan bij de gebiedsprocessen PNLG (provinciaal netwerk landelijk gebied) / NPLG (nationaal programma landelijk gebied) die ook plaatsvinden en voorbereidend zijn in het kader van biodiversiteit, water en klimaat.
- ◆ *Culturele podia*: In 2022 is een extern onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor het versterken van twee culturele podia in het Westerkwartier en het mogelijk ontwikkelen van een nieuw cultureel podium. Op basis van de uitkomsten hiervan en besluitvorming in 2022/2023 wordt hier een vervolg voor bepaald.
- ◆ De scans die van alle musea zijn gemaakt zijn de basis geweest voor het uitvoeringsprogramma musea 2021, 2022 en 2023. De raad heeft hier middels een raadsbrief kennis van genomen. In 2023 zal dit uitvoeringsplan verder uitgevoerd worden.

Dit gaan we nieuw doen in 2023 en verder

In deze begroting zijn nog geen nieuwe ambities verwerkt. Eerst werken we coalitieakkoord uit in een college(uitvoerings-)programma. Na besluitvorming daarover voegen we doelen en resultaten toe, indien van toepassing met een begrotingswijziging.

Dit gaat het kosten

Programma 5 <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baten	2.280	1.994	1.804	1.786	1.786	1.786
Lasten	15.055	15.515	15.793	16.294	16.473	16.056
Totaal saldo van baten en lasten	12.775	13.521	13.989	14.508	14.687	14.270
Toevoeging reserve		55				
Onttrekking reserve	151	156	115	109	97	97
Geraamd resultaat	12.624	13.420	13.874	14.399	14.590	14.173

Programma 6 – Sociaal domein

De ambitie is dat in het Westerkwartier iedereen kan meedoen, een inclusieve samenleving. De gemeente zet in op versterking van de samenlevingskracht zodat inwoners zoveel mogelijk op eigen kracht, en met ondersteuning van het sociaal netwerk kunnen participeren. De sociale cohesie draagt eraan bij dat inwoners hun krachten bundelen om gezamenlijk te zorgen voor een aangename leefomgeving. Wanneer toch professioneel georganiseerde ondersteuning moet worden geboden, sluit deze aan bij de mogelijkheden van de inwoner en diens netwerk en is deze er primair op gericht dat inwoners weer zelfstandiger zelfredzamer worden.

Actuele beleidscontext

We geven uitvoering aan de wettelijke taken binnen het sociaal domein, zoals de Jeugdwet, Wmo, Participatiewet, Wet inburgering en Wet kinderopvang. De uitvoering doen wij op een integrale wijze waarbij de inwoner centraal staat.

We zetten in op minder gebruik van zware en relatief dure maatwerkvoorzieningen en meer gebruik van de eigen kracht, het sociale netwerk en/ of lokale, laagdrempelige, lichte algemene voorzieningen. Belangrijke samenwerkingspartner in het sociaal domein is Sociaal Werk De Schans, die sinds 2019 de opdracht voor

basisondersteuning in het Westerkwartier uitvoert. De Schans geeft op getransformeerde, eenduidige en integrale wijze uitvoering aan het welzijnswerk in de brede zin. Dit in nauwe samenwerking met inwoners, vrijwilligers(organisaties) en andere betrokken professionals. Het werk van de Schans bestaat onder meer uit buurtwerk en individuele preventieve ondersteuning. Hieronder vallen ook het maatschappelijk werk, ouderenwerk, jeugd- en jongerenwerk en mantelzorg.

Binnen het Armoedepact werken we samen met onze partners om armoedeproblematiek te bestrijden. Partijen die betrokken zijn binnen het armoedepact weten elkaar te vinden en in te zetten. De komende tijd kan de samenwerking om armoede in gezinnen en daarmee de kansenongelijkheid tegen te gaan nog verder vorm krijgen. We willen hiervoor aansluiten bij het programma Toukomst: kansen voor kinderen.

Lokale samenwerking vormt ook de basis voor het realiseren van meer kansengelijkheid, te beginnen bij de jongeren; de generatie van de toekomst. We hebben in de afgelopen jaren veel nieuwe plannen en initiatieven ontwikkeld gericht op gezondheid, inkomen, (culturele-) ontwikkeling en het bevorderen van kansengelijkheid. Met de middelen die provincie Groningen ons beschikbaar heeft gesteld in het kader van Regionaal Arrangement (€ 1 miljoen totaal voor 2021-2024) willen we samen met het onderwijs en lokale maatschappelijke partners echt het verschil gaan maken door alle activiteiten als een samenhangend geheel uit te voeren onder Kickstart Westerkwartier. De budgetten die voor de verschillende akkoorden reeds in de begroting zijn

Taakvelden

- 6.1 Samenkracht (Maatschappelijk werk, jeugd- en jongerenwerk, kinderopvang, ouderenwerk, leefbaarheid)
- 6.2 Wijkteams
- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.4 Begel. participatie
- 6.5 Arbeidsparticipatie
- 6.6 Maatwerk (WMO)
- 6.7 Maatwerk
- 6.8 Geëscaleerde zorg

Paragrafen

- B. Onderhoud Kapitaalgoederen
- D. Verbonden partijen
- H. Novatec

Verbonden partijen

Centrum Beschermd Wonen
Publiek Vervoer Gron.-Drenthe

opgenomen onder programma 5, 6 en 7 dienen hierbij als cofinanciering voor de provinciale bijdrage die de 'plus' vormt.

Voor Novatec gelden als doelen: (verdere) doorontwikkeling als integraal onderdeel van de gemeentelijke organisatie en het verder vormgeven van een leer-werkomgeving. Om het bedrijfsmatige karakter van Novatec en het daarbij behorende kosten- en opbrengstenpatroon te borgen is besloten om de financiën van Novatec in een aparte paragraaf (H) op te nemen in de programmabegroting van de gemeente.

Samenwerking, regie en zelfredzaamheid in het dorp is een belangrijk onderdeel van onze ambities. Dit vullen we mede in door inzet van dorpsbudgetten. Alle 41 dorpen hebben een dorpsbudget ter beschikking, wat bestaat uit een instandhoudingscomponent voor dorps- en/ of plaatselijk belang en een component voor samenwerking met en door onze inwoners door het ondersteunen en bevorderen van hun initiatieven op het gebied van leefbaarheid. Dit is een groeiemodel dat het dorp samen met de Leefbaarheidsadviseurs gaat inrichten. De vorm en invulling kan per dorp anders zijn wat recht doet aan de kracht en eigenschappen van elk dorp in de gemeente Westerkwartier.

Samen met het dorp worden, waar nodig, in co-creatie dorpsvisies opgesteld, geïmplementeerd en wordt invulling gegeven aan acties vanuit de dorpsvisies.

We geven op laagdrempelige wijze invulling aan initiatieven die duurzaam en integraal ingericht kunnen worden waarbij de openbare ruimte in de dorpen inwoners uitdaagt en oproept tot sport, spel en bewegen wat samenkomen van verschillende inwoners van jong tot oud tot gevolg heeft. Dit geeft onder meer invulling aan de doelstelling van het lokaal sportakkoord en hiermee wordt tevens de interactie tussen inwoners onderling in samenwerking met de gemeente gestimuleerd.

Dit willen we bereiken in 2023

- ◆ Per 1 juli 2022 en 1 november 2022 hebben we nieuwe inkoopafspraken gemaakt voor Jeugdhulp (4 lichte producten) en Wmo. In 2023 gaan we aan de slag met een aantal punten voortkomend uit het Preventieprogramma Sociaal Domein, waarop we nog verder willen innoveren. Deels komen deze voort uit de in 2022 gesloten contracten Wmo/ Jeugd, deels vanuit de wens om de beweging die we ingezet hebben met het Preventieprogramma voort te zetten en verder vorm te geven.
- ◆ We geven uitvoering aan het Regionaal Arrangement Kickstart Westerkwartier door samen met de lokale partijen activiteiten te ontwikkelen rond de thema's Kickstart voor kleintjes, Kickstart op school en Kickstart in je buurt. In het schooljaar 2022/2023 starten we op minimaal 3 scholen (combinaties van scholen) met het programma Tijd voor Toekomst. We geven uitvoering aan het plan van aanpak en uitvoeringsplan JOGG (Kickstart in jouw buurt, 0-23 jaar) en aan het plan rondom het versterken van de geboortezorgketen (Kickstart voor de Kleintjes, -9 maanden tot 4 jaar, Kansrijke Start).
- ◆ *Novatec*: In de komende jaren zal het aantal mensen in de sociale werkvoorziening geleidelijk afnemen, met name door pensionering. We willen het totaal aantal bij en via Novatec werkzame mensen minimaal op peil houden door inzet van nieuwe doelgroepen, afspraakbanen in de detachingsfaciliteit en werkervaringsplaatsen (arbeidsfit) in het beschutte bedrijf.

- ◆ *Armoedebelid:* De regelingen zijn vereenvoudigd en overlap en lacunes in het huidige beleid zijn zoveel mogelijk opgelost. De samenwerking in het Armoedepact en de invoering van de Potjeswijzer dragen hieraan bij.

Dit gaan we nieuw doen in 2023 en verder

In deze begroting zijn nog geen nieuwe ambities verwerkt. Eerst werken we coalitieakkoord uit in een college(uitvoerings-)programma. Na besluitvorming daarover voegen we doelen en resultaten toe, indien van toepassing met een begrotingswijziging.

Dit gaat het kosten

Programma 6 <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baten	27.163	27.066	24.849	24.354	24.193	24.273
Lasten	85.106	90.852	87.116	86.792	86.342	86.013
Totaal saldo van baten en lasten	57.943	63.786	62.267	62.438	62.149	61.740
Toevoeging reserve	1.577	183				
Onttrekking reserve	1.439	183	1	6		
Geraamd resultaat	58.081	63.786	62.266	62.432	62.149	61.740

Programma 7 – Volksgezondheid en milieu

Dit programma omvat het beleid en maatregelen gericht op de gezondheid van de bevolking als geheel. Hieronder vallen onder andere jeugd- en publieke gezondheidszorg, OGGz-taken, en verslavingspreventie. Het programma omvat tevens de zorg van de gemeente voor het milieu, de afvalinzameling, rioleringszorg, de bodemdaling, schade als gevolg van aardgaswinning en duurzaamheid. Enerzijds betreft het milieugevolgen, zoals geluidhinder, slechte luchtkwaliteit, geuroverlast, schade aan de natuur en bodemverontreiniging. Anderzijds gaat het over de rol van de gemeente in de regionale en lokale klimaatproblematiek. Ook de begraafplaatsen zijn onderdeel van dit programma.

Actuele beleidscontext

We voeren onze wettelijke taken ten aanzien van Volksgezondheid uit en zetten daarnaast via Preventieakkoord, Sportakkoord, Regionaal Arrangement en Preventie Overleg Groningen (POG) in op preventie en gezondheid. Als kader voor duurzaamheid geldt het Duurzaamheidsbeleid 2020-2025. Wij streven in 2050 een CO₂-neutraal Westerkwartier na en in 2030 een CO₂-reductie van 50%. Voor de invulling van de zorgplichten op het gebied van riolering & water voeren we de taken uit conform het in 2020 vastgestelde watertakenplan. In 2021 is het klimaatadaptatieplan vastgesteld waarin wij enerzijds invulling geven aan de verplichting vanuit het DPRA (deltaprogramma ruimtelijke adaptatie) om in 2050 klimaatrobuust te zijn, anderzijds hebben we onze eigen lokale ambities daarin verwoord en vertaald in een uitvoeringsprogramma.

Dit willen we bereiken in 2023

- ◆ De GGD voert de dienst uit zoals we die met hen in een DVA (dienstverleningsafspraken) hebben afgesproken.
- ◆ We werken in 2023 aan de verdere uitvoering van het in 2020 vastgestelde watertakenplan. In dit watertakenplan is tevens een kostendekkingsplan opgenomen voor de financiering van de werkzaamheden voortvloeiend uit het watertakenplan. Deze kosten worden gefinancierd uit de opbrengsten van de rioolheffing. Hiermee houden we de kwaliteit van het riool op peil en verbeteren we de scheiding tussen schoon en vuil water.
- ◆ Ook gaan we in 2023 uitvoering aan het klimaatadaptatie-uitvoeringsprogramma welke in 2021 is vastgesteld. Bij dit uitvoeringsprogramma hoort een financieel dekkingsplan. Verder geven we met onze andere partners in de waterketensamenwerking Groningen – Noord Drenthe verder uitvoering aan de waterketensamenwerking.
- ◆ Het Duurzaamheidsbeleid 2020-2025 wordt vertaald in jaarplannen. De dekking van de uitgaven vindt plaats vanuit de kaders van de (meerjaren)begroting, de Perspectiefnota 2020 en subsidies van rijk en provincie.
- ◆ Voor het behalen van de landelijke VANG-doelstelling (Van Afval Naar Grondstoffen) en om een impuls te geven aan de circulaire economie betreffende het onderdeel afval wordt begin 2023 een afvalbeleidsplan en een uitvoeringsprogramma vastgesteld en wordt hierin 2023 uitvoering aan gegeven. Begin 2023 zal het onderzoek naar de toekomst van de

Taakvelden

- 7.1 Volksgezondheid
- 7.2 Riolering
- 7.3 Afvalinzameling
- 7.4 Milieu en klimaat
- 7.5 Begraafplaatsen

Paragrafen

- B. Onderhoud kapitaalgoederen

Verbonden partijen

- Publieke Gezondheid en Zorg
- Afvalbeheer R.C. Groningen
- Omgevingsdienst Groningen

(verouderde) milieustraat afgerond worden. Hiernaast zal gestreefd worden om de afvalinzameling accuraat te laten verlopen en de inwoners bewuster te maken. Hiertoe zal actiever naar de inwoners toe worden gecommuniceerd middels onze gebruikelijke communicatiekanalen. Hiernaast worden de afvalcoaches ingezet voor het informeren van onze inwoners.

- ◆ Besluitvorming op basis van het onderzoek dat in 2022 is gedaan naar mogelijkheden voor uitbreiding van vier gemeentelijke begraafplaatsen.

Dit gaan we nieuw doen in 2023 en verder

In deze begroting zijn nog geen nieuwe ambities verwerkt. Eerst werken we coalitieakkoord uit in een college(uitvoerings-)programma. Na besluitvorming daarover voegen we doelen en resultaten toe, indien van toepassing met een begrotingswijziging.

Dit gaat het kosten

Programma 7 <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baten	18.018	16.938	17.943	17.889	17.885	17.885
Lasten	20.615	19.365	20.149	20.050	20.146	20.162
Totaal saldo van baten en lasten	2.597	2.427	2.206	2.161	2.261	2.277
Toevoeging reserve						
Onttrekking reserve	7	7	7	7	7	7
Geraamd resultaat	2.590	2.420	2.199	2.154	2.154	2.270

Programma 8 – Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Het programma omvat de zorg en verantwoordelijkheid voor een goede ruimtelijke ontwikkeling en inrichting van de gemeente, zowel van de kernen als van het platteland. We zetten in op verdere ontwikkeling van onze ontwikkellocaties in de kernen. Dit gebeurt onder andere door beleidsvoorbereiding en -uitvoering. Daartoe behoren het opstellen van planologische kaders (nu nog een bestemmingsplan of een omgevingsvergunning, en onder de Omgevingswet een omgevingsplan of een omgevingsvergunning). Met een goede ruimtelijke onderbouwing voor initiatieven uit de samenleving.

Taakvelden

- 8.1 Ruimtelijke ordening
- 8.2 Grondexploitatie
- 8.3 Wonen en bouwen

Paragrafen

- B. Onderhoud kapitaalgoederen

Verbonden partijen

Actuele beleidscontext

Al geruime tijd wachten we op de komst van de Omgevingswet en treffen we onze voorbereidingen daarop. De inwerkingtreding is recent weer een half jaar uitgesteld en wordt nu verwacht per 1 januari 2023. Vooruitlopend op de wet is in het voorjaar van 2022 de Omgevingsvisie vastgesteld in de raad. De Omgevingswet houdt een stelselwijziging voor de fysieke leefomgeving in. De Omgevingswet bundelt 26 bestaande wetten die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving (o.a. ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water, cultureel erfgoed) in één nieuwe wet. De Omgevingswet wil meer ruimte geven aan lokaal maatwerk en het eigen initiatief: de inwoner centraal!

In locatie- of gebiedsontwikkelingen zijn we vooral de gesprekspartner om in gezamenlijkheid tot gedragen plannen te komen. In die zin passen we de theorie van uitnodigingsplanologie ('ja, tenzij') al toe. Verder vertalen wij na een brede integrale afweging via het ruimtelijke spoor de doelstellingen van andere beleidsvelden, zoals gezondheid, veiligheid, bereikbaarheid, parkeren en wonen. Wij dragen bij aan goede afspraken met onder andere de woningcorporaties over volkshuisvesting.

Begin maart 2022 heeft het Rijk de nationale woon- en bouwagenda gepresenteerd. Het rijk neemt hiermee meer regie op de woningmarkt. Dit is vertaald in meerdere programma's en ambities van het rijk;

- Programma Woningbouw
- Programma Betaalbaar wonen
- Programma Een thuis voor iedereen
- Programma Wonen en zorg voor ouderen
- Programma Versnelling verduurzaming gebouwde omgeving
- Nationaal programma Leefbaarheid en veiligheid

De ambities en doelen zullen verankerd worden in landelijke en provinciale prestatieafspraken. We zijn aan het inventariseren wat dit beleidsmatig en uitvoerend concreet gaat betekenen voor ons.

Dit willen we bereiken in 2023

- ◆ Vanuit de woonvisie Westerkwartier 2020-2025 is aangegeven dat er de komende 10 jaar behoefte is aan 1700-2400 nieuwe woningen. Per jaar betekent dit dat er 170-240 woningen moeten worden opgeleverd.
- ◆ Er wordt meegewerkt en mede inhoud gegeven aan provinciale en regionale beleidsontwikkeling, waaronder de verstedelijkingsstrategie Regio Groningen-Assen.
- ◆ Het neerleggen in ruimtelijke plannen van ontwikkelingen, ten behoeve van een optimaal woon-, werk- en leefklimaat, die op eigen initiatief, of op initiatief van derden, worden opgestart. De voorbereiding, vaststelling en uitvoering van deze plannen wordt - veelal projectmatig - vorm gegeven.
- ◆ Wij bieden mogelijkheden om bouwplannen te realiseren binnen de wettelijke kaders en leggen dit juridisch vast.
- ◆ In 2023 gaan wij verder met de uitvoering van de ambities en doelen in de woonzorgvisie en woonvisie. Een onderdeel daarvan is uitvoering geven aan de meerjarige prestatieafspraken met de woningcorporaties en het opstellen van woonplannen voor de dorpen.
- ◆ We werken aan de totstandkoming van een gebiedsdekkend Omgevingsplan als bedoeld in de Omgevingswet.
- ◆ We werken aan het opstellen en uitvoeren van een integrale Centrumvisie voor Zuidhorn, om de centrumfunctie te versterken en woningbouw in het centrum mogelijk te maken.

Dit gaan we nieuw doen in 2023 en verder

In deze begroting zijn nog geen nieuwe ambities verwerkt. Eerst werken we coalitieakkoord uit in een college(uitvoerings-)programma. Na besluitvorming daarover voegen we doelen en resultaten toe, indien van toepassing met een begrotingswijziging.

Dit gaat het kosten

Programma 8 <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baten	3.134	2.189	1.480	1.478	1.476	1.476
Lasten	4.769	6.394	5.114	5.022	5.069	5.101
Totaal saldo van baten en lasten	1.635	4.205	3.634	3.544	3.593	3.625
Toevoeging reserve	80	791				
Onttrekking reserve	223	11	4			
Geraamd resultaat	1.492	4.985	3.630	3.544	3.593	3.625

Algemene dekkingsmiddelen

In dit onderdeel wordt een toelichting gegeven op lasten en baten die niet rechtstreeks aan een programma zijn toe te rekenen. Eerst vermelden we nieuw beleid dat betrekking heeft op Algemene dekkingsmiddelen (taakvelden 0.3 tot en met 0.9). Vervolgens komen de volgende onderdelen aan bod:

- A. Overzicht algemene dekkingsmiddelen
- B. Overhead
- C. Vennootschapsbelasting (VPB)
- D. Onvoorzien.

Afgesloten wordt met Dit gaat het kosten.

Dit gaan we nieuw doen in 2023 en verder

In deze begroting zijn nog geen nieuwe ambities verwerkt. Eerst werken we coalitieakkoord uit in een college(uitvoerings-)programma. Na besluitvorming daarover voegen we doelen en resultaten toe, indien van toepassing met een begrotingswijziging.

A. Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Dit overzicht omvat de volgende onderdelen:

- ◆ Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is;
- ◆ Gemeentefonds uitkering;
- ◆ Dividend;
- ◆ Saldo van de financieringsfunctie;
- ◆ Overige algemene dekkingsmiddelen;

Onderstaande tabel toont de begrote en gerealiseerde bedragen. Onder de tabel volgt per onderdeel een toelichting.

Algemene dekkingsmiddelen <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lokale heffingen (OZB)	14.795	15.667	16.196
Gemeentefonds uitkering	113.758	113.867	123.603
Dividend	164	192	191
Saldo van de financieringsfunctie	347	-53	253
Overige algemene dekkingsmiddelen	Nvt	Nvt	Nvt
Totaal	129.064	121.252	140.243

Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is

Onder de lokale heffingen in het kader van de algemene dekkingsmiddelen worden alleen die heffingen verstaan waarvan de besteding niet gebonden is. Het gaat hierbij uitsluitend om de onroerendzaakbelastingen. Deze worden verwerkt op taakveld 0.6. De heffingen zoals afvalstoffenheffing en rioolheffing vallen hier niet onder, deze zijn opgenomen bij programma 7.

Taakvelden

- 0.3 Beheer gebouwen/ gronden
- 0.4 Overhead
- 0.5 Treasury
- 0.6 Belastingen (OZB)
- 0.7 Algemene uitkering
- 0.8 Overige baten en lasten
- 0.9 VPB

Verbonden partijen

- BNG
- Enexis

OZB <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
OZB eigenaren woningen	9.194	9.751	10.117
OZB gebruikers niet-woningen	2.224	2.360	2.428
OZB eigenaren niet-woningen	3.377	3.556	3.651
Totaal	14.795	15.667	16.196

Gemeentefonds uitkering

De gemeente ontvangt uit het gemeentefonds een uitkering van het Rijk. Het gemeentefonds bestaat uit drie onderdelen: de algemene uitkering (het deel waar de uitkeringsfactor invloed op heeft), de decentralisatie- en integratie-uitkeringen en de integratie-uitkering Sociaal domein. De verdeling is niet statisch, onderdelen van de integratie-uitkering Sociaal domein zijn overgeheveld naar de algemene uitkering.

De algemene uitkeringen worden verwerkt op taakveld 0.7. Een meerjarig overzicht is opgenomen in de bijlagen.

Gemeentefonds uitkering <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Algemene uitkering	97.977	98.950	114.759
Decentralisatie uitkeringen	1.638	1.127	957
Uitkering sociaal domein	11.350	11.001	7.887
Subtotaal gemeentefonds uitkering	110.965	111.078	123.603
Frichtieuitkering	2.793	2.789	0
Totaal	113.758	113.867	123.603

Dividend

Jaarlijks ontvangt de gemeente dividend uit hoofde van het bezit van aandelen. Deze bate wordt verwerkt op taakveld 0.5. Dit kan als volgt worden gespecificeerd:

Dividend <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
BNG	99	88	101
Enexis	65	104	65
Omrin			25
Totaal	164	191	191

Saldo van de financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie wordt als volgt berekend:

Doorberekende kapitaallasten naar de producten minus de rente van de lang- en kortlopende geldleningen, minus de rente op de bouwgrondexploitatie minus de afschrijvingen op de investeringen. De rentelasten worden verwerkt op taakveld 0.5.

Financieringsfunctie <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Totaal	347	-53	

Overige algemene dekkingsmiddelen

Er zijn geen overige dekkingsmiddelen.

B. Overhead

Met ingang van begrotingsjaar 2017 moet de overhead apart zichtbaar gemaakt worden. Dit gebeurt op taakveld 0.4. De definitie van overhead is: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. De overhead is als gevolg hiervan geen onderdeel meer van de programmalaasten. In een aantal gevallen is het nodig overhead extracomptabel toe te rekenen, bijvoorbeeld bij de tarieven voor leges en heffingen.

Gemeenten zijn vrij in de toe te passen systematiek. Westerkwartier berekent de opslag overhead als het percentage (personeelslasten en inhuur overhead) gedeeld door (personeelslasten en inhuur alle taakvelden exclusief overhead). Het overheadpercentage 2023 is 32%.

Overhead <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Personele kosten	12.742	13.604	15.623
Huisvesting	1.451	1.906	2.567
ICT	1.690	1.772	1.858
Frictie	1.680	744	0
Overig	2.948	2.268	2.216
Totaal	20.511	20.294	22.264

C. Heffing VPB

Jaarlijks begroten we € 50.000 voor te betalen vennootschapsbelasting (VPB)

Heffing VPB <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	0	0	0
Lasten	113	50	50
Saldo	113	50	50

D. Onvoorzien

Voor onvoorziene uitgaven hebben we structureel een bedrag van € 2 per inwoner begroot. Dat is afgerond € 125.000.

Onvoorzien <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Baten	0	0	0
Lasten	0	125	125
Saldo	0	125	125

Dit gaat het kosten

Overzicht algemene dekkingsmiddelen <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baten	130.660	135.539	140.403	142.527	143.056	133.280
Lasten	3.515	4.555	4.314	4.049	2.388	2.638
Totaal saldo van baten en lasten	-127.145	-130.984	-136.089	-138.478	-140.668	-130.644
Toevoeging reserve	2.935	5.415				
Onttrekking reserve	2.225	7.004				
Geraamd resultaat	-126.435	-132.573	-136.628	-138.478	-140.668	-130.644

Overzicht overhead <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baten	624	415	370	363	346	327
Lasten	21.137	22.696	23.244	23.272	23.274	23.183
Totaal saldo van baten en lasten	20.513	22.281	22.874	22.909	22.928	22.856
Toevoeging reserve	426	1.261	103	102	229	
Onttrekking reserve	186	3.131	228	230	232	204
Geraamd resultaat	20.753	20.411	22.749	22.781	22.925	22.652

Overzicht Vennootschapsbelasting <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baten						
Lasten	113	50	50	50	50	50
Totaal saldo van baten en lasten	113	50	50	50	50	50
Toevoeging reserve						
Onttrekking reserve						
Geraamd resultaat	113	50	50	50	50	50

Paragrafen

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de Financiële verordening Gemeente Westerkwartier geeft aan welke paragrafen ten minste moeten worden opgenomen in de programmabegroting en jaarrekening. In de paragraaf wordt u integraal over een bepaald thema dat dwars door de programmabegroting en jaarrekening loopt, geïnformeerd. In de paragrafen staat belangrijke informatie om inzicht te krijgen in de financiële positie van de gemeente, de beheersmatige aspecten en de risico's.

De gemeenteraad kan ervoor kiezen extra paragrafen toe te voegen wanneer een onderwerp om extra aandacht vraagt. In deze begroting is de paragraaf Novatec toegevoegd.

In de begroting treft u de volgende paragrafen aan:

- A. Onderhoud kapitaalgoederen
- B. Financiering en uitzetting
- C. Bedrijfsvoering
- D. Verbonden partijen
- E. Grondbeleid
- F. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- G. Lokale heffingen
- H. Novatec

Paragraaf A – Onderhoud kapitaalgoederen

In artikel 12 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten is over het onderhoud van kapitaalgoederen het volgende bepaald:

1. De paragraaf betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen bevat ten minste de volgende kapitaalgoederen:
  - a. wegen;
  - b. riolering;
  - c. water;
  - d. groen;
  - e. gebouwen.
2. Van de kapitaalgoederen, bedoeld in het eerste lid, wordt aangegeven:
  - a. het beleidskader;
  - b. de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
  - c. de vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Deze paragraaf geeft de raad inzicht in bovenstaande. Daarvoor beschrijven we de omvang van onze kapitaalgoederen, de kaders en de doelen die we voor het onderhoud daarvan hanteren, welke relevante beleids- en beheerplannen hierop van toepassing zijn, welke onderhoudskwaliteit we nastreven en hoe de kosten voor regulier onderhoud en investeringen worden gedekt.

Fysieke structuur (groen)

Tekstalternatief voor de tabel hieronder.

Riolering

Lengte vrijverval riool: 615 kilometer

Lengte persleiding: 336 kilometer

Inspectieputten: 19.800 stuks

Rioolgemalen: 121 stuks

Drukrioolgemalen: 1.164 stuks

Water

Sloten: 520 kilometer

Vijvers: 200 hectare

Gebouwen

Gebouwen in eigendom van de gemeente: 162 stuks

Wegen

Lengte: 1.535 kilometer

Asfaltverhardingen: 2.250.530 vierkante meter

Elementverhardingen: 1.927.262 vierkante meter

Betonverhardingen: 152.882 vierkante meter

Groen

Begraafplaatsen: 27 stuks

Sportvelden: 82 stuks

Speeltoestellen: 1.250 stuks

Bomen: 77.467 stuks

Gazon: 200 hectare

Haag/heg knip oppervlakte: 55.000 hectare

Heesters/vaste planten: 34.8 hectare

Wegbermen: 455.6 hectare

Bos/bosplantsoen: 135.4 hectare

Ruigte/hooiland/bloemenweide: 178 hectare

Kunstwerken

Beweegbare bruggen: 8 stuks

Vaste bruggen: 248 stuks

Duikerbrug: 33 stuks

Tunnels: 6 stuks

Steigers/vlonders: 68 stuks

Kade/overconstructies: 18 stuks

Fietspondje: 1 stuks

Sluis: 2 stuks

Kunstwerk: 1 stuks

a. Wegen

Beleidskader

De wegen worden onderhouden volgens de kwaliteitsniveaus (scenario 3) uit de kwaliteitsvisie openbare ruimte welke door de raad is vastgesteld op 30 juni 2021.

Begin 2022 zijn alle wegen geïnspecteerd conform de CROW-beheersystemathiek en is in 2022 deze inspectie opnieuw uitgevoerd.

Met gebruikmaking van het beheersprogramma GBI 6 is dit de basis geweest voor het onderhoudsprogramma 2023. In het beheersplan staat aangegeven welke investeringen in een periode van 5 jaar gedaan moeten worden om de achterstanden weg te werken naast het reguliere onderhoud.

Doelen en financiën

- ◆ De ramingen uit scenario 3 van de kwaliteitsvisie zijn gebruikt voor het opstellen van de begroting 2023.
- ◆ In de planning en controlcyclus 2023 verwerken wij de areaaluitbreiding van de jaren 2021, 2022 en 2023 ten behoeve van de begroting 2024. Peildatum van de raming van de budgetten in de kwaliteitsvisie was namelijk 1 januari 2021.

Prestaties 2023

- ◆ Het technisch onderhoud van de wegen zal uitgevoerd worden volgens het meerjaren-beheersplan wegen. De verzorging (onkruidbestrijding op verharding, straatvegen, straatmeubilair) vindt plaats volgens de kwaliteitsnormen uit scenario 3 van de kwaliteitsvisie openbare ruimte.
- ◆ Volgens het meerjarenplan voeren wij in 2022 en 2023 groot onderhoud uit aan de belijning en figuratie in de gemeente.

b. Kunstwerken (bruggen en oeverconstructies)

Beleidskader

De kunstwerken worden onderhouden volgens het principe technisch (heel en veilig) en verzorging (schoon en netjes) zoals dit is verwoord in de kwaliteitsvisie openbare ruimte welke door de raad is vastgesteld op 30 juni 2021.

De kunstwerken worden beheerd in het programma Afkas met een koppeling naar GBI 6.

Doelen en financiën

- ◆ De ramingen uit de kwaliteitsvisie zijn gebruikt voor het opstellen van de begroting 2023.

Prestaties 2023

- ◆ 2023 gaan we verder met het inspecteren van betonnen kunstwerken en de opname van het schilderwerk. Herstelwerkzaamheden wat betreft betonnen kunstwerken en het schilderen van diverse objecten wordt verwerkt in het meerjarenplanning voor het onderhoud.

- ◆ In 2023 gaan we verder met het inventariseren van de oeverconstructies. Van de voormalige gemeenten Grootegast en Marum is dit al gereed. Dit is seizoensgebonden werk aangezien er niet teveel begroeiing mag staan. Hierna zal er een meerjarenplan voor het onderhoud en vervanging worden opgesteld. Mocht tijdens de inventarisatie blijken dat direct onderhoud nodig is, dan wordt dit zo snel mogelijk uitgevoerd.

c. Riolering en water

Beleidskader

In het watertakenplan staat hoe wij invulling gaan geven aan de drie zorgplichten: hemelwater, grondwater, afvalwater.

Doelen en financiën

- ◆ Via de rioolheffing brengt de gemeente kosten in rekening voor het beheer en onderhoud van het rioleringsstelsel bij diegenen die zijn aangesloten op de riolering. De kosten die in de rioolheffing zijn ondergebracht betreffen onder andere investeringskosten en exploitatiekosten. Er wordt gestreefd naar een dekkingsgraad van de rioolheffing van 100%.

Prestaties 2023

- ◆ We gaan uitvoering geven aan het maatregelplan uit het watertakenplan en de klimaat adaptatiestrategie. De rioleringszorg is nodig voor het duurzaam beschermen van volksgezondheid en milieu en het voorkomen van wateroverlast. Het algemene doel is vertaald naar het inzamelen en transporteren van afvalwater, hemelwater en grondwater. De werkzaamheden zijn gericht op het beheer en onderhoud van alle openbare rioleringen, bergbezinkbassins, putten en kolken en het bedienen en onderhouden van rioolgemalen en het drukrioolsysteem. Ook het baggeren van bij de gemeente in bezit zijnde watergangen en vijvers behoort bij dit taakveld. Het areaal is vastgelegd in beheersysteem GBI6. De maatregelen uit het klimaatadaptatieplan hebben als doel om onze gemeente ook in de toekomst bestand te houden tegen de te verwachten weerextremen: wateroverlast, droogte en hitte.

d. Groen

Beleidskader

De aanwezigheid van voldoende openbaar groen dat naar behoren wordt onderhouden is van groot belang voor de leefbaarheid, de biodiversiteit en gemeentelijke duurzaamheidsdoelstellingen.

Onze gemeente beheert een gevarieerd groenareaal. Bomen, heestervakken, bosplantsoen, gazons, wegbermen, heggen/hagen en ecologisch groen, het maakt allemaal onderdeel uit van de gemeentelijke groenstructuur. Ook specifiek gebruiksgroen zoals parken, dorpsbossen, landgoederen, sportvelden, begraafplaatsen en speelplaatsen wordt door ons beheerd.

Ons gemeentelijke groenareaal is administratief en grafisch vastgelegd in het beheersysteem GBI6. Aan de diverse groentypen zijn maatregelpakketten gekoppeld en zo kan d.m.v. eenheidsprijzen en een vastgesteld kwaliteitsniveau gemakkelijk worden bepaald wat beheer en onderhoud van ons groen jaarlijks gaat kosten. In de integrale kwaliteitsvisie openbare ruimte wordt in samenspraak met bestuur, ambtelijk apparaat en inwoners het gewenste kwaliteitsniveau bepaald.

Onderhoud van ons groen wordt in belangrijke mate uitgevoerd door onze eigen buitendienst. Hier wordt taakgericht gewerkt: in de toekomstvisie buitendienst en het bijbehorende uitvoeringsprogramma is dit vastgelegd. Ook aannemers worden ingezet voor beheer en onderhoud van gemeentelijk groen. De uitvoerende werkzaamheden worden in overeenstemming met de Wet natuurbescherming en met respect voor flora en fauna uitgevoerd. Wij werken in dit verband met een vastgestelde gedragscode.

Bij het beheer en onderhoud van openbaar groen worden geen chemische gewasbeschermingsmiddelen toegepast. Het professionele gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouwsector is sedert enige jaren wettelijk verboden. Invasieve exoten worden mechanisch bestreden, waarbij maaisel wordt afgevoerd naar een gespecialiseerde verwerker.

In verband met het broodnodig vergroten van de biodiversiteit besteedt onze gemeente de nodige aandacht aan ecologisch groenbeheer. Insectenvriendelijk maaibeheer van bermen, hooilandbeheer, sinusbeheer dat wordt toegepast bij maaiwerkzaamheden en ecologisch bosbeheer zijn in dit kader inmiddels bekende begrippen geworden voor onze beheerders.

Ten aanzien van het beheer en onderhoud van bepaalde onderdelen van ons groenareaal bestaat er, i.v.m. veiligheid en aansprakelijkheid, een zogenaamde wettelijke zorgplicht. Zo worden speelplaatsen en de daarbij behorende speeltoestellen en valzones op basis van de Wet attractiebesluit speeltoestellen ieder half jaar van gemeentewege geïnspecteerd waarbij de bevindingen, m.i.v. het uitgevoerde / uit te voeren onderhoud, dienen te worden vastgelegd in een logboek. Voor het beheer en onderhoud van gemeentelijke bomen is iets soortgelijks geregeld. Ook hier geldt in het kader van veiligheid en aansprakelijkheid een gemeentelijke zorgplicht. Gezonde bomen dienen iedere vier jaar visueel (VTA) te worden geïnspecteerd en zogenaamde risico- en/of attentiebomen ieder jaar. De inspecties en het uitgevoerde / uit te voeren beheer dienen te worden vastgelegd.

Doelen en financiën

- ◆ De kwaliteitsvisie voor de openbare ruimte is in 2021 samen met het college en de inwoners tot stand gekomen. Deze visie werd destijds vastgesteld door de raad en vormt de basis voor de werkvoorraad, de werkverdeling alsmede het onderhoudsniveau (en het hiermee verband houdende budget / arbeidscapaciteit) waarop de diverse beheercategorieën worden beheerd. De benodigde arbeidscapaciteit (zowel intern als extern) is onlosmakelijk verbonden aan deze visie. In 2023 hopen we dit verder in beeld te kunnen brengen

Prestaties 2023

- ◆ Het algemene doel is vertaald naar het in stand houden en beheren van alle openbaar groen, sportvelden en speelvoorzieningen.

e. Gebouwen

Beleidskader

De gemeente Westerkwartier is eigenaar van ongeveer 190 vastgoedobjecten met een waarde van circa € 60 miljoen. Het gaat om een gevarieerd palet van objecten als multifunctionele accommodaties, zwembaden, sportgebouwen en -velden, ruimten voor kinderopvang, musea,

cultureel erfgoed, bedrijfspanden, woningen, etc. Afgelopen jaren is er voor de opstelling en het uitvoeren van het vastgoedbeleid een professionaliseringsslag doorgevoerd die de komende jaren verder wordt uitgerold. Er is beleid ontwikkeld waarbij er eerst gefocust is op bebouwd vastgoed in gemeente-eigendom. Er is in de jaren sinds de herindeling een goede slag gemaakt in het afstoten van diverse gebouwen. Ook is een aantal locaties n.a.v. nadere analyse samengevoegd of verwijderd uit onze geregistreerde vastgoedvoorraad. Daarmee is het aantal gebouwen in gemeentelijk eigendom afgenomen van circa 200 (1-1-2019) naar nu 162 (najaar 2022). De basis is gelegd en het spoorboekje voor de komende jaren is opgenomen in het Vastgoedbeleidsplan Steengoed Westerkwartier dat in 2019 door uw raad is vastgesteld.

De financiële omvang van de vastgoedportefeuille vereist sturing op dit kostbare bezit en het maken van keuzes, waarbij fundamentele vragen moeten worden beantwoord zoals: waarom zijn wij eigenaar van het vastgoed, wat willen we ermee, wat is het gewenste onderhouds- en instandhoudingsniveau, op welk niveau willen en kunnen we het verduurzamen en hoe gaan we om met eventuele huur- en verhuur? Daarnaast moet er worden geanticipeerd op wettelijke vraagstukken zoals de Wet markt en overheid en regelgeving rondom verduurzaming, het laatste aangescherpt met het Klimaatakkoord. Dit vraagt om weloverwogen en transparante besluiten.

Doelen en financiën

- ◆ Het doel is het realiseren van een vastgoedportefeuille met een goed onderhouden, en verduurzaamd slank vastgoedbestand.
Om dit doel te kunnen realiseren is in de afgelopen 2 jaar uitvoering gegeven aan de volgende zaken:
  - Het opstellen en actualiseren van de meerjarenonderhoudsplannen (2020-2021);
  - Het in kaart brengen en eventueel herstellen van achterstallig onderhoud (2021-2022);
  - Het opstellen van (ontbrekende) energielabels en energiescans (2019-2020);
  - Het opstellen van een uitvoeringsplan verduurzamen vastgoedportefeuille, eerste tranche, voor de komende 3 jaar (2022).

Alle benodigde informatie om bovenstaande zaken financieel te onderbouwen is beschikbaar. Een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) heeft een looptijd van normaliter 10 jaar. Overeenkomstig het aanwezige MJOP worden jaarlijks diverse onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd om het onderhoudsniveau van de gebouwen op een gewenst niveau te krijgen en te houden. De MJOP's van de objecten die gebruikt worden voor de huisvesting van de gemeentelijke organisatie zijn in 2020 geactualiseerd en betrokken bij het Programma Huisvesting. De overige MJOP's zijn in 2021 geactualiseerd en opgesteld (overeenkomstig de NEN 2767, norm voor conditiemeting gebouwen). In totaal gaat het hier om 62 objecten waaronder musea, sporthallen, verenigingsgebouwen, gymzalen, enz. Dezelfde fasering is aangehouden voor de uitvoering van de energiescans. De energiescans en bijbehorende verduurzamingsadviezen voor 50 objecten zijn aangeleverd. De uitkomsten van de actualisaties van zowel de MJOP's en de verduurzamingsplannen tranche 1 zijn inmiddels vertaald in voorliggende begroting voor zover het onontkoombare zaken gaat. Om de 3 jaar worden de MJOP's vervolgens geactualiseerd en mutaties in de bouwvoorraad (vermindering door afbraak of verkoop en vermeerdering door aankoop) worden jaarlijks verwerkt.

- ◆ *Eigen huisvesting:* Vanaf de herindeling heeft de gemeente vier gemeentehuizen, acht buitendienstlocaties en drie locaties voor Novatec. Een aantal van deze gebouwen is oud en in slechte staat en de gemeente is verplicht de gebouwen te verduurzamen. Doorgaan in deze huidige 15 gebouwen leidt tot een forse uitzetting van de begroting en een blijvend hoge CO₂ uitstoot. In september 2021 en juli 2022 zijn daarom besluiten genomen om te komen tot toekomstbestendige duurzame huisvesting. In 2023 en verdere jaren werken we aan voorbereiding, ontwerp en realisatie van deze plannen.
- ◆ *Overig gemeentelijk vastgoed:* De huidige onderhoudsstaat van het gemeentelijk vastgoed varieert van goed tot matig. De gebouwen worden onderhouden tegen tenminste een minimaal onderhoudsniveau. "Minimaal onderhoudsniveau" suggereert, dat er geen sprake is van kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties. Voor 71 locaties zijn de meerjarenonderhoudsplannen geactualiseerd of alsnog opgesteld overeenkomstig de NEN 2767. Het onderhoudsplan voor buitensportaccommodaties is gereed. Het gemeentelijk vastgoed is ingedeeld in drie portefeuilles: de strategische portefeuille, de beleidsportefeuille en de verkoopportefeuille. De noemer is bepalend voor het onderhoudsniveau.

Vóór uitvoering van de geplande onderhoudswerkzaamheden wordt altijd gekeken naar de noodzaak van deze werkzaamheden. En afhankelijk van de noodzaak kunnen werkzaamheden eerder dan gepland uitgevoerd worden, overeenkomstig de planning worden uitgevoerd, later worden uitgevoerd of niet worden uitgevoerd (kan dan uit de planning worden gehaald). Het is dus niet gezegd dat de opgenomen werkzaamheden ook daadwerkelijk (in dat jaar) worden uitgevoerd. Ook voor het verduurzamen van het vastgoed worden, in overleg met Team Duurzaamheid, uitvoeringsplannen opgesteld. De wettelijk vastgestelde en dus verplichte maatregelen zijn in 2020 en 2021 (financieel) inzichtelijk gemaakt.

Paragraaf B – Financiering

Volgens artikel 13 van het 'Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten' is het opstellen van een paragraaf betreffende de financiering verplicht. De paragraaf betreffende de financiering bevat in ieder geval de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

In de financieringsparagraaf wordt aangegeven op welke wijze in het begrotingsjaar uitvoering wordt gegeven aan de treasuryfunctie.

De Wet Financiering Decentrale Overheden en de verordening artikel 212 geven kaders voor de uitoefening van de treasuryfunctie. In het treasurystatuut van de gemeente Westerkwartier wordt de landelijke regelgeving nader uitgewerkt. De inhoudelijke mandatering wordt nader geregeld in een zogenaamde mandaatbesluit.

In deze paragraaf gaan we in op de onderdelen:

- a. Gemeentefinanciering;
- b. Risicobeheer;
- c. Financieringsaanpak;
- d. EMU-saldo.

a. Gemeentefinanciering

Het onderdeel gemeentefinanciering geeft ons inzicht in de gemeentelijke financieringspositie en de daarbij horende financieringsbehoefte. Om de treasuryfunctie naar behoren uit te kunnen voeren, is het tijdig, juist en volledig beschikbaar hebben van financiële informatie van wezenlijk belang.

Renteontwikkeling

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB heeft in 2022 meerdere keren de rente verhoogd, met relatief grote stappen van respectievelijk 0,50% en 0,75%. De reden voor de verhogingen was de hoge inflatie, welke de ECB op deze wijze probeert te beteugelen. Andere centrale banken hebben ook renteverhogingen doorgevoerd. De verwachting is dat zolang de inflatie niet daalt naar een gangbaar niveau, de beleidsrente hoog blijft of hoger wordt. De verwachting is dat de markttrentes op de korte tot middellange termijn op het huidige niveau zullen blijven of stijgen.

Rentetoerekening

Hieronder staat het schema rentetoerekening voor de begroting 2023 om inzage te geven in het renteresultaat en de toerekening aan de taakvelden.

Rentetoerekening		(bedragen x € 1.000)	Bedrag
a	Externe rentelasten		4.922
b	Externe rentebaten		- 55
	<i>Saldo rentelasten en rentebaten</i>		3.463
c	Rente over eigen vermogen en voorzieningen		0
d	<i>Totaal werkelijk aan de taakvelden toe te rekenen rente (a+b+c)</i>		4.867
e	Aan taakvelden toe te rekenen rente exclusief GREX		4.456
f	Verwacht renteresultaat op het taakveld treasury (d-e)		- 411

Het renteomslagpercentage wordt gebruikt om de externe rentekosten evenwichtig over de diverse taakvelden te verdelen. Het rentepercentage voor 2023 is 1,35%. De gemeente rondt dit – binnen een marge van 0,5% - af naar 1,5% en hanteert dit percentage ten behoeve van de renteomslag. Voor de grondexploitaties wordt een gewogen gemiddelde rentepercentages bepaald. Dit komt voor 2023 uit op 2%.

Kredietbehoefte en leningenportefeuille

Hieronder volgt de begrote stand van de leningenportefeuille per 1 januari 2023 en de verwachte mutaties 2023.

Stand leningenportefeuille	(bedragen x € 1.000)	Bedrag
Stand 1 januari 2023		189.468
Nieuwe leningen		
Reguliere aflossingen 2023		- 16.563
Vervroegde aflossingen		0
Stand per ultimo 2023 op basis van afgesloten overeenkomsten		172.905

Kasbeheer

De liquiditeitspositie moet zodanig zijn dat verplichtingen tijdig kunnen worden nagekomen. Het

b. Risicobeheer

Kasgeldlimiet

Een belangrijk uitgangspunt van de Wet Fido is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van openbare lichamen. Om een grens te stellen aan kortlopende financiering is in de Wet Fido de kasgeldlimiet opgenomen (welke nader is uitgewerkt in de uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden).

De kasgeldlimiet wordt bepaald door het begrotingstotaal bij aanvang van het dienstjaar te vermenigvuldigen met een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage van 8,5%. Bij overschrijding van de kasgeldlimiet moet een vaste geldlening worden aangetrokken.

Bij de uitvoering van de treasuryfunctie in de gemeente Westerkwartier wordt rekening gehouden met de kasgeldlimiet.

Renterisiconorm

Gemeenten moeten rapporteren over het renterisico dat zij over de vaste schuld lopen. Het

renterisico op de vaste schuld is in de Wet Fido omschreven als: 'de mate waarin het saldo van de rentelasten en de rentebaten van een openbaar lichaam verandert door wijzigingen in het rentepercentage op leningen en uitzettingen met een oorspronkelijke rentetypische looptijd van een jaar of langer'.

Het renterisico op de vaste schuld moet voldoen aan de renterisiconorm. De renterisiconorm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de hoofdsom van de leningen waarvan de rente wordt herzien niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal (€ 189.811). Het renterisico op de vaste schuld bestaat uit twee componenten: renteherziening en herfinanciering. Bij de herfinanciering moet worden gedacht aan aantrekken van een lening die tracht een eindaflossing van een andere lening op te vullen.

Het doel is spreiding aan te brengen in de momenten waarop een deel van de leningenportefeuille risico loopt op hogere rentelasten.

Uit onderstaand meerjarenoverzicht, gebaseerd op de bestaande leningenportefeuille, blijkt dat aan de renterisiconorm wordt voldaan.

Renterisiconorm <i>(bedragen x € 1.000)</i>	2022	2023	2024	2025
1. Renteherziening vaste schuld	0	0	0	0
2. Aflossingen (verplicht)	28.456	16.563	16.563	16.563
3. Renterisico (1+2)	28.456	16.563	16.563	16.563
4. Renterisiconorm	35.508	38.070	38.323	38.342
5. Ruimte (+) (4-3)	7.069	21.507	21.760	21.779
Berekening renterisiconorm	2022	2023	2024	2025
Begrotingstotaal	177.539	189.811	191.081	191.169
Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	35.508	37.962	38.216	38.233

c. Financieringsaanpak

Met ingang van 2022 heeft de gemeente Westerkwartier de algemene financieringsaanpak verder uitgewerkt. Er is voor gekozen om een gedeelte van de zekere financieringsbehoefte die ontstaat uit (eind-)aflossingen in te dekken met forward starting leningen. Forward starting leningen zijn leningen die het moment van storting in de toekomst hebben liggen, maar waarvan de rente al eerder afgesproken wordt. De tijdhorizon waarover forward leningen worden aangetrokken ligt tot 2 jaar in de toekomst.

De resterende (onzekere) financieringsbehoefte wordt met kort geld gefinancierd. De kortgeldfaciliteiten worden geconsolideerd naar langlopende leningen zodra de marktrente het niveau van de vooraf bepaalde targetrente raakt. De targetrente voor 2023 is 3,5%. De referentierente waar deze aan gespiegeld moet worden is de 10-jaars IRS. Met deze werkwijze is de gemeente Westerkwartier flexibel in het aan te trekken volume en kan het gebruik blijven maken van een relatief lage rente op kortgeld indien opportuun. Per ultimo 2022 komt de hoogte van de leningenportefeuille uit op ca. € 189,4 miljoen.

Op basis van het bovenstaand zijn er een aantal concrete richtlijnen te benoemen om tot een passende financieringsstructuur te komen:

- Lang vreemd vermogen wordt pas aangetrokken na inzet van de operationele kasstroom en ontvangsten uit desinvesteringen.

- Renterisicomomenten worden zo veel mogelijk in de tijd verspreid.
- Bij het monitoren van de financieringsbehoefte in de periode 2023-2026 wordt er duidelijk onderscheid gemaakt tussen zeker en onzekere financieringsbehoefte.
- Voor het financieren van de zekere financieringsbehoefte tot 2,0 jaar vooruit zal de gemeente Westerkwartier opteren voor langlopende (forward) leningen.
- Voor de financiering van de onzekere financieringsbehoefte zal de gemeente Westerkwartier gebruik maken van kortgeldfaciliteiten.
- Indien de targetrente wordt bereikt zal de gemeente Westerkwartier kortgeldfaciliteiten consolideren tot langlopende leningen.
- Gelet op de omvang van de leningenportefeuille wordt een omvang van ca. € 4,0 tot € 6,0 miljoen aangeraden. Met een stabiele hoogte van de leningenportefeuille zal deze op termijn bestaan uit 20 tot 30 leningen. Op deze manier vindt er een goede spreiding plaats van de renterisico's door de jaren.
- Eindaflossingen van (fixe) leningen zal plaatsvinden in jaren waarin het renterisicoprofiel en de renterisiconorm hiervoor ruimte bieden.
- De looptijd en het type lening wordt per transactie bepaald, afhankelijk van de financieringsbehoefte in de komende jaren, het renterisicoprofiel en de renterisiconorm.

d. EMU-saldo (Economische en Monetaire Unie)

Op basis van Europese regelgeving mogen de EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Voor het jaar 2020 is afgesproken dat van dit maximale tekort 0,4% voor de decentrale overheid is. De norm voor de gemeente bedraagt 0,27%. In de septembercirculaire gemeentefonds 2023 zijn de individuele EMU-referentiewaarden opgenomen. Deze worden ook voor deze begroting gehanteerd. Voor de gemeente Westerkwartier is deze norm € 7.126.000.

Een individuele EMU-referentiewaarde betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft.

In onderstaande tabel wordt het EMU-saldo van de gemeente Westerkwartier weergegeven. Het EMU-saldo van de gemeente Westerkwartier komt voor 2023 uit op € 13,1 miljoen positief.

nr	EMU-saldo <i>(bedragen x € 1.000)</i>	2022	2023	2024
1	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-208	2.918	4.261
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	42.448	1.761	3.242
3	Mutatie voorzieningen	349	-363	225
4	Mutatie voorraden (incl bouwgronden in exploitatie)	3.813	-12.329	-4.213
5	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im) materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa			
	Berekend EMU-saldo	-46.120	13.123	5.457

(Totstandkoming berekening: 1-2+3-4-5=EMU saldo)

Paragraaf C – Bedrijfsvoering

Samen met inwoners, organisaties en bedrijven hebben we in de eerste drieënhalve jaar van het bestaan van de nieuwe gemeente een goede basis gelegd voor Westerkwartier.

Het is nu tijd om verder te bouwen aan een nog mooiere gemeente. In het Coalitieakkoord 2022-2026 met de titel "Het gaat verder in Westerkwartier: veerkrachtiger, innovatiever en socialer", zijn vijf ambities geformuleerd om tot die nog mooiere gemeente komen:

1. Werken vanuit vertrouwen en verbinding
2. Duurzamer wonen en betere bereikbaarheid in het Westerkwartier
3. Innovatiever werken en ondernemen in het Westerkwartier
4. Een leefbaarder en gezonder Westerkwartier
5. Meedoen en samen zorgen voor minder armoede

De thema's en ambities uit het coalitieakkoord vertalen we naar een college(uitvoerings)programma met doelen en resultaten. Binnen deze thema's en ambities gebeurt al veel. Bij de vertaling kijken we daarom ook naar bestaand beleid en lopende projecten en programma's en verbinden deze aan de thema's en ambities.

We gaan in deze paragraaf verder in op de volgende bedrijfsvoeringsonderdelen:

- a. Organisatie
- b. Dienstverlening aan onze inwoners
- c. Hoe wij communiceren
- d. Huisvesting en faciliteiten
- e. Plannen en in control zijn
- f. Open overheid
- g. Digitaal beheer op orde: automatisering en informatievoorziening, informatiebeveiliging en bescherming persoonsgegevens

a. Organisatie

Voor de uitvoering van reguliere taken is onze formatie van ongeveer 500fte kwantitatief krap maar voldoet op veel plekken wel. Op het gebied van bijvoorbeeld projectleiding, sturing op gebiedsgerichte opgaven, automatisering en informatieveiligheid zien we bijvoorbeeld dat de basisformatie nog onvoldoende is. De komende jaren gaan we op onderdelen een kwaliteitsimpuls geven om nieuwe ontwikkelingen op te pakken en ambities te realiseren. De krapte op de arbeidsmarkt raakt ook onze organisatie. Mogelijk dat dit in het komende jaar helaas een extra druk legt op onze personele bezetting en ons dwingt tot inhuur van duurdere krachten en daarmee een extra druk op onze personele begroting.

Organisatieontwikkeling

Onze kernwaarde Dichtbij is onder andere verankerd in ons Dienstverlenings- en werkconcept Dichtbij en Duurzaam (DWDD) en de servicenormen die we intern met elkaar hebben afgesproken. We maken stappen in ons DWDD op het gebied van het faciliteren van onze medewerkers om flexibel werken mogelijk te maken en in de (online) dienstverlening naar onze inwoners.

De kernwaarden In verbinding en Persoonlijk leiderschap geven we in 2023 een impuls door het verbeteren van de werkprocessen door meer lijn en eenheid in de processen aan te brengen. We doen dit aan de hand van een gericht plan van aanpak. Door het beter inrichten van onze werkprocessen kunnen we meer informatie gestuurd werken, optimaliseren we onze dienstverlening richting inwoners en versterken we de integraliteit in de organisatie.

Ook hebben we aandacht voor meer project- en programmatisch werken. We vinden het belangrijk om vanuit de organisatie goede en heldere afspraken te maken met het bestuur om maatschappelijke en politieke opgaven goed en gericht uit te kunnen voeren.

Reiskosten

Per 1 januari 2023 hebben we een reiskostenregeling die aansluit op ons dienstverlenings- en werkconcept DWDD waarbij we werken vanuit alle locaties: vanuit een van onze kantoren, dicht bij onze inwoners, samen met en bij onze partners en vanuit huis. We maken geen onderscheid in woon-werk verkeer en dienstreizen en hanteren één tarief, de maximale belastingvrije vergoeding voor iedere kilometer wordt gereisd met eigen vervoer.

Goed werkgeverschap, duurzaamheid en eenvoud zijn de uitgangspunten geweest bij het opstellen van deze reiskostenregeling.

CAO gemeenten

De huidige CAO loopt tot en met 1 januari 2023. De onderhandelingen om te komen tot een nieuwe CAO per 2 januari 2023 zijn gestart. De intentie is om te komen tot een akkoord voor één jaar. Er is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten een arbeidsvoorwaardennota opgesteld met daarin voorstellen voor hybride werken en duurzaam verplaatsen, bovenwettelijke sociale zekerheid, toelagen, duurzame inzetbaarheid en een aantal andere kleinere voorstellen om regelingen begrijpelijk en uitvoerbaar te houden. Daarnaast gaan de onderhandelingen over een passende salarisverhoging.

b. Dienstverlening aan onze inwoners

We ontwikkelen ons naar een organisatie die dichtbij en in verbinding met onze inwoners is. Daarbij kijken we naar wat de laatste technologische ontwikkelingen zijn en naar mogelijkheden om met onze samenleving in contact te staan. We verlenen onze diensten volgens het dienstverlenings- en werkconcept Dichtbij en Duurzaam. We werken aan het efficiënt en digitaal inrichten van onze standaard dienstverlening. Onze maatwerk dienstverlening gaan we inrichten met een balans tussen 'live' en digitaal, passend bij de behoefte van inwoner. We stellen een plan van aanpak op voor de doorontwikkeling en verbetering van de online dienstverlening. We richten ons hierbij op de volgende onderdelen:

1. Zoveel mogelijk product informatie online aanbieden en het digitaal aanvragen 24/7 mogelijk maken
2. Meer interactieve online informatievoorziening aanbieden
3. Via kanaalsturing (balie, telefoon, social media, brieven) het gebruik van het online kanaal stimuleren

We gebruiken onze datawarehouse om data te analyseren en data gestuurd te werken. Daarnaast monitoren en sturen we op het tijdig afhandelen van onze terugbelnotities, meldingen, aanvragen en vergunningen.

c. Hoe wij communiceren

We willen dicht bij onze inwoners staan. Hoe doen we dat? Door betrokken, bereikbaar en betrouwbaar te zijn. Dit betekent dat we erop uit gaan en dat we onszelf laten zien. We zijn zichtbaar. We luisteren naar onze inwoners, betrekken hen bij plannen en weten wat er bij hen leeft. We zijn ook digitaal goed vindbaar en toegankelijk. We communiceren duidelijk, volledig en op tijd. We sluiten hierbij zoveel mogelijk aan bij de ontvanger.

In 2022 zijn we gestart met het traject Direct Duidelijk om de schriftelijke communicatie van de gemeente simpeler en begrijpelijker te maken. In 2023 gaan we hier een vervolg aan geven, onder andere door medewerkers verder te trainen in het schrijven van begrijpelijke teksten. En ook het toegankelijk maken en houden van digitale middelen voor bezoekers/lezers met een beperking blijft in 2023 een speerpunt. We doen dit onder andere door het actief monitoren van onze website op de toegankelijkheidseisen, de collega's daarin te adviseren en te ondersteunen en door periodiek de gemeentelijke website te toetsen op toegankelijk.

d. Huisvesting en faciliteiten

In september 2021 en juli 2022 zijn besluiten genomen om te komen tot toekomstbestendige duurzame huisvesting. Zuidhorn is gekozen als de plek voor één centrale kantoorlocatie.

Voor de buitendienst en Novatec gaan we naar drie hoofdlocaties: Leeksterveld, Grootegast en Noordhorn. Er blijven stallingslocaties in Grijskerk en Marum en voor de Kwekerij en de Kringloopwinkel Novatec volgt nog nader onderzoek. In 2023 en verdere jaren werken we aan voorbereiding, ontwerp en realisatie van deze huisvestingsplannen.

e. Digitaal beheer op orde

Automatisering en informatievoorziening

Wij investeren in een werkplek die past bij ons Dienstverlenings- en werkconcept Dichtbij en Duurzaam. Dit betekent dat we naast het werken op de kantoorlocatie, medewerkers faciliteren om te kunnen werken op andere locaties binnen onze gemeente 'dichtbij' onze inwoners maar ook vanaf een thuiswerkplek. We ondersteunen het flexibel werken van onze medewerkers zo optimaal mogelijk met digitale middelen. Het uitrollen van deze nieuwe werkplek rollen we uit in 2023.

Daarnaast voeren we in 2023 een verdere ontwikkeling door op het gebied van ICT-beveiliging. Dat doen we zowel voor onze nieuwe werkplekken als binnen onze netwerk infrastructuur. We zullen Endpoint Security en Network Access Control (NAC) gaan invoeren waarmee we grip houden op welke apparaten in ons netwerk actief zijn en toegang krijgen tot het netwerk. We voorkomen zo dat ongeautoriseerde apparaten toegang krijgen tot ons netwerk.

De pilots sturingsinformatie uitgevoerd in 2021, hebben ons geleerd dat sturingsinformatie als katalysator kan dienen voor procesverbetering. Data verzamelen en bij elkaar brengen in dashboards geeft een goed beeld van hoe processen in de organisatie zich ontwikkelen. Evenals in 2022 wordt in 2023 hierop doorontwikkeld door hiervoor een datawarehouse in te richten.

Dit alles zijn stappen om ons doel om in 2025 volledig digitaal te werken, te bereiken. We stellen kaders op waarbinnen de organisatie moet werken om volledig digitaal te kunnen werken en een

kalender binnen welk tijdsbestek de stappen genomen moeten worden om deze ambitie te realiseren.

Informatiebeveiliging en bescherming persoonsgegevens

Steeds vaker komen organisaties in het nieuws omdat ze getroffen worden door hackers die de systemen op zwart zetten en gevoelige data stelen, met alle gevolgen van dien. We hechten daarom een groot belang aan Informatieveiligheid en het beschermen van de privacy van haar inwoners en medewerkers. Dit doen we door het nemen van voldoende technische informatiebeveiligingsmaatregelen, het treffen van organisatorische beveiligingsmaatregelen en verankering in onze werkprocessen.

Omdat de mens de meest belangrijke schakel blijft als het gaat om informatieveilig werken en rechtmatig handelen investeren we in het hierin trainen van onze medewerkers. In 2023 starten we met de vierde leercyclus om het kennisniveau op peil te houden.

Eind 2020 is het KCD (Key Control Dashboard) aangeschaft. Het jaar 2022 was het eerste jaar van volledige in gebruik name. In KCD verantwoordten medewerkers zich op gemaakte afspraken en genomen beveiligingsmaatregelen. Ook bevat het KCD het register van verwerkingen van persoonsgegevens. We zien dat er ruimte voor verbetering is voor de Check (uitvoeren interne controles) en Act (nemen van verbetermaatregelen) onderdelen van de Plan Do Act cyclus. In 2023 besteden we hier extra aandacht aan. Daarnaast gaan we het gebruik van het KCD intensiveren.

Om ervoor te zorgen dat we continue de juiste beveiligingsmaatregelen nemen, om te zorgen dat deze maatregelen goed (blijven) werken en om functiescheiding te waarborgen, moeten we onze capaciteit op het taakveld Informatieveiligheid op orde brengen. We pakken dit in 2023 op.

f. Open overheid

Op 1 mei 2022 is de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervangen door de Wet open overheid (Woo). Met de Woo wordt de overheid transparanter in hoe zij werkt en welke afwegingen worden gemaakt bij het nemen van besluiten. Met de Woo wordt meer informatie actief openbaar beschikbaar gesteld. Hiervoor komt er één digitale plek waar die informatie te vinden is. Deze plek is het Platform voor Open Overheidsinformatie oftewel PLOOI. De wet verplicht ons een 17-tal informatiecategorieën actief openbaar te maken. De openbaarmaking van deze categorieën wordt gefaseerd ingevoerd. De uitvoering van de wet vraagt van ons als gemeente dat we onze digitale informatiehuishouding op orde moeten hebben. Er moet grip op informatie zijn zodat goed (het liefst geautomatiseerd) bepaald kan worden welke informatie wanneer openbaar wordt gemaakt. Ook dit nemen we mee bij ons doel om in 2025 volledig digitaal te werken.

g. Plannen en in control zijn

Budgetcyclus

We hebben de budgetcyclus vormgegeven met een perspectiefnota, programmabegroting, twee bestuursrapportages en de jaarstukken. Daarnaast leggen we in december budgetoverhevelingen naar het komende jaar aan de raad voor.

De ambities en strategische keuzes verwoorden we in de perspectiefnota. Na besluitvorming in de raad verwerken we deze in de begroting. In de bestuursrapportages verwerken we wijzigingen van de begroting en leggen we deze ter besluitvorming voor aan de raad. Na afloop van het jaar stellen we de jaarstukken op.

Rechtmatigheid

Collegeonderzoeken artikel 213a Gemeentewet

Op grond van artikel 213a Gemeentewet moeten we periodiek toetsen of bij de uitvoering van het gemeentelijk beleid wordt voldaan aan de eisen van doelmatig en doeltreffend bestuur. Deze vorm van zelfonderzoek is primair een instrument van het college. De gemeenteraad heeft nadere regels vastgesteld in de Onderzoeksverordening gemeente Westerkwartier 2019. Een steeds veranderende omgeving vraagt om een organisatie die wendbaar is. Hiervoor is het nodig dat onze organisatie flexibel kan inspelen op ontwikkelingen en dat wij onze onderzoeksbehoefte hierop kunnen afstemmen. Dit kan betekenen dat in het ene jaar de frequentie van onderzoeken hoger is dan in het andere. Dit wordt per jaar bekeken. De gemeenteraad beschikt ook over diverse instrumenten om kritisch naar de doelmatigheid, doeltreffendheid én rechtmatigheid te kijken. De belangrijkste zijn de rekenkamer en de accountant. Het is van belang dat gezamenlijke afstemming van de gemeentelijke onderzoeksagenda plaatsvindt, zowel ten aanzien van gekozen onderwerpen als frequentie waarmee onderzoeken worden uitgevoerd. Binnen de reguliere planning en controlcyclus onderzoeken en controleren we (zowel intern als extern) jaarlijks tal van organisatieonderdelen. Deze onderzoeken kunnen een sterke samenhang en overlap met rekenkamer- en collegeonderzoeken vertonen. Een inventarisatie hiervan wordt aan de raad verstrekt bij de Jaarstukken (via de paragraaf Bedrijfsvoering).

Rechtmatigheid

Door een wijziging in de wetgeving gaat zoals het nu lijkt vanaf het verslagjaar 2023, het college zelf een rechtmatigheidsverantwoording afgeven. Waar de accountant nu bij de jaarstukken een verklaring afgeeft over zowel de rechtmatigheid van de geboekte baten en lasten en balansmutaties en de getrouwheid daarvan, vervalt de rechtmatigheidscontrole voor de accountant. Het doel van de verandering is om meer transparantie te geven in de totstandkoming van de gemeentelijke financiën, en om een beter gesprek tussen de gemeenteraad en het college mogelijk te maken.

Voor de interne beheersing werken wij met het 3Lines-model. Hierdoor wordt de interne controle neergelegd bij de integraal verantwoordelijke teams. De uitgevoerde interne controle wordt onafhankelijk getoetst door de 3^e lijn binnen Westerkwartier.

Via de paragraaf bedrijfsvoering wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de tussentijdse status van de rechtmatigheidsverantwoording waarbij we in 2023 inzetten op een goedgekeurde rechtmatigheidsverklaring (zonder beperking).

Paragraaf D – Verbonden partijen

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording zijn verbonden partijen externe organisaties waarin de gemeente zowel een bestuurlijk belang als een financieel belang heeft. Het gaat dan om Gemeenschappelijke Regelingen op grond van de WGR en om deelnemingen in vennootschappen, verenigingen en stichtingen. Onder een bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van de verbonden partij, of hebben van stemrecht.

Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeentemiddelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in het geval van faillissement van de verbonden partij en/of als de financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente (dit geldt niet voor deelnemingen in een NV).

Verbonden partijen dienen een publiek, openbaar belang. De gemeente blijft uiteindelijk verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de beleidsprogramma's waaraan de verbonden partij in meer of mindere mate een bijdrage levert. De raad heeft een kaderstellende controlerende taak en ziet erop toe dat de verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen in de programma's.

Overzicht verbonden partijen 2023

In het onderstaande overzicht is aangegeven in welke verbonden partijen de gemeente Westerkwartier deelneemt, wat de rechtsvorm is maar ook tot welke programma behoort de verbonden partij.

Naam verbonden partij	Hoofdprogramma begroting	Juridische rechtsvorm
1. Veiligheidsregio Groningen (VRG)	1. Veiligheid	Gemeenschappelijke regeling
2. Publieke Gezondheid en Zorg (PG&Z)	7. Volksgezondheid en Milieu	Gemeenschappelijke regeling
3. Centrum Beschermd Wonen Groningen	6. Sociaal domein	Gemeenschappelijke regeling
4. Publiek Vervoer Groningen Drenthe	6. Sociaal domein	Gemeenschappelijke regeling
5. Afvalbeheer Regio Centraal Groningen	7. Volksgezondheid en Milieu	Gemeenschappelijke regeling
6. Afvalsturing Friesland NV (Omrin)	7. Volksgezondheid en Milieu	Gemeenschappelijke regeling
7. Omgevingsdienst Groningen	7. Volksgezondheid en Milieu	Gemeenschappelijke regeling
8. Eems Dollard Regio	0. Bestuur en ondersteuning	Gemeenschappelijke regeling
9. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	0. Bestuur en ondersteuning	NV
10. Enexis	0. Bestuur en ondersteuning	NV/BV
11. Waterbedrijf Groningen	0. Bestuur en ondersteuning	NV

Naam	Veiligheidsregio Groningen
Vestigingsplaats	Groningen
Openbaar belang	Brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, rampenbestrijding en crisisbeheersing, bevolkingszorg, melding, alarmering en coördinatie ambulancezorg en brandweer.
Bestuurlijk belang	Burgemeester is lid van het algemeen bestuur.
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen
Financieel belang 2023	€ 4.401.900 (inclusief FLO-bijdrage van € 238.400)
Verandering in belang	Geen
Omvang eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2021: minus € 8.213.000 Einde 2021: minus € 3.361.000
Omvang vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2021: € 29.984.000 Einde 2021: € 27.800.000
Financieel resultaat 2023	Het voorlopige resultaat bedraagt € 0
Beleidsvoornemens	Uitwerking visie brandweezorg, huisvesting stedelijk gebied, informatieveiligheid en cybercrime
Risico	Volledige aansprakelijkheid voor financiële nadelen
Overige informatie	Het FLO-dossier heeft gezorgd voor een negatieve algemene reserve. In de jaren 2020-2024 dragen gemeenten bij aan het inlopen daarvan. De geplande ingangsdatum van de Omgevingswet is nu voorzien op 1 januari 2023. Deze wet betekent een enorme verandering omdat gemeenten en VRG op een andere manier zullen moeten omgaan met beleid, plannen, advisering en besluitvorming.

Naam	Publieke Gezondheid en Zorg								
Vestigingsplaats	Groningen								
Openbaar belang	Bescherming en bevorderingen van de gezondheid van de bevolking, rampenbestrijding en crisisbeheersing het (doen) organiseren van zorg aan de bevolking.								
Bestuurlijk belang	Wethouder is lid van het algemeen bestuur.								
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen								
Financieel belang 2023	In onderstaande overzicht staat de opbouw van de inwonersbijdrage: <table style="margin-left: 40px; border-collapse: collapse;"> <tr> <td>Gezond en veilig opgroeien</td> <td style="text-align: right;">€ 1.467.920</td> </tr> <tr> <td>Gezondheid beschermen en bevorderen</td> <td style="text-align: right;">€ 266.075</td> </tr> <tr> <td>Adviseren over gezonde wijken, dorpen en steden</td> <td style="text-align: right;">€ 153.361</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td style="text-align: right;">€ 1.887.356</td> </tr> </table> <p>Daarnaast is er een bijdrage verschuldigd aan de Regionale Inkooporganisatie Groningen Gemeenten (RIGG). Deze bedraagt voor 2023 € 315.338. Ook wordt er voor 2023 een dienstverleningsovereenkomst afgesloten, kortweg DVO. Hierin worden aanvullende afspraken gemaakt over additionele dienstverlening en bijbehorende vergoeding.</p>	Gezond en veilig opgroeien	€ 1.467.920	Gezondheid beschermen en bevorderen	€ 266.075	Adviseren over gezonde wijken, dorpen en steden	€ 153.361	Totaal	€ 1.887.356
Gezond en veilig opgroeien	€ 1.467.920								
Gezondheid beschermen en bevorderen	€ 266.075								
Adviseren over gezonde wijken, dorpen en steden	€ 153.361								
Totaal	€ 1.887.356								
Verwachte verandering in belang	Geen								

Verwachte omvang eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2023: € 2.751.000 Einde 2023: € 2.147.000
Verwachte omvang vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2023: € 11.512.000 Einde 2023: € 11.415.000
Verwacht financieel resultaat begrotingsjaar	€ 150.000 negatief
Beleidsvoornemens	Inhoudelijke thema's: <ul style="list-style-type: none"> ◆ Afstemming met gemeenten over lokaal inkopen ten opzichte van regionaal inkopen (RIGG) ◆ Implementatie van de Uitvoeringsagenda en transformatieagenda ◆ Uitvoeren van de inkoop van (hoog) specialistische jeugdhulp ◆ Doorontwikkelen contractmanagement en -beheer. ◆ Monitoring ten behoeve van de Groninger gemeenten ◆ Doorontwikkelen van (de toegang tot) de crisishulp. ◆ JGZ Preventieagenda; inzet van de JGZ op de pijlers ouderschap, hechting, weerbaarheid en gezondheid ◆ Digitale toepassingen, zoals de JGZ GroeiGids app ◆ Beschermen en bestrijden van uitbraken van infectieziekten ◆ Toekomst forensische geneeskunde ◆ Omgevingswet ◆ Doorontwikkeling DVO en monitorinformatie ◆ Aardbevingen en gezondheid ◆ Participatie in regionale netwerken, zoals Preventie Overleg Groningen en Regionaal Platform Omgevingswet ◆ Resultaten gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen ◆ Integrale aanpak van interventies en programma's, zoals Kansrijke Start (eerste 1000 dagen), Groningen Rookvrij, Jong Leren Eten, Gezonde School, JOGG, Opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO – voorheen IJslands preventiemodel) Ik pas, Nix-18 ◆ Mentale gezondheid ◆ Uitvoering Meerjarenagenda Publieke Gezondheid 2022-2025.
Risico	Volledig aansprakelijk voor de financiële nadelen
Overige informatie	-

Naam	Centrumregeling Beschermd Wonen Groningen
Vestigingsplaats	Groningen
Openbaar belang	Taken en bevoegdheden van de regiogemeenten vanuit de Wmo op het gebied van beschermd wonen, de inloop GGZ en de begeleiding maatschappelijke opvang en vrouwenopvang door mandaat en volmacht op te dragen aan de centrumgemeente (=gemeente Groningen).
Bestuurlijk belang	Er is bestuurlijk overleg van deelnemende gemeenten, in de vorm van een Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO). Het betreft een

	lichte gemeenschappelijke regeling, zonder eigen bestuur en zonder een eigen uitvoeringsorganisatie.
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen.
Financieel belang	Gemeente Groningen ontvangt als centrumgemeente de rijksmiddelen en betaald bijbehorende lasten. Het uiteindelijke resultaat 2023 wordt over alle deelnemende gemeenten verdeeld op basis van het aantal inwoners per gemeente. Voor gemeente Westerkwartier gaat het om afgerond 10%.
Verwachte verandering in belang	Niet van toepassing. Er zou een nieuw verdeelmodel komen echter gezien de complexiteit en veranderde situatie is dit niet verder doorontwikkelt. De verdeling blijft op basis van inwoneraantal.
Omvang eigen vermogen begin en einde 2023	Niet van toepassing
Omvang vreemd vermogen begin en einde 2023	Niet van toepassing
Verwacht financieel resultaat begrotingsjaar	€ 0 (concept begroting 2023)
Beleidsvoornemens	<p>Het Rijk hevelt vanaf 2024 de taken en middelen voor Beschermd Wonen geleidelijk over van de centrumgemeenten naar de individuele gemeenten.</p> <p>De Groninger gemeenten hadden een eigen verdeelsystematiek uitgedacht, het ontwikkelmodel Beschermd Wonen. Gezien de complexiteit en de veranderende situatie is besloten om het niet te implementeren.</p> <p>Per 1 juli 2021 is de gemeente Westerkwartier verantwoordelijk voor de uitvoering voor de Toegang van Beschermd Wonen. De gemeente Westerkwartier ontvangt maandelijks een voorschot bedrag van de centrumgemeente Groningen voor de uitvoering hiervan. Aan het eind van het jaar wordt gekeken of de voorschotten toereikend zijn of niet. Het verschil wordt gecompenseerd door de centrumgemeente.</p> <p>Met ingang van 2023 is de nieuwe inkoop van Beschermd Wonen van toepassing.</p>
Risico	De invoering van het woonplaatsbeginsel en het daarmee samenhangend nieuw verdeelmodel is opnieuw uitgesteld. Nu wordt gekoerst op doorcentralisatie per 2024.
Overige informatie	De regiogemeenten hebben een aantal taken bij de gemeente Groningen belegd. Dit staat beschreven in de gewijzigde centrumregeling. Voor de uitvoeringskosten is een percentage afgesproken. Jaarlijks wordt bepaald of dit nog voldoende is of dat de gemeente Groningen met minder toe kan.

Naam	Publiek Vervoer Groningen Drenthe
Vestigingsplaats	Assen
Openbaar belang	Publiek Vervoer Groningen Drenthe wil een optimaal vervoersnetwerk creëren, dat betaalbaar en toekomstbestendig is, waarbij duurzaam gebruik wordt gemaakt van alle vervoersmiddelen. Zodat alle inwoners naar hun werk of school kunnen gaan en/of deel kunnen nemen aan het sociaal leven.
Bestuurlijk belang	Wethouder is lid van het bestuur van Publiek Vervoer. Hierbij is er sprake van een zogeheten bedrijfsvoeringsorganisatie (ook wel: GR-light genoemd). Dit betekent dat bepaalde taken van de deelnemers zijn overgedragen aan het uitvoerend team Publiek Vervoer.
Deelnemende partijen	Alle gemeenten van de provincie Groningen en Drenthe en het OV-Bureau Groningen-Drenthe.
Financieel belang 2023	Ons aandeel in de financiële bijdrage bedraagt 4,23%. Voor 2023 gaat het om een bijdrage van € 45.470 .
Verwachte verandering in belang	-
Omvang eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2023: € 141.000 Einde 2023: € 62.000
Omvang vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2023: € 98.000 Einde 2023: € 55.000
Verwacht financieel resultaat begrotingsjaar	€ 2.243
Beleidsvoornemens	De vervoersovereenkomst met de vervoerder is verlengd tot en met 31 januari 2024. In 2023 zal een keuze worden gemaakt om de contracten met twee jaar te verlengen of opnieuw aan te besteden. In dit laatste geval zal er in 2023 worden gestart met de aanbesteding. 2023 staat enerzijds in het teken van going concern in de uitvoering. Anderzijds gaat Publiek Vervoer samen met de gemeenten verder met de doorontwikkeling van het vervoerssysteem tot een integraal systeem waarbij openbaar vervoer en publiek vervoer steeds meer met elkaar verweven worden.
Risico	Volledig aansprakelijkheid voor financiële nadelen van de uitvoeringsorganisatie
Overige informatie	-

Naam	Afvalbeheer Regio Centraal Groningen
Vestigingsplaats	Groningen
Openbaar belang	Behartigen van de belangen van preventie en het op milieu hygiënisch verantwoorde wijze beheren van (afval)stoffen afkomstig uit de gemeenten in de regio centraal Groningen, het bevorderen van de overheidsinvloed op de sturing van afvalstoffen, het ketenbeheer en mogelijke andere milieu- en reinigingstaken. Tot de taken behoren onder meer het exploiteren van een inrichting voor het afvalstoffenbeheer, het inzamelen en transporteren van afvalstoffen en het afsluiten van afvalverwerkingscontracten.
Bestuurlijk belang	De wethouder is lid van het algemeen bestuur.
Deelnemende partijen	Gemeente Groningen, Gemeente Het Hogeland en de gemeente Westerkwartier.

Financieel belang 2023	Gemeenten betalen een vergoeding voor de afgenomen diensten en de secretariaatskosten van de ARCG worden verdeeld over de aangeboden tonnages restafval. Er wordt gewerkt met een begroting die op nul uitkomt. Bij tekorten dienen de deelnemende gemeenten bij te dragen, of wordt hiervoor de reserve aangesproken. Voor 2023 is een dergelijke bijdrage niet voorzien.
Verwachte verandering in belang	2022/2023 herziening gemeenschappelijke regeling vanwege verwerken rest- en gft afval door Omrin.
Verwachte omvang eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2023: € 1.019.000 Einde 2023: € 1.019.000
Verwachte omvang vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2023: € 3.324.000 Einde 2023: € 3.324.000
Verwacht financieel resultaat begrotingsjaar	€ 0
Beleidsvoornemens	In 2023 verwerkt Omrin het restafval en de gft voor de ARCG gemeenten. Daarnaast zullen nieuwe functies voor het ARCG-terrein verder worden verkend en zal de gemeenschappelijke regeling ARCG worden herijkt. Omrin gaat in 2023 verder met de plannen voor het bouwen van een vergistings- en composteerinstallatie op het terrein van de ARCG, om deze plannen in 2024 ten uitvoer te brengen.
Risico	Volledig aansprakelijkheid voor financiële nadelen.
Overige informatie	In het kader van de gemeentelijke herindelingen in de provincie Groningen, de hiermee samengaan de beperking van het aantal gemeenten en de toetreding van de ARCG gemeenten tot Omrin, gaat de ARCG medio 2023 bepalen in welke organisatievorm zij verder gaat.

Naam	Afvalsturing Friesland NV (Omrin)
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Openbaar belang	Behartigen van de belangen van aandeelhouders, preventie en het op milieu hygiënisch verantwoorde wijze beheren van (afval)stoffen afkomstig uit de gemeenten in de regio, het bevorderen van de overheidsinvloed op de sturing van afvalstoffen, het ketenbeheer en mogelijke andere milieu- en reinigingstaken. Tot de taken behoren onder meer het verwerken van restafval en GFT exploiteren van inrichtingen voor het afvalstoffenbeheer, het inzamelen en transporteren van afvalstoffen en het afsluiten van afvalverwerkingscontracten.
Bestuurlijk belang	Wethouder Schollema, neemt deel aan de Algemene Aandeelhoudersvergadering
Deelnemende partijen	De Friese gemeenten, de Groningse gemeenten Eemsdelta, Groningen, Hoge Land, Westerkwartier en Westerwolde, de Noord-Veluwsse gemeenten Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Oldebroek en Putten en NV Irado (Capelle aan den IJssel, Schiedam, Vlaardingen, Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk).
Financieel belang 2023	Waarde van de aandelen
Verwachte verandering in belang	n.v.t.
Omvang eigen vermogen begin en einde 2022	Begin 2022: € 61.055.000 Einde 2022: € 64.757.000
Omvang vreemd vermogen begin en einde 2022	Begin 2022: €94.353.000 Einde 2022: € 80.762.000
Financieel resultaat 2022	€ 4.780.000

Beleidspunten	Omgaan met de nevenuitkomsten van de hoge inflatie. Omgaan met de negatieve neveneffecten van de oorlog in de Oekraïne in relatie tot de grondstoffenmarkt. Verdere inzet aangaande de VANG doelstelling/ circulaire economie. Bouwen gft-vergister/ compostering op ARCG terrein en het verbeteren Dano trommel. Deelnemende gemeenten ondersteunen bij het behalen van de VANG doelstellingen.
Risico	Aansprakelijk tot de hoogte van de waarden van de aandelen
Overige informatie	-

Naam	Omgevingsdienst Groningen
Vestigingsplaats	Veendam
Openbaar belang	Uitvoering van vergunningverlenende, toezichhoudende en handhavingstaken op het gebied van het omgevingsdomein (milieu) voor de deelnemers, waarmee de deelnemers de kwaliteit van de uitvoering van deze taken willen verbeteren.
Bestuurlijk belang	Wethouder is lid van het algemeen bestuur
Deelnemende partijen	Alle gemeenten in de provincie Groningen en de provincie Groningen
Financieel belang 2023	€ 1.159.000 (op basis van vastgestelde begroting 2023).
Verwachte verandering in belang	Als de omgevingswet wordt ingevoerd gaat dit leiden tot een verandering van de deelnemersbijdrage.
Verwachte omvang eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2023: € 594.000 Einde 2023: € 574.000
Verwachte omvang vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2023: € 5.345.000 Einde 2023: € 5.944.000
Verwacht financieel resultaat begrotingsjaar	€ 0
Beleidsvoornemens	Naast de invoering van de Omgevingswet, ontwikkelingen op het gebied van stikstof (PAS) en zeer zorgwekkende stoffen (waaronder PFAS) veel van de ODG vragen. Dit betekent onder andere intensivering van de samenwerking met ketenpartners en het werken met een veranderend instrumentarium.
Risico	Volledige aansprakelijkheid voor financiële nadelen
Overige informatie	-

Naam	Eems Dollard Regio
Vestigingsplaats	Leer, Duitsland
Openbaar belang	Het bevorderen, ondersteunen en coördineren van regionale, grensoverschrijdende samenwerking van de Duitse en Nederlandse deelnemers.
Bestuurlijk belang	Het bestuur vertegenwoordigt circa 100 leden waarbij voornamelijk publiekrechtelijke lichamen uit de provincies Groningen, Drenthe, Fryslân, Ostfriesland, Emsland en Cloppenburg vertegenwoordigd zijn.
Deelnemende partijen	Gemeenten in Noord-Nederland, de Kamers van Koophandel Groningen en Meppel, de streekraad Oost-Groningen, de Regioraad Noord-

	Groningen, 60 gemeenten in Noord-Duitsland, vier Industrie und Handelskammers, zes Landkreise
Financieel belang 2023	€ 6.994 (bijdrage 2022)
Verwachte verandering in belang	Geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	€ 0,7 miljoen (2021)
Verwachte omvang vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	€ 2,4 miljoen en € 3,0 miljoen (2021)
Verwacht financieel resultaat begrotingsjaar	€ 2.000 (2021)
Beleidsvoornemens	De EDR heeft als voornaamste taak om grensoverschrijdende projecten te stimuleren en Europese subsidies in dat verband te verstrekken.
Risico	Nihil
Overige informatie	-

Naam	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Vestigingsplaats	Den Haag
Openbaar belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder, één stem per aandeel.
Deelnemende partijen	Aandelen in handen van provincies en gemeenten
Financieel belang 2023	54.951 aandelen van € 2,50. In totaal 55.690.720 aandelen
Verwachte verandering in belang	Geen
Verwachte omvang eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2021: € 5.097.000 Einde 2021: € 5.062.000 Begroting 2023 niet bekend
Verwachte omvang vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2021: € 155.262.000 Einde 2021: € 143.995.000 Begroting 2023 niet bekend
Verwacht financieel resultaat begrotingsjaar	Over 2021 realiseerde de Bank Nederlandse Gemeenten een nettowinst na belastingen van € 236 mln. (2020: € 221 mln).
Beleidsvoornemens	Langdurig en duurzame belegging, vergroten van maatschappelijke impact.
Risico	Verlies waarde aandelen
Overige informatie	-

Naam	Enexis
Vestigingsplaats	Den Bosch
Openbaar belang	Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland aansluitingen van huishoudens, bedrijven en overheden.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder, één stem per aandeel
Deelnemende partijen	Aandelen in handen van gemeenten en provincies

Financieel belang 2023	129.202 aandelen (0,0863% van het totale aandelenpakket)
Verwachte verandering in belang	Nog niet bekend. Enexis is in overleg met het rijk over invulling van de kapitaalbehoefte. Mogelijk wordt gekozen voor rijksparticipatie. Deze optie kan gevolgen hebben voor zeggenschap en dividend.
Verwachte omvang eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2021: € 4.116.000.000 Einde 2021: € 4.241.000.000 Begroting 2023 niet bekend
Verwachte omvang vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2021: € 4.635.000.000 Einde 2021: € 5.154.000.000 Begroting 2023 niet bekend
Verwacht financieel resultaat begrotingsjaar	€ 199.000.000 (2021)
Beleidsvoornemens	De energietransitie heeft grote impact op netbeheerders.. De netten worden geschikt gemaakt om onder meer wind- en zonneparken aan te sluiten en duurzaam opgewekte energie te transporteren. Uitdagingen daarbij zijn het bijbenen van de grote klantvraag, tempo transitie en onzekerheid inrichting van het energiesysteem van de toekomst. Komende jaren verwacht Enexis veel te investeren in het netwerk. Hierdoor ontstaat grote kapitaalbehoefte.
Risico	Verlies waarde aandelen
Overige informatie	<p>4 <u>CVS Amsterdam BV:</u> Deze vennootschap zal voorlopig nog bestaan om op eigen kosten en risico het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de naheffingsaanslag afvalstoffenheffing.</p> <p>5 <u>Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV:</u> Ondanks dat het General Escrow fonds in 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap a.g.v. contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.</p> <p>6 De aandelen in productie- en leveringsbedrijf van Essent zijn in 2009 verkocht aan energiebedrijf RWE.</p>

Naam	Waterbedrijf Groningen
Vestigingsplaats	Groningen
Openbaar belang	De levering van drinkwater aan woningen en bedrijven in het verzorgingsgebied.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder, één stem per aandeel
Deelnemende partijen	De deelnemende partijen zijn de provincie Groningen en de deelnemende gemeenten in de provincie Groningen.
Financieel belang 2023	26 aandelen
Verwachtverandering in belang	Nee
Verwachte omvang eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2020: € 83,9 miljoen Einde 2020: € 85,7 miljoen
Verwachte omvang vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Begin 2020: € 138,9 miljoen Einde 2020: € 171,6 miljoen

Verwacht financieel resultaat begrotingsjaar	Resultaat 2020: € 1,8 miljoen Waterbedrijf Groningen keert geen dividend uit
Beleidsvoornemens	Geen
Risico	Verlies waarde aandelen
Overige informatie	-

Paragraaf E – Grondbeleid

Ingevolge artikel 16 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat de paragraaf betreffende het grondbeleid tenminste voor zover van toepassing:

- a. een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- b. een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- c. een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- d. een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- e. de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Algemeen

Het door de gemeente Westerkwartier te voeren grondbeleid is vastgelegd in maart 2021 vastgestelde rapport Grondbeleid gemeente Westerkwartier 2021-2025.

Hoofdpijnen van het grondbeleid

Het doel van het Grondbeleid 2021-2025 is tweeledig:

1. Harmoniseren van het grondbeleid van de voormalige gemeenten.

Als gevolg van de financiële crisis en de ontstane financiële situatie hebben de voormalige gemeenten de laatste jaren verschillende beleidskeuzes gemaakt.

De gemeente Leek had vanaf 2013 faciliterend grondbeleid. De gemeente Zuidhorn koos voor maatwerk per project. De gemeente Marum voerde een regisserend grondbeleid en de gemeente Grootegast hanteerde, ondanks het ontbreken van een nota grondbeleid, hoofdzakelijk faciliterend grondbeleid.

2. Handvat bieden voor toekomstige projecten

Grondbeleid is het beleid dat gericht is op het realiseren van ruimtelijke doelstellingen. Het is daarmee geen doel op zich, maar een middel om andere doeleinden te verwezenlijken. Het grondbeleid ondersteunt andere gemeentelijke beleidsterreinen, zoals bijvoorbeeld volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en economische zaken.

De strategie van de gemeente Westerkwartier is situationeel grondbeleid

De strategie van gemeente Westerkwartier is situationeel grondbeleid. Dit houdt in dat afhankelijk van de situatie wordt bepaald welke strategie - actief, faciliterend of actief faciliterend - wordt ingezet. De beoordeling van de toe te passen strategie wordt bepaald door een integrale afweging van de doelen op de verschillende beleidsterreinen van de gemeente.

De nadruk zal liggen op een actief faciliterende rol, zoals in het visierapport van de herindelingswerkgroep economische zaken in 2018 reeds is beschreven. In die notitie, die op 28 mei 2018 door de Stuurgroep Herindeling is vastgesteld, wordt voorgesteld om in de nieuw te vormen gemeente Westerkwartier in beginsel uit te gaan van een faciliterende rol bij gebiedsontwikkeling.

Exploitaties worden in beginsel gezien als een ondernemersactiviteit die thuishoren bij de markt. De actief faciliterende rol geeft vorm aan het visie- en beleidsgerichte grondbeleid van onze gemeente.

De gemeente neemt alleen een actieve rol in bij de volgende uitzonderingssituaties:

1. Het afronden en afbouwen van de bestaande grondexploitatie-projecten.
2. In kernen waar nog voor lange termijn groei wordt verwacht en de actieve rol op een risicomijdende wijze vorm gegeven kan worden.
3. Bij het oplossen van 'rotte kiezen'(herstructurering) of kleine inbreidingslocaties in kleine kernen, daar waar ontwikkelingen zonder de gemeente niet van de grond komen, maar toch gewenst zijn.

Als een ontwikkeling wel passend is binnen de visie van de gemeente, maar niet behoort tot de gemeentelijke ambities waar de gemeente zich extra voor wil inspannen kan de gemeente een faciliterende rol innemen.

Voor een keuze tussen de verschillende vormen is een beslisboom opgenomen op pagina 12 van het Grondbeleid 2021-2025.

Jaarlijkse herziening grondexploitaties

Voor de verantwoording van de grondexploitaties is in het voorjaar van 2022 een Meerjarenprognose Grondexploitaties (MPG) opgesteld, welke samen met deze jaarrekening ter vaststelling is aangeboden aan uw raad. De financiële consequenties van de grondcomplexen en welke risico's er zijn worden hierin duidelijk weergegeven.

Het beeld per grondexploitatie is als volgt:

	BW 31-12-2021	NOG TE MAKEN			RESULTAAT	
		Kosten	Opbrengsten	Rente	EW per 31-12 + nadelig / - voordelig	NCW per 1-1 + nadelig / - voordelig
Industrieterrein Grootegast	-	-	-	-	-	-
Drachtsterweg Opende III	-	-	-	-	-0	-0
C. de Roblespark Grootegast	1.685.630	1.740.275	4.129.293	29.043	-674.345	-587.081
kroonsveld te Oldekerk	275.920	98.848	404.600	3.598	-26.234	-25.217
Kompasterrein te Opende	-35.524	29.005	-	533	-7.051	-6.913
Oostindie	1.459.141	3.580.972	2.931.732	73.186	2.181.567	2.055.823
Leeksterveld	7.244.470	9.276.874	18.728.040	478.918	-1.727.778	-1.445.825
Zevenhuizen-Oost	607.475	1.998.908	1.928.290	55.268	733.361	664.272
Oostwold centrum	467.500	137.946	-	7.012	612.458	600.490
Oostindie Zuid	3.421.621	10.221.096	13.669.214	20.307	-6.190	-5.389
Alberdaheerd I	-0	-	-	-	-	-
Centrumplan	65.340	165.530	-	980	231.850	227.319
Coenderslaan	-0	-	-	-0	-0	-

Alberdaheerd II	-664.540	1.397.762	1.237.482	65.132	-	-569.392	-526.059
Marum-West	-67.082	64.895	-	1.156	-	-3.343	-3.213
Klieflocatie, Ezinge	-	164.287	142.880	899	-	22.307	21.442
Tussen de Gasten	1.920.737	2.890.372	4.733.454	103.222	-	180.877	163.837
Oostergast	3.583.276	2.236.258	5.739.098	123.563	-	203.998	184.780
Mokkenburg Rijkstraatweg	-20.726	15.564	-	311	-	-5.473	-5.366
TOTAAL	19.943.239	34.018.592	53.644.083	828.865	-	1.146.613	1.312.900

De prognoses op basis waarvan deze cijfers tot stand zijn gekomen, zijn begin 2022 opgesteld. Inmiddels hebben we ons een beeld gevormd van het eerste half jaar en kunnen we constateren dat de kavelafname langzamer loopt dan gepland. Dit wordt met name veroorzaakt door beschikbaarheid van aannemers en materialen en voorzichtigheid van projectontwikkelaars. Gezien de lage rente zijn de financiële gevolgen hiervan zeer beperkt.

Parameters:

De gehanteerde parameters in de grondexploitaties zijn als volgt:

Rente	2,0%
Discontovoet	2%
Kostenstijging	2,3%
Opbrengstenstijging	1,5%

Winstneming

De BBV schrijft een vaste methode van winstnemen voor, namelijk de POC methode (Percentage of Completion). Dit betekent in het kort dat voor winstgevendende grondexploitaties een 'zekere' winst genomen moet worden op basis van de financiële voortgang van het project (% gerealiseerde kosten * % gerealiseerde opbrengsten * geraamde winst). De in het verleden eventueel reeds genomen winsten worden van de berekende 'zekere' winst afgetrokken. Ook voorziene risico's kunnen van dit resultaat worden afgetrokken, mits deze goed zijn onderbouwd.

In 2022 verwachten we winst te kunnen nemen op de projecten Alberdaheerd II en mogelijk Caspar de Roblespark en Oostindie Zuid.

Verliesvoorzieningen

Voor de projecten waar sprake is van een verwacht negatief resultaat is een verliesvoorziening gevormd. Het gaat om de volgende grondexploitaties:

Verliesvoorzieningen	Boekwaarde	Voorziening
	31-12-2021	31-12-2021
Oostindie	1.459.141	2.055.823
Zevenhuizen-Oost	607.475	664.272
Oostwold centrum	467.500	600.490
Centrumplan	65.340	227.319
Klieflocatie, Ezinge	-	21.442
Tussen de Gasten	1.920.737	187.871
Oostergast	3.583.276	184.780
Totaal		3.941.999

Risico's in de grondexploitaties

Binnen de MPG (Meerjaren Prognose Grondexploitaties) worden de financiële effecten van de risico's in de grondexploitaties in beeld gebracht. Voor alle grondexploitaties is een gevoeligheidsanalyse opgesteld op basis van een aantal parameters. Wat gebeurt er als de rente met bijvoorbeeld 0,5% stijgt of daalt? Wat gebeurt er als kosten voor het woonrijp maken met 10% stijgen of dalen? De volgende parameters zijn doorgerekend:

GEVOELIGHEIDSANALYSE	Gevolg		
	voordelig	waarschijnlijk	nadelig
1. Rentestand	0,5%	1,5%	2,5%
2. Kostenstijging	1,3%	2,3%	3,3%
3. Opbrengstenstijging	2,5%	1,5%	-1,0%
4. Kostenraming verwerving, sloop en milieu	-5%	conform grex	1%
5. Kostenraming bouwrijp en woonrijp	-10%	conform grex	10%
6. Kostenraming plankosten	2%	conform grex	8%
7. Opbrengstenraming verkoopen	1%	conform grex	1%
8. Opbrengstenraming overige opbrengsten	10%	conform grex	10%
9. Tempo kosten & opbrengsten	2 jaar opbrengsten vervroegen	conform grex	2 jaar opbrengsten vertragen

	2 jaar kosten vervroegen	conform grex	2 jaar kosten vertragen
--	--------------------------	--------------	-------------------------

De financiële consequenties hiervan zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Grondprijzen

Woningbouwkavels en bedrijventerreinen.

Zoals in het Grondbeleid 2021-2025 wordt vermeld, stelt het college jaarlijks een grondprijzenoverzicht vast, met daarin de kavelprijzen van de gemeentelijke grondexploitaties.

De verkoopprijs van kavels buiten grondexploitaties zal bepaald worden naar aanleiding van een taxatie.

Snippergroen

Verkoop van gemeentegrond dat voldoet aan de omschrijving "snippergroen" zoals omschreven in de Nota Grondbeleid/Grondbeleid 2021-2025:

Grond gelegen naast of achter de woning: € 45 per m²

Grond gelegen voor de woning: € 30 per m²

Alle bijkomende kosten zijn voor rekening van de koper.

Aanvullend hierop hanteren wij een grondprijs van € 10 per m², wanneer het gaat om de verkoop van snippergroen dat al in gebruik is bij een aanwonende door middel van een huur- of gebruiksovereenkomst.

In het kader van maatwerk en specifieke omstandigheden kan het college besluiten af te wijken van bovengenoemde prijzen. Kabel- en leidingstroken worden in principe niet verkocht.

Verhuur

Zoals in het Grondbeleid 2021-2025 is opgenomen, is de gemeente zeer terughoudend met het verhuren van grond. Wanneer desondanks toch grond wordt verhuurd, bedraagt de huurprijs 1% van de economische waarde, met een minimum van € 50 per jaar.

Paragraaf F – Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Conform het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) en de Financiële Verordening van de gemeente Westerkwartier moet er een paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing opgenomen worden in de programmabegroting en de jaarrekening.

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate de gemeente financiële tegenvallers kan opvangen, zonder dat de beleidsuitvoering in gevaar komt. Het weerstandsvermogen wordt bepaald door een relatie te leggen tussen de weerstandscapaciteit (de middelen die beschikbaar zijn om niet begrote kosten te dekken) en de risico's die de gemeente loopt en waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen (benodigde weerstandscapaciteit). Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de gemeentelijke begroting is.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Samengevat: onze ratio weerstandsvermogen voldoet aan onze streefnorm

In deze paragraaf hebben we onze risico's geactualiseerd. De risico's zijn qua omvang gedaald. Door die risico's is er € 14,4 miljoen aan weerstandscapaciteit nodig. Het benodigde bedrag ligt 3,9% procent lager dan bij het vorige actualisatiemoment in de jaarrekening 2021.

We hebben € 19,8 miljoen aan weerstandscapaciteit beschikbaar. De ratio weerstandsvermogen ligt daarmee op 1,38 en voldoet daarmee aan onze streefnorm van een ratio tussen 1 en 1,4.

In het vervolg van deze paragraaf lichten we de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit gelet op onze risico's toe.

Toelichting op de beschikbare weerstandscapaciteit

We beschouwen tot onderdeel van onze beschikbare weerstandscapaciteit de algemene reserve, de post onvoorzien en onbenutte belastingcapaciteit behoren.

Wanneer het berekende gemiddelde OZB-tarief voor een gemeente lager is dan het percentage voor toelating tot artikel 12¹ is er in principe sprake van een onbenutte belastingcapaciteit. Onze

---

¹ Heeft een gemeente over lange tijd grote financiële tekorten op de begroting? Dan kan die gemeente om extra geld uit het gemeentefonds vragen. De gemeente levert haar financiële zelfstandigheid voor een deel in en krijgt een zogenoemde Artikel 12-status. Voorwaarde voor toelating is dat gemeenten hun belastingcapaciteit goed benutten.

adviseur Pauw berekent onze onbenutte belastingcapaciteit 2023 op € 1.261.000. Deze capaciteit was in 2022 € 456.000.

Op basis van de begroting is de beschikbare weerstandscapaciteit voor 2023 als volgt:

		(x € 1.000)
Algemene reserve beschikbaar	€	19.532
Post onvoorzien	€	125
Onbenutte belastingcapaciteit	€	<u>1.261</u>
Beschikbare weerstandscapaciteit	€	19.818

De stand van de algemene reserve was op 31 december 2021 € 17.272.000. Hieronder zijn de ontwikkelingen daarop samengevat welke leiden tot het deel algemene reserve dat beschikbaar is voor weerstandscapaciteit.

Stand algemene reserve (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Algemene reserve	17.272
Budgetoverhevelingen naar 2022	- 2.935
Resultaat 2021	4.852
FLO Veiligheidsregio	- 715
Saldo vanuit frictie	1.058
Algemene reserve beschikbaar	19.532

- ◆ *Budgetoverhevelingen:* De algemene reserve bevatte op 31 december 2021 een bedrag van € 2.935.000 voor budgetoverhevelingen van 2021 naar 2022. Een bedrag dat in 2022 dus weer wordt ingezet en niet beschikbaar is als weerstandscapaciteit.
- ◆ *Resultaat 2021:* het jaarrekeningresultaat 2021 was € 6,5 miljoen positief. Hiervan hebben we € 4.852.000 toegevoegd aan de algemene reserve.
- ◆ *FLO bij Veiligheidsregio Groningen:* De gemeente Westerkwartier is deelnemer in de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Groningen (VRG). De VRG heeft zich genooddaakt gezien in de jaarrekening 2019 een voorziening van ongeveer € 15,2 miljoen te treffen inzake de kosten van de Regeling FLO-overgangsrecht 75% netto garantie (FLO2018). Het eigen vermogen van VRG werd daardoor sterk negatief. Zoals wettelijk geregeld moeten de deelnemende gemeenten tekorten in de GR opvangen. Er is gekozen voor een scenario waarin gemeenten 5 jaar bijdragen aan dit tekort. Voor Westerkwartier betekent dit een extra bijdrage van vijf keer € 238.400. De eerste, tweede en derde bijdrage hebben we in 2020, 2021 en 2022 betaald. De bijdragen 2022, 2023 en 2024 komen nog ten laste van de algemene reserve.
- ◆ *Saldo vanuit frictie:* In verband met onze herindeling ontvangen we van het rijk middelen voor frictie over de jaren 2018-2022. Onze lasten hiervoor lopen niet synchroon met deze baten, we gebruiken de algemene reserve voor vereffening. In 2022 storten we € 1.058 in de algemene reserve.

Bij de beoordeling van het weerstandsvermogen gebruiken we de tabel die door Coelo, NAR (Nederlands Adviesbureau Risicomanagement) en Universiteit Twente is ontwikkeld. Het

weerstandsvormogen wordt uitgedrukt in een ratio. Onderstaand staat de betekenis bij de verschillende ratio's:

Weerstandsnorm ratio	Betekenis	
>2,0	Uitstekend	
1,4 – 2,0	Ruim voldoende	
1,0 – 1,4	Voldoende	 <i>Streefwaarde Westerkwartier, geen actie nodig</i>
0,8 – 1,0	Matig	 <i>Actie nodig</i>
0,6 – 0,8	Onvoldoende	
< 0,6	Ruim onvoldoende	

De tabel geeft aan wanneer actie nodig is. Concreet betekent dat, indien het weerstandsvormogen matig of lager is, het streven is om in maximaal vier jaren (dit is de begroting plus de meerjarenraming) weer op het gewenste niveau van 'Voldoende' te komen.

Inventarisatie Risico's en benodigde weerstandscapaciteit

De risico's zijn geïnventariseerd en geclusterd. Hieronder treft u een opsomming van risico's aan. Door middel van een symbool is aangegeven of een risico groter, kleiner of gelijk gebleven is ten opzicht van de voorgaande paragraaf weerstandsvormogen.

Omschrijving risico	(bedragen x € 1.000)	Risico
<p>Algemene uitkering uit het gemeentefonds</p> <p>De algemene uitkering is de belangrijkste inkomstenbron van gemeenten. Er spelen twee risico's: ten eerste een te hoge inschatting en ten tweede een stelselaanpassing (herijking) van het gemeentefonds.</p> <p><i>Te hoge inschatting van de ontvangsten</i></p> <p>De hoogte hangt af van kenmerken (maatstaven) zoals aantal inwoners. Voor elke maatstaf ontvangen gemeenten geld. Daarnaast is het accres van belang: macro-economische ontwikkelingen en beleidsvoornemens van het rijk zorgen voor wijzigingen van het te ontvangen bedrag. De mei-, september- en decembercirculaire zorgen voor wijzigingen van de te ontvangen bedragen. Daarnaast kan de actualisatie van de maatstaven ook leiden tot aanpassingen van de algemene uitkering.</p> <p>Het risico van te hoog geraamde inkomsten ramen we op 1% van de algemene uitkering van het gemeentefonds. Dit percentage is gebaseerd op een analyse van de historische verschillen tussen raming en realisatie van de algemene uitkering. De algemene uitkering (exclusief decentralisatie-uitkeringen) bedraagt in 2023 volgens de meicirculaire 2022 € 123 miljoen. Het risicobedrag komt dan neer op €1.230.000.</p> <p><i>Stelselaanpassing (herijking) van het gemeentefonds</i></p> <p>In de meicirculaire 2022 is een nieuw verdeelstelsel verwerkt. Voor Westerkwartier betekent de herijking de komende jaren een achteruitgang van € 2,4 miljoen (€ 37,50 per inwoner). Daarmee vervalt komend jaar het risico herijking, zoals opgenomen in de begroting 2022 en de jaarrekening 2021.</p> <p>Op termijn is nog steeds sprake van een fors risico. Onze achteruitgang is gemaximeerd in de periode 2023-2025. Eerdere berekeningen kwamen uit op een nadeel van € 4,8 miljoen. Komende jaren worden diverse onderzoeken gedaan en</p>		<p>1.230</p> <p></p>

<p>wordt het nieuwe verdeelstelsel geëvalueerd. De bedragen voor 2026 en verder zijn afhankelijk van de besluitvorming naar aanleiding van die evaluatie.</p> <p><i>Overige effecten</i></p> <p>Behalve over de herijking maken rijk en gemeenten afspraken over de opschalingskorting. Voor de komende jaren wordt deze bevroren. Dat is een tijdelijk voordeel. Vooralnog betrekken we dit voordeel niet bij risico inschatting hoogte en herijking.</p>	
<p>Sociaal Domein</p> <p>Met betrekking tot Jeugd en Wmo hebben we de laatste jaren te maken met toenemende uitgaven. Om het risico binnen het Sociaal Domein te ondervangen is een aantal maatregelen in gang gezet waaronder het Programma Innovatief en Resultaatgericht samenwerken in het sociaal domein. Daarnaast hebben we te maken met autonome en overige ontwikkelingen zoals loon- en prijsindexatie. Om het risicobedrag te bepalen wordt een risicopercentage van 5% ten opzichte van het budget Wmo (HH/BG²) en Jeugd gehanteerd. Afgerond is dit een risicobedrag van € 1,5 miljoen.</p> <p>Gemeente Westerkwartier ontvangt van het rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, oudere werklozen (IOAW, IOAZ) en levensonderhoud startende ondernemers (Bbz 2004) en voor de inzet van loonkostensubsidie. Indien er sprake is van een groot tekort op de BUIG-uitkering, kan er een beroep worden gedaan op de vangnetregeling. Ook hier wordt gerekend met een risicopercentage van 5%. Afgerond is het risicobedrag € 0,5 miljoen.</p> <p>De coronacrisis heeft in het jaar 2021 gezorgd voor hogere kosten Jeugd dan begroot als gevolg van bijvoorbeeld inhaalzorg. Voor het jaar 2022 is dit nog niet aan de orde. Voor 2023 en verder gaan we voornog niet uit van meerkosten en nemen we geen risicobedrag voor corona op.</p>	<p>2.000</p>
<p>Afspraken jeugdmiddelen met rijk</p> <p>Rijk en VNG hebben afspraken gemaakt over financiële compensatie van de stijgende kosten voor jeugdzorg door het Rijk en over het opstellen van een hervormingsagenda met maatregelen die moeten leiden tot besparingen. In de meicirculaire 2022 zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld voor 2022 en 2023. Voor de jaren 2024 tot en met 2026 is afgesproken dat gemeenten uit mogen gaan van extra baten via het gemeentefonds en lagere uitgaven door maatregelen. In onze begroting sluiten we aan bij deze afspraken door voor de jaren 2024, 2025 en 2026 aan extra baten € 4,0 mln, 2,4 mln en 1,2 mln mee te nemen. Aan taakstelling hebben we voor 2024, 2025 en 2026 de volgende bedragen opgenomen: € 0,3 mln, 1,6 mln en € 1,6 mln.</p> <p>Voor 2023 hebben we geen taakstelling meer opgenomen. Daarmee vervalt het eerder opgenomen risico van € 1,4 mln. Vanaf 2024 staat er weer een taakstelling in de begroting dus komt dit risico weer terug.</p>	<p>o</p>
<p>Grondexploitaties</p> <p>Jaarlijks wordt de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) ter vaststelling aangeboden aan uw raad. Een belangrijk onderdeel van dit document is de risicoanalyse. Hierin zijn de risico's per grondexploitatie opgenomen. Voor alle</p>	<p>6.615</p>

² HH/BG: Hulp bij het huishouden / Begeleiding

<p>grondexploitaties is een gevoeligheidsanalyse opgesteld op basis van een aantal parameters. Wat gebeurt er als de rente met 0,5% stijgt of daalt? Wat gebeurt er als kosten voor het woonrijp maken met 10% stijgen of dalen?</p> <p>Twee jaar geleden werden we overvallen door de coronacrisis en konden we op dat moment de gevolgen daarvan lastig voorspellen. Uiteindelijk bleek dit op de woningmarkt geen aanwijsbaar effect te hebben. Nu hebben we te maken met een oorlog in Oekraïne en een stijgende hypotheekrente. Hoewel de kavelprijzen nog stabiel blijven, zien we wel een stijgende doorlooptijd. We hebben er wederom voor gekozen in de gevoeligheidsanalyse de parameter 'tempo kosten en opbrengsten' te verhogen van 1 jaar naar 2 jaren. In de paragraaf Grondbeleid wordt hier verder op ingegaan.</p> <p>De som van de nadelen worden beschouwd als de algemene economische risico's, die samen met de projectspecifieke risico's het totale risicoprofiel van het project vormen. Het totaal hiervan bedraagt € 9,6 miljoen. Hiervan kan een deel worden gedekt uit winstverwachtingen van de financieel voordelige grondexploitaties. Het restant van het risicobedrag van € 6,6 miljoen dient afgedekt te worden in het weerstandsvermogen.</p>	
<p>Didam-arrest</p> <p>Op 26 november 2021 heeft de Hoge Raad een vonnis (ECLI:NL:HR:2021:1778 / Montferland) gewezen inzake de verkoop van gemeentelijk onroerend goed aan een ontwikkelaar, ook wel aangeduid als "Didam-arrest". Hieruit komt kort gezegd naar voren dat een overheidslichaam dat een onroerende zaak wil verkopen/verhuren/verpachten, gelegenheid moet bieden aan (potentiële) gegadigden om mee te dingen, tenzij bij voorbaat vaststaat of redelijkerwijs mag worden aangenomen dat op grond van objectieve, toetsbare en redelijke criteria slechts één serieuze gegadigde in aanmerking komt.</p> <p>Voor reeds verkochte gronden en gebouwen heeft dit arrest geen invloed en bij toekomstige verkopen wordt gehandeld volgens de nieuwe lijn. Daartussen zit echter een categorie waarin we in onderhandeling zijn en mogelijk het totstandkomingsvertrouwen hebben gewekt of anderszins sprake is van 1 gegadigde. In deze gevallen is sprake van financieel risico. Doorgaan met de huidige marktpartij kan betekenen dat een derde partij zich meldt en een transactie aanvecht. Een ontwikkeling stoppen kan een schadeclaim van de betreffende marktpartij opleveren. Op dit moment schatten wij de impact van dit risico op maximaal € 200.000.</p>	<p>200</p>
<p>Gewaarborgde geldleningen</p> <p>De (gedeeltelijke) garantstelling van ca. € 117 miljoen. voor een tijdige betaling van rente en aflossing van leningen door woningbouwcorporaties wordt qua risico op nihil ingeschat, aangezien deze leningen zijn verstrekt onder garantie van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Daarnaast zijn er garanties, ca. € 298 miljoen, afgegeven in het kader van de NHG (Nationale Hypotheek Garantie). Ook dit risico wordt als nihil ingeschat.</p> <p>De overige garantstellingen zijn afgegeven t.b.v. zorg (o.a. Het Hooge Heem) en andere stichtingen (o.a. St. Visvliet). De totale schuld bedraagt op 31-12 circa € 14,3 miljoen. Het risico hiervan ramen we op 2%. In onze jaarrekening nemen we een specificatie op van de borgstellingen.</p>	<p>286</p>

<p>Gemeenschappelijke regelingen</p> <p>Het risico van gemeenschappelijke regelingen is dat er een hogere bijdrage wordt gevraagd voor de afgesproken werkzaamheden. Tekorten bij een gemeenschappelijke regeling worden verrekend bij de deelnemende partijen. De belangrijkste gemeenschappelijke regelingen zijn de Veiligheidsregio, Publieke Gezondheid & Zorg en de Omgevingsdienst. De totale bijdrage aan deze drie regelingen is ca € 7,8 miljoen.</p> <p><i>Overzicht bijdragen grote regelingen in begroting 2023</i></p> <table> <tr> <td>Veiligheidsregio</td> <td>€ 4,4 miljoen</td> </tr> <tr> <td>Publieke gezondheid en zorg</td> <td>€ 2,2 miljoen</td> </tr> <tr> <td>Omgevingsdienst</td> <td><u>€ 1,2 miljoen</u></td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>€ 7,8 miljoen</td> </tr> </table> <p>Bij andere regelingen gaat het om (veel) kleinere bedragen.</p> <p>Het risico op een hogere bijdrage ramen we op 3% van € 7,8 miljoen. Doordat deze omvang stijgt, stijgt ook het risico.</p>	Veiligheidsregio	€ 4,4 miljoen	Publieke gezondheid en zorg	€ 2,2 miljoen	Omgevingsdienst	<u>€ 1,2 miljoen</u>	Totaal	€ 7,8 miljoen	<p>234</p>
Veiligheidsregio	€ 4,4 miljoen								
Publieke gezondheid en zorg	€ 2,2 miljoen								
Omgevingsdienst	<u>€ 1,2 miljoen</u>								
Totaal	€ 7,8 miljoen								
<p>Eigenrisicodragers personeel voor ziekte en werkloosheid</p> <p>Voor wachtgelden van wethouders bestaat een voorziening. De wachtgelden vormen daarom geen risico zolang de voorziening voldoende is.</p> <p>Gemeente Westerkwartier is voor haar personeel eigenrisicodragers t.a.v. ziekte en werkloosheid. Het risicobedrag ramen we op 1% van de loonsom van circa € 42 miljoen. Doordat deze omvang stijgt, stijgt ook het risico.</p>	<p>420</p> 								
<p>Juridische claims</p> <p>Naar aanleiding van procedures waarin de gemeente Westerkwartier verwickeld is bestaat het risico dat de invorderingen (gedeeltelijk) worden gehonoreerd. In 2021 hebben we met betrekking tot de Wet markt en overheid een nieuwe aansprakelijkstelling ontvangen. In 2022 hebben we een onderbouwing ontvangen. Het gaat om een substantieel bedrag. We verwachten dat de afhandeling tijd gaat vergen. We handhaven dit risico op € 400.000.</p>	<p>400</p> 								
<p>Indexatie</p> <p>Door de hoge inflatie op dit moment (in augustus 2022 met 12% de hoogste inflatie in Nederland ooit) is het lastig om de totale consequenties van de kostenstijgingen goed in te schatten. In deze begroting hebben we indexatie verwerkt zoals toegelicht bij onze technische uitgangspunten. Het is onzeker of de verwerkte bedragen voldoende zijn. Onzekere componenten zijn bijvoorbeeld energiekosten (zie nadere toelichting hieronder) en kosten voor het beheer en onderhoud van gebouwen, wegen en groen. Ook is sprake van sterk stijgende bouwkosten, met mogelijke effecten voor de vastgestelde investeringen.</p> <p>Met betrekking tot energiekosten: In 2023 lopen contracten voor gasleverantie voor gemeentelijk vastgoed af. Met diverse overheidspartijen in de provincie (met als trekker de gemeente Groningen) wordt de leverantie opnieuw aanbesteed. De contracten voor elektriciteit lopen nog een aantal jaren door. Vraag is of de verwerkte prijsindexatie de stijging compenseert. Ook andere partijen die bijvoorbeeld maatschappelijk vastgoed in gebruik hebben lopen aan tegen de gevolgen van de energiecrisis. Dit kan leiden tot verzoeken om verhoging subsidies, ondersteuning bij verduurzaming, het opzeggen van beheer- en exploitatieovereenkomsten etc. Het is nog onduidelijk in hoeverre het rijk hiervoor compenseren gaat.</p>	<p>2.000</p> 								

In de jaarrekening 2021 hebben we voor indexatie een risico opgenomen van € 1.000.000. Gezien de hoge inflatie op dit moment en daarbij in het specifiek de energiecrisis verhogen we dit bedrag naar € 2.000.000.	
<p>Betalingsproblemen</p> <p>Door de hoge prijzen krijgt een groeiend aantal huishoudens en organisaties moeite om de rekeningen te blijven betalen. Uit een stresstest van het Centraal PlanBureau blijkt het te gaan om 9 tot 15% van alle huishoudens. Betalingsproblemen kunnen leiden tot mindere inbaarheid van door ons in rekening gebrachte kosten. We gaan uit van een risico van € 100.000.</p>	<p>100</p>
<p>Overige</p> <p>Dit betreft diverse (kleinere) risico's, die niettemin wel politiek en bestuurlijk relevant zijn, o.a.:</p> <p>Bij overtreding van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) kan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) een boete opleggen die kan oplopen tot € 20 miljoen.</p> <p>Een ransomware aanval is een vorm van cybercrime waar kwaadwillenden bestanden versleutelen op het interne netwerk van een organisatie. Tegen betaling kunnen de bestanden weer worden ontsleuteld. Daarnaast is er bij een ransomware aanval een toenemend risico op data exfiltratie, hierbij wordt data gestolen waarmee de gemeente kan worden afgeperst. Er is een risico op kosten voor forensisch onderzoek en systeemherstel.</p> <p>De NAM-locaties in onze gemeente zorgen voor OZB-inkomsten. Komende jaren wijzigt de invulling van deze locaties. In februari 2022 heeft de staatssecretaris Mijnbouw definitief ingestemd met het opslaan van laagcalorisch gas in de gasopslag Grijskerk. Met een voortzetting van activiteiten zal de waarde van de locaties en daarmee de OZB-opbrengst waarschijnlijk niet noemenswaardig wijzigen.</p> <p>De coronacrisis heeft grote financiële en beleidsmatige effecten gehad. In maart 2022 zijn de laatste maatregelen vervallen. Er moet nog blijken hoe corona zich komende jaren ontwikkeld, dit risico is beperkt.</p>	<p>500</p>
<p>Totaal</p> <p>Het totaalbeeld qua risico's is verbeterd ten opzichte van de jaarstukken 2021. Destijds kwam het totaal aan risico's uit op € 14,9 miljoen.</p>	<p>13.985</p>

Totaaltelling risico's en ontwikkeling ervan ten opzichte van de vorige inventarisatie

De laatste keer dat we de raad integraal inzicht hebben gegeven in de risico's was bij het opstellen van de jaarstukken 2021. Ten opzichte van die inventarisatie ziet het overzicht van risico's er nu uit zoals onderstaand weergegeven.

Overzicht risico's (bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2023
Algemene uitkering	1.980	1.230
Sociaal domein	2.000	2.000
Afspraken jeugdmiddelen	1.400	0
Grondexploitaties	6.615	6.615
Didam-arrest	200	200
Gewaarborgde geldleningen	244	286
Gemeenschappelijke regelingen	222	234
Eigenrisicodragerschap	380	420
Juridische claims	400	400
Indexatie	1.000	2.000
Betalingsproblemen		100
Overig	500	500
Totaal	14.941	13.985

Uit de risico-inventarisatie is naar voren gekomen dat de omvang van de risico's 3,9% lager wordt ingeschat op € 13.985.000. Het risico Algemene Uitkering is lager geworden omdat de herijking heeft plaatsgevonden en daarmee geen risico meer is voor 2023. Het risico Afspraken jeugdmiddelen is incidenteel nul omdat we de taakstelling voor 2023 van € 1,4 miljoen hebben laten vervallen. Het risico indexatie stijgt van € 1,0 mln naar 2,0 mln.

Andere risico's blijven gelijk of worden iets hoger.

Afgezet tegen het aanwezige weerstandsvermogen van € 19.818.000 geeft dit een ratio van 1,41 wat als ruim voldoende kan worden gewaardeerd.

In de jaarrekening 2021 presenteerden we nog een ratio van 0,98. Het aanwezige weerstandsvermogen was eind 2021 € 14.622.000. De belangrijkste oorzaak van de stijging is het jaarrekeningresultaat 2021.

Financiële kengetallen

Alle gemeenten zijn verplicht om een tabel met financiële kengetallen op te nemen in de begroting en de jaarstukken. Deze cijfers geven de gemeenteraad een globaal inzicht in de verwachte financiële ontwikkelingen in de gemeente een toelichting worden gegeven op de onderlinge verhouding tussen deze kengetallen en wat het betekent voor de financiële positie van de gemeente.

De situatie in het Westerkwartier ziet er samengevat als volgt uit:

- ◆ De netto schuldquote is voldoende
- ◆ De solvabiliteit is onvoldoende
- ◆ De grondexploitatie is voldoende
- ◆ De structurele exploitatieruimte is voldoende, wordt in 2026 onvoldoende
- ◆ De belastingcapaciteit (woonlasten ten opzichte van het landelijk gemiddelde) is onvoldoende

Onderstaande tabel toont de financiële kengetallen. Daaronder zijn de VNG normen opgenomen.

Omschrijving	Rekening 2021	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Weging
Netto schuldquote	83,4%	106,3%	105,4%	97,8%	97,8%	Voldoende
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekke leningen	80,2%	106,3%	105,4%	97,8%	98,6%	Voldoende
Solvabiliteitsratio	16,8%	13,0%	12,8%	13,4%	13,7%	Onvoldoende
Grondexploitatie	8,9%	4,3%	2,0%	3,1%	3,3%	Voldoende
Structurele exploitatieruimte	2,8%	2,1%	3,0%	4,0%	-1,0%	Voldoende
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde	112,7%	105,9%	108,2%	108,2%	108,2%	Onvoldoende

Omschrijving	Normen VNG (%)		
	Vol- doende	Matig	Onvol- doende
Netto schuldquote	<90	90><130	>130
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekke leningen	<90	90><130	.>130
Solvabiliteitsratio	>50	20><50	<20
Grondexploitatie	<20	20-35	>35
Structurele exploitatieruimte	>0	0	<0
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde	<95	95><105	>105

Nadere toelichting op de ontwikkeling van de financiële kengetallen

Als de kengetallen Westerkwartier worden gewogen aan de hand van de normen van de VNG is de conclusie als volgt.

De netto schuldquote en de netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekke leningen, kunnen als voldoende worden aangemerkt. Dat waren ze ook in de begroting 2022.

De solvabiliteit van de gemeente Westerkwartier is verbeterd maar wel onvoldoende volgens normen van de VNG. Hoewel de solvabiliteit een indicatie is van de balanspositie van de gemeente is dit cijfer minder belangrijk dan bijvoorbeeld voor een onderneming. Zolang de rente en aflossing van de afgesloten leningen gedekt kunnen worden binnen een structureel sluitende begroting is er geen reden tot zorg, ook als de solvabiliteit relatief laag is.

Het kengetal voor de grondexploitatie is voldoende. Doordat in de kern de grondexploitatie een ondernemerstaak is en we daarom in principe overlaten aan de markt of aan particuliere eigenaren waarbij we een faciliterende en stimulerende rol innemen blijft dit kengetal vrij stabiel. In de begroting was dit kengetal ook voldoende.

Het kengetal voor de structurele exploitatieruimte is 2,8%. In de jaren 2023 tot en 2025 zijn onze structurele lasten lager dan de structurele baten.

De lasten en baten zijn, met uitzondering van de bedragen uit het overzicht van incidentele baten en lasten, als structureel geduid.

Het kengetal voor de woonlasten is met 105,9% net onvoldoende. Ten opzichte van de begroting en het voorgaande jaar is het kengetal verbeterd. De stijging van onze woonlasten was lager dan de gemiddelde stijging in Nederland.

Paragraaf G – Lokale heffingen

Eén van de inkomstenbronnen voor de gemeenten zijn de gemeentelijke heffingen, met name belastingen en retributies. Deze heffingen zijn gebaseerd op publiekrechtelijke regels.

Concreet kunnen deze heffingen onderscheiden worden in:

- ◆ Algemene belastingen: hierbij bestaat geen duidelijke relatie tussen de dienstverlening en de belasting (met name onroerendezaakbelastingen), de opbrengst vloeit rechtstreeks naar de algemene middelen;
- ◆ Rechten of retributies: dit zijn vergoedingen voor een publiekrechtelijke dienstverlening of voor het gebruik van voorzieningen waarbij tevens betaald moet worden indien de dienst niet gewenst is (afvalstoffenheffing en rioolheffing);
- ◆ Leges: hierbij moet sprake zijn van een individuele tegenprestatie van de overheid (zoals het verstrekken van paspoorten en rijbewijzen etc.).

De lokale heffingen vormen een onderdeel van de inkomsten van de gemeente en hebben als dekkingsmiddelen betrekking op verschillende beleidsvelden. Ze zijn dan ook door de hele begroting terug te vinden.

De gemeente Westerkwartier kent de volgende lokale heffingen:

- ◆ Onroerendezaakbelastingen (OZB);
- ◆ Afvalstoffenheffing;
- ◆ Rioolheffing;
- ◆ Leges;
- ◆ Grafrechten;
- ◆ Liggelden;
- ◆ Reclamebelasting;
- ◆ Marktgeden.

In deze paragraaf wordt het beleid ten aanzien van deze lokale heffingen weergegeven. Conform artikel 10 van de BBV bespreekt deze paragraaf:

- a. de inkomsten;
- b. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- c. de kostenonderbouwingen;
- d. de lokale lastendruk;
- e. het kwijtscheldingsbeleid.

a. Inkomsten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de opbrengsten uit de lokale heffingen. De opbrengsten leges persoonsadministratie, reisdocumenten en rijbewijzen zijn exclusief de rijksleges. Deze rijksleges worden afgedragen aan de Rijksoverheid.

Soort heffing <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Programma	Begroting 2022 (oorspronkelijk)	Begroting 2022 (na wijziging)	Begroting 2023
Onroerendezaakbelastingen	ADM	15.667	14.976	16.196
Afvalstoffenheffing	7	8.947	8.925	9.579
Rioolheffing	7	6.310	6.292	6.347
Omgevingsvergunning	8	1.264	1.264	1.264
Leges	0	597	597	597
Grafrechten	7	542	542	542
Liggelden	2	15	15	15
Reclamebelasting	0	65	65	65
Marktgelden	3	18	18	18
Totaal		33.425	32.694	34.623

OZB-opbrengst woningen		9.751	9.338	10.117
OZB-opbrengst niet-woningen		5.916	5.638	6.079
Totaal		15.667	14.976	16.196

b. Beleid en c. Kostenonderbouwing

Onroerende zaakbelastingen

De gemeente heft OZB van de eigenaren van alle onroerende zaken, uitgezonderd die welke volgens de wet of volgens de gemeentelijke verordening zijn vrijgesteld. Voor de niet-woningen wordt ook nog een gebruikersbelasting van een onroerende zaak geheven. In de verordening zijn vrijstellingen opgenomen voor bijvoorbeeld kerken, begraafplaatsen, straatmeubilair en agrarische bedrijfsgronden.

Jaarlijks besluit de raad hoeveel de opbrengst van de OZB moet zijn. De tarieven van de OZB, die deze opbrengst moeten realiseren, worden berekend aan de hand van de concept-taxatiewaarden van het komende jaar. Dat betekent dat als de WOZ-waarden stijgen, het tarief daalt (en andersom). Het te betalen bedrag komt zo overeen met de begrote inkomsten.

In de begroting 2020 hebben we aangegeven in 2020 een 10% hogere opbrengst te willen realiseren en in 2021 en 2022 een stijging met 5%. In de begroting 2021 hebben we de stijging met 5% in 2021 doorgevoerd. In de begroting 2022 is de stijging met 5% incidenteel niet doorgevoerd, maar doorgeschoven naar 2023. Hierdoor staat voor 2023 deze stijging begroot. We kiezen ervoor om de voorgenomen stijging van 5% in 2023 door te voeren. Daarnaast passen we conform onze standaard uitgangspunten prijscompensatie toe. Voor 2023 komt deze uit op 2,4%. Hiervoor baseren we ons op de consumentenprijsindex van het Centraal Planbureau uit de meicirculaire.

De begrote opbrengst OZB stijgt hierdoor in 2023 in totaal met € 1,2 miljoen.

Afvalstoffenheffing en rioolheffing

De gemeente heeft een wettelijke inzamelplicht voor het afval van huishoudens. Ook is de

gemeente wettelijk verplicht om haar zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater na te komen. Bij de bepaling van tarieven voor beide heffingen streven we naar 100% kostendekkendheid. Kosten die betrekking hebben op de zorgplichten voor water worden doorberekend in de rioolheffing. Kosten voor de inzameling, afvoer en verwerking van afval worden verhaald via de afvalstoffenheffing. De voorlopige tarieven 2023 zijn berekend. Deze tarieven worden definitief vastgesteld in de raad van december. De voorlopige tarieven voor de afvalstoffenheffing zijn € 199 vastrecht en € 0,45 en € 0,25 per kg. voor respectievelijk grijs- en groenafval. Het vastrecht stijgt met € 20. Dit wordt veroorzaakt door prijsontwikkelingen en verwerkingskosten van groenafval. De rioolheffing is ongewijzigd ten opzichte van 2022 (en ook 2021); € 223 door een onttrekking van € 588.000 aan de voorziening rioolheffing. De onttrekking is eenmalig en komt uitgedrukt in een tariefstijging naar op € 21. Meerjarig vanaf 2024 rekenen we in de begroting met deze tariefstijging. Deze stijging wordt veroorzaakt door prijsontwikkelingen, meer onderhoud voor rioolgemalen en een hogere doorbelasting voor slootschonen.

Hieronder wordt in een tweetal tabellen de kostendekkendheid voor afvalstoffenheffing en rioolheffing weergegeven.

Kostendekkendheid Afvalstoffenheffing 2023 (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	-8.621
Inkomsten taakveld(en), excl. Heffingen	832
Netto kosten taakveld	-7.789
Toe te rekenen kosten	
Overhead incl. (omslag)rente	-136
BTW	-1.676
Totale kosten	-9.601
Opbrengst heffingen	9.578
Dekkingspercentage	99,76%

Kostendekkendheid Riolering 2023 (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	-5.074
Inkomsten taakveld(en), excl. Heffingen	13
Netto kosten taakveld	-5.061
Toe te rekenen kosten	
Kolken reinigen (100%)	-135
Straatvegen (50%)	-108
Slootschonen (50%)	-300
Baggeren (50%)	-200
Overhead incl. (omslag)rente	-261
BTW	-871
Totale kosten	-6.936
Opbrengst heffingen	6.347
Dekkingspercentage	91,52%

In 2023 wordt begroot € 588.000 aan de voorziening riolering te onttrekken.

Ten aanzien van de percentages bij het gedeeltelijk toerekenen van kosten (functioneel ondergebracht bij programma 2) gelden de volgende overwegingen:

- ◆ **Straatvegen:** Door wegen frequent te vegen komt er minder vuil in de kolken terecht. Hierdoor is de kans op verstoppingen minder groot en blijven de kolken en riolen schoner. Om die reden is besloten dat 50% van de veegkosten wordt toegerekend aan de rioolheffing.
- ◆ **Slootschonen:** De watergangen zijn voorzieningen van het water- en rioolsysteem die als functie hebben overtollig regenwater en grondwater af te voeren. Duikers zijn buizen onder bijvoorbeeld wegen welke twee watergangen met elkaar verbinden. Voor een goede doorstroming en om wateroverlast te voorkomen is het nodig dat deze watergangen en duikers voldoende berging en afvoercapaciteit hebben. Dat betekent dat de duikers vrij van slib zijn en de watergangen voldoende doorstroming hebben om het water af te voeren. Verder moeten water- en overplanten de doorstroming niet belemmeren. Om die reden wordt 50% van de onderhoudskosten aan de watergangen (maaïen, onderhoud) toegerekend aan de kosten 1 rioolheffing.
- ◆ **Baggeren:** Het baggeren van watergangen is noodzakelijk om de aan- en afvoer van de watergangen te garanderen, daarnaast om eventuele vervuiling vanuit de riooloverstorten en met regenwater meegespoeld sediment te verwijderen. Het baggerbudget wordt gedekt vanuit de rioolheffing, indien het werkzaamheden betreffen die vallen onder de zorgplicht van de gemeente. Dat betreft baggeren in watergangen bij riooloverstorten of baggeren om de afvoer van regenwater te verbeteren. Uitgangspunt is dat 50% van de baggerkosten wordt toegerekend aan de rioolheffing.

Leges

De gemeente kan de kosten van dienstverlening in rekening brengen bij de mensen die deze dienst vragen. Binnen de Legesverordening zijn er verschillende diensten, waaronder burgerlijke stand,

persoonsadministratie, reisdocumenten, rijbewijzen en omgevingsvergunningen. Leges mogen maximaal 100% kostendekkend zijn.

De invoering van de Omgevingswet heeft gevolgen voor de leges omgevingsvergunningen. In deze begroting zijn we uitgegaan van een gelijkblijvende opbrengst.

Grafrechten, liggelden en marktgelden

Deze heffingen worden geheven voor specifieke uitgaven van de betreffende diensten en producten. De tarieven van deze heffingen mogen wettelijk gezien maximaal kostendekkend zijn. Jaarlijks worden de tarieven gecorrigeerd met het inflatiepercentage.

Reclamebelasting

Begin 2022 zijn convenanten getekend op basis waarvan in het centrumgebied van de kernen Leek en Zuidhorn reclamebelasting wordt geheven. De heffing bestaat uit één vast bedrag. De opbrengsten uit deze heffing worden, na aftrek van de perceptiekosten, uitgekeerd aan de Stichting Ondernemersfonds van Leek en Zuidhorn. Het bestuur van deze stichtingen beheert het ondernemersfonds en financiert activiteiten die in het kader van economie, recreatie, evenementen, promotie en/of beleving plaatsvinden in het winkelgebied van het centrum van Leek en Zuidhorn.

Niet geheven belastingen

De gemeente Westerkwartier heft geen precariobelasting, hondenbelasting, toeristenbelasting, parkeerbelasting, forensenbelasting en baatbelasting. De opbrengst van de hondenbelasting zou niet opwegen tegen de kosten van de heffing, de omvang van de toeristische sector rechtvaardigt niet de heffing van de toeristenbelasting. Ook kent de gemeente geen parkeerdruk die het opportuun maakt parkeerbelasting te heffen. In het Westerkwartier is evenmin behoefte aan een baat, precario- of forensenbelasting.

d. Lokale lastendruk

De meeste inwoners van Westerkwartier betalen OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing.

- ◆ *Onroerende zaakbelasting (OZB):* De OZB is gesplitst in een eigenarenbelasting voor woningen, eigenarenbelasting voor niet-woningen en een gebruikersbelasting voor niet-woningen. De te betalen belasting wordt bepaald op basis van de WOZ-waarde van de onroerende zaak.
- ◆ *Rioolheffing:* Rioolheffing is van toepassing voor gebruikers van een perceel van waaruit water direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. Bij de rioolheffing gaat het om de bestrijding van de kosten die voor de gemeente verbonden zijn aan de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater, de inzameling het transport voor bedrijfsafvalwater en de inzameling en verwerking van hemelwater.
- ◆ *Afvalstoffenheffing:* Bij de afvalstoffenheffing gaat het om het doorberekenen van de kosten van het ophalen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen. De kosten worden via een vast bedrag en gedifferentieerd tarief verhaald op alle gebruikers van woonpercelen. Het vast recht is een bedrag per perceel en per belastingjaar. Het gedifferentieerde tarief is per kilogram ingezamelde afvalstoffen. Bij het gedifferentieerd tarief wordt een onderscheid gemaakt tussen grijs en groen afval.

Tarieven

Tarieven	2022	2023
OZB woningen	0,1352%	Ntb
OZB niet-woning eigenaar	0,2728%	Ntb
OZB nietwoning gebruiker	0,2109%	Ntb
Afvalstoffenheffing - vast recht	€ 179	€ 199
Afvalstoffenheffing - grijs	€ 0,45	€ 0,45
Afvalstoffenheffing - groen	€ 0,25	€ 0,25
Rioolrecht	€ 223	€ 223

Lastendruk in vergelijking

Het Coelo brengt jaarlijks de Atlas van de lokale lasten uit. Hierin is een groot aantal tarieven en vergelijkingen opgenomen. In de Atlas 2022 is opgenomen dat de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens met eigen woning in Westerkwartier € 1.001 bedragen en in de provincie Groningen gemiddeld € 1.000. De woonlasten voor eenpersoonshuishoudens met eigen woning bedragen in Westerkwartier € 907 en in de provincie Groningen gemiddeld € 913.

Woonlasten 2022	Westerkwartier	Provincie Groningen	Nederland
Meerpersoonshuishouden met eigen woning	€ 1.001	€ 1.000	€ 904
Eenpersoonshuishouden met eigen woning	€ 907	€ 913	€ 826

e. Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente Westerkwartier kent geen kwijtschelding, maar wel een minimabeleid. Het gaat in dit kader om een tegemoetkoming in de kosten van de gemeentelijke belastingen.

Paragraaf H – Novatec

Sociaal werkbedrijf van de gemeente Westerkwartier

Algemeen

Het sociaal werkbedrijf Novatec maakt sinds 2019 onderdeel uit van de gemeentelijke organisatie van het Westerkwartier. Met de vorming van de gemeente Westerkwartier per 1 januari 2019 is naast de samensmelting van de vier ambtelijke organisaties ook Novatec onderdeel geworden van de gemeentelijke organisatie. Novatec is niet alleen werkzaam voor inwoners van de gemeente Westerkwartier, maar verleent ook diensten aan inwoners van de gemeente Noordenveld. Hiervoor zijn dienstverleningsovereenkomsten afgesloten tussen beide gemeenten.

Om het bedrijfsmatige karakter van Novatec en het daarbij behorende kosten- en opbrengstenpatroon te borgen is besloten om de financiën van Novatec in een aparte paragraaf op te nemen in de programmabegroting van de gemeente.

Novatec bestaat uit twee bedrijfsonderdelen: het beschutte bedrijf en de detachingsfaciliteit. Beide bedrijfsonderdelen kennen een ambtelijke staf die in één ambtelijk team zijn ondergebracht: Beschut en Detacheringen. Naast dit team heeft Novatec ook het team Ondersteuning Werk waar alle ondersteunende functies van het bedrijf zijn ondergebracht. De bedrijfsmanager geeft leiding aan het ambtelijke team Beschut en Detacheringen. Het ambtelijke team Ondersteuning Werk binnen Novatec heeft zijn eigen teamleider.

In de afgelopen twee jaar is in de ambtelijke staf van het beschutte bedrijf een verandering ingezet. De functie van Assistent Werkcoach werd voorheen volledig ingevuld met SW collega's. Het lukt de laatste jaren niet meer vanwege het niveau van de nieuwe instroom SW om het deze functie in te zetten vanuit de SW populatie en we hebben de keuze gemaakt om deze rol in te vullen met ambtelijke collega's. Dit betekent dat de kosten van de ambtelijke collega's in team Beschut en Detacheringen flink zijn toegenomen.

In het programma huisvesting van alle gemeentelijke gebouwen is als eerste stap opgenomen nieuwbouw voor de hoofdvestiging van Novatec (inclusief het gebouw van de Spuiterij) in combinatie met de locaties buitendienst Leek en Marum. Deze nieuwbouw is voorzien op het bedrijvenpark Leeksterveld ten noorden van de snelweg A7 in Leek. Voor de overige locaties van Novatec, de kringloopwinkel in Tolbert en de kwekerij in Leek, wordt nader onderzoek gedaan over

de gewenste locatie(s) en huisvesting. In deze begroting zijn de financiële consequenties van de nieuwbouw op Leeksterveld nog niet vertaald.

In feite heeft Novatec een werkgeversrol voor medewerkers met een indicatie sw (sociale werkvoorziening) onder de Wet sociale werkvoorziening en medewerkers met een indicatie 'nieuw beschut' of 'afspraakbaan' onder de Participatiewet. Vanaf 1 juli 2021 worden de medewerkers 'nieuw beschut' en 'afspraakbaan' rechtstreeks verlood door Novatec onder de nieuw tot stand gekomen cao 'Aan de slag'. Verloning via de uitzendorganisatie hoort daarmee tot het verleden van deze groep medewerkers. Naast de werkgeversrol heeft Novatec een rol met betrekking tot het in stand houden van een bedrijfsmatige infrastructuur: de productieomgeving van het beschutte bedrijf en de detachingsfaciliteit. Deze rollen zijn als uitgangspunt genomen bij de samenstelling van de begroting van Novatec voor het jaar 2023 en het meerjarig beeld 2024 – 2026.

Begin 2022 is de visie en strategie van Novatec vastgesteld en is de ambitie uitgesproken om de uitstroom van de SW medewerkers die met pensioen gaan grotendeels op te vangen door de instroom van Nieuw Beschut, medewerkers met een doelgroepregistratie en trajectdeelnemers. Hiermee draagt Novatec bij aan een snellere toeleiding van inwoners die een beroep doen op een uitkering onder de Participatiewet naar de arbeidsmarkt.

In deze paragraaf wordt eerst de begroting in cijfers gepresenteerd, gevolgd door een toelichting daarop. Apart daarvan is een investeringsoverzicht opgenomen. De paragraaf wordt afgesloten met een overzicht van de werkzame populatie bij Novatec (in SE's en FTE's).

Financieel: begroting 2023 en meerjarig beeld tot en met 2026 (bedragen x € 1.000)

	2023	2024	2025	2026
Totaal opbrengsten	4.233	4.260	4.084	4.142
Totaal kostprijs opbrengsten	552	547	501	510
Totaal brutomarge	3.681	3.713	3.583	3.632
Totaal overige opbrengsten	194	194	194	194
Totaal bedrijfskosten	3.518	3.367	3.354	3.340

Bedrijfsresultaat: exclusief compensatie frictiekosten	357	540	423	486
Totaal bijzondere baten en lasten	400	0	0	0

Bedrijfsresultaat: inclusief compensatie frictiekosten	757	540	423	486
---	-----	-----	-----	-----

Subsidieresultaat SW oud	-1.083	-1.101	-1.086	-919
Subsidieresultaat Nieuw Beschut	-336	-358	-379	-401
Subsidieresultaat Afspraakbanen	-622	-694	-766	-838

Lage inkomensvoordeel (LIV)	114	118	115	115
-----------------------------	-----	-----	-----	-----

Totaal resultaat	-1.170	-1.495	-1.693	-1.557
-------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Taakvelden: onderverdeling

De financiële gegevens van Novatec zijn integraal opgenomen in de begroting. In onderstaande tabel is de verdeling naar taakvelden in de begroting weergegeven.

Taakveld	Omschrijving	bedrag x € 1.000
0.1	Bestuur	22
0.4	Overhead	951
0.5	Treasury	4
0.7	IU Sociaal domein	-7.850
6.4	Sociale werkvoorziening	3.716
6.5	Arbeidsparticipatie	4.318
8.3	Wonen en bouwen	9
	Nadelig saldo	1.170

Toelichting begroting 2023 en meerjarig beeld

Opbrengsten: € 4.233.000

Opbrengsten beschut werken: 2023: € 1.085.000.

De opbrengsten uit Beschut werken bestaan uit de productie door de sw-doelgroep aangevuld met de nieuwe instroom vanuit de Participatiewet. Hierbij is uitgegaan van de tendens dat het natuurlijk verloop als gevolg van pensionering van de sw-doelgroep opgevangen wordt door de nieuwe instroom vanuit de Participatiewet en de terugval van sw-medewerkers vanuit de detacheringen en begeleid werken naar de beschutte omgeving. De geraamde opbrengsten van het beschutte bedrijf, onderverdeeld naar de afdelingen, zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Totaal	Inpak	Food	Kringloop	Kwekerij	Spuiterij
€ 1.085.000	€ 450.000	€ 25.000	€ 230.000	€ 150.000	€ 230.000

Opbrengsten begeleiding P-budget: 2023: € 179.000.

De hier geraamde opbrengst betreft het deel van het rijksbudget begeleidingsmiddelen Beschut Werk wat betrekking heeft op de medewerkers nieuw beschut van Novatec. Het bedrag dat voor de begeleiding van een beschutte werkplek beschikbaar is bedraagt € 7.800 per jaar. De begrote opbrengst is voor 2023 gecaluleerd op € 179.000 en loopt op tot € 215.000 in 2026.

Opbrengsten groepsdetachering: 2023: € 1.290.000.

De hier geraamde opbrengst groepsdetachering betreft de doorberekening van de sw-medewerkers en medewerkers via een afspraakbaan die werkzaam zijn in de groenvoorziening van de gemeente Westerkwartier. Zo is er een juiste toerekening naar de betreffende taakvelden in de gemeentelijke begroting.

Opbrengsten individuele detacheringen: 2023: € 1.024.000.

De hier geraamde opbrengsten betreffen de opbrengsten van de gedetacheerde sw-medewerkers en medewerkers via een afspraakbaan bij diverse werkgevers. Hierbij is uitgegaan van de prognose 2022.

Opbrengsten Begeleid werken: 2023: € 655.000.

De hier geraamde opbrengsten zijn de rijksbijdragen van de sw-medewerkers die in dienst zijn bij verschillende werkgevers. Na opgave van de gewerkte uren wordt een deel van deze rijksbijdrage doorbetaald aan de werkgever. In het jaar 2023 betreft het gemiddeld 21,31 SE's. De rijksbijdrage per standaard eenheid (Se) is voor 2023 € 30.745.

Kostprijs opbrengsten: € 552.000

Beschut werken: inkopen: 2023 € 255.000.

Het betreft met name inkoop van verpakkingsmaterialen voor de inpakafdeling, inkoopmaterialen voor de spuiterij en inkoop potgrond voor de kwekerij. De inkoopkosten bedragen 23,5% van de geraamde omzet beschut van € 1.085.000. Het percentage van 23,5% is gebaseerd op de geprognoseerde omzet beschut 2^e bestuursrapportage 2022.

Loonkostensubsidie Begeleid werken: 2023: € 297.000.

De hier opgenomen kosten betreft de verstrekte loonkostensubsidie aan de werkgevers. Gemiddeld wordt er 45 % van de rijkssubsidie uitbetaald aan de werkgevers.

Overige opbrengsten: € 194.000

Dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) gemeente Noordenveld: 2023: € 165.000.

De hier geraamde opbrengsten zijn het resultaat van de afspraken die naar aanleiding van de opheffing van de GR Novatec zijn gemaakt tussen de gemeente Noordenveld en de gemeente Westerkwartier. De dienstverleningsovereenkomsten zijn afgesloten voor inwoners van de gemeente Noordenveld die een beschutte werkplek hebben bij Novatec of via Novatec gedetacheerd zijn bij een private onderneming. Deze DVO's zijn in 2022 herzien.

Huuropbrengsten: 2023: € 29.000.

Het betreft hier de geraamde huuropbrengsten van de dienstwoning (€ 5.000) en de verhuur van ruimtes aan het Alfa-college (€ 14.000). Daarnaast zijn de opbrengsten van tijdelijke opslag van goederen in het magazijn onder deze noemer opgenomen (€ 10.000).

Bedrijfskosten: € 3.518.000

De bedrijfskosten zijn in het meerjarig beeld opgenomen tegen constante prijzen. Daarbij is rekening gehouden met een prijsindex van 2,4% ten opzichte van het jaar 2022 voor de betreffende onderdelen.

De bedrijfskosten zijn gebaseerd op jaarrekeningcijfers 2021 en de realisatiecijfers tot en met juni 2022.

Personeelskosten niet-sw personeel: 2023: € 2.637.000.

Het betreft hier de loonkosten van het ambtelijk personeel. Het gaat hier met name om de loonkosten van de teams Beschut en Detacheringen en Ondersteuning Werk en de doorberekende loonkosten van een aantal ambtenaren (jobcoaches en trajectbegeleider) vanuit het team Mens & Gezin. Daarnaast zijn de loonkosten van de teamleider Ondersteuning Werk verhoudingsgewijs opgenomen. Verder is een deel van de loonsom van een ICT-medewerker (dagdeel in de week) uit een ander ambtelijk team opgenomen.

Overige personeelskosten: 2023: € 15.000.

Het gaat hier met name om reiskosten, cursussen, congressen en vakliteratuur.

Externe inzet: 2023: € 21.000.

De geraamde externe inzet betreft de inzet op het gebied van veiligheid.

Machinekosten: 2023: € 109.000.

Het gaat hierbij met name om onderhoudskosten, kosten hulpstoffen en investeringen tot € 25.000.

Energiekosten: 2023: € 153.000.

Het gaat hierbij om de kosten voor gas, elektra en water.

Overige huisvestingskosten: 2023: € 103.000.

De overige huisvestingskosten bestaan uit de kosten onderhoud, vaste lasten, verzekeringen, schoonmaakkosten en beveiliging.

Vervoermiddelen: 2023: € 58.000.

De kosten vervoermiddelen bestaan uit de kosten onderhoud, brandstof, verzekering en houderschapsbelasting.

Algemene kosten/kantoorkosten/verkoopkosten: 2023: € 265.000.

De algemene kosten bestaan met name uit afvalkosten, telefoonkosten, ICT-kosten, verkoopkosten, kosten wsw loonadministratie, accountantskosten, kosten dienstverlening. De kantoorkosten bestaan met name uit portokosten, kopieerkosten en contributies.

Afschrijvingen: 2023: € 153.000.

De afschrijvingen op materiële vaste activa zijn berekend op basis van de aanwezige activa ultimo 2020, verhoogd met de afschrijvingen op de verwachte investeringen 2022-2026 en verminderd met de afschrijvingen op verwachte desinvesteringen 2022-2026.

Financieringskosten: 2023: € 4.000.

Novatec heeft geen langlopende leningen meer. De geraamde kosten betreffen de kosten betalingsverkeer van de BNG.

Bijzondere baten en lasten: € 400.000

Compensatie frictiekosten als gevolg van de opheffing van de GR Novatec: 2023: € 400.000.

Door de opheffing van de GR Novatec per 1 januari 2019 ontstaan er frictiekosten. Dit is het gevolg van de overname van een deel van de inwoners van Noordenveld door de gemeente Noordenveld.

In nauw overleg met de gemeente Noordenveld zijn de frictiekosten Novatec op € 400.000 per jaar gecalculeerd voor een periode van 5 jaar (2019 t/m 2023). Naast de opheffing van de GR Novatec is ook de ISD Noordenkwartier opgeheven. De totale vereffening van de ISD en Novatec is uiteindelijk met gesloten beurs gerealiseerd. De bijdrage wordt tot 2024 gedekt uit de post overhead algemeen.

Subsidieresultaat SW: 2023: € 1.083.000 (negatief).

Loonkosten sw-medewerkers: 2023: € 8.099.000.

Loonkosten SW lonen via Novatec	€ 9.686.000
Doorberekende loonkosten gemeente Noordenveld	-€ 1.587.000
Loonkosten ten laste van Novatec	€ 8.099.000

De loonkosten 2023 van de sw-medewerkers zijn gebaseerd op de realisatie 2021 en de cao Sw 1 januari 2021 tot en met 31 december 2025 waarin is opgenomen om door te gaan met de in de cao 2015-2018 gemaakte afspraak over loonontwikkeling conform de LPO (loon en prijsontwikkeling)-systematiek. Het LPO-bedrag van het ministerie van SZW wordt omgezet in de cao-loonsverhoging.

Voor 2023 en het meerjarenbeeld 2024-2026 is uitgegaan van € 34.800 per medewerker (Se). De totale loonkosten komen hiermee uit op € 9.686.000 (278,35 Se x € 34.800). De loonkosten (€ 1.587.000) die betrekking hebben op de inwoners van de gemeente Noordenveld (totaal 45,61 Se) worden conform de DVO doorberekend aan de gemeente Noordenveld. Per saldo komen de loonkosten hiermee op € 8.099.000.

Subsidie SW: 2023: **€ 7.016.000.**

Wsw-subsidie conform meicirculaire	€ 7.671.000
waarvan: Begeleid werken	-€ 655.000
Subsidie bijdrage	€ 7.016.000

Onder de Participatiewet is binnen het Gemeentefonds een Participatiebudget beschikbaar. Onderdeel van dit Participatiebudget is een bedrag voor de sociale werkvoorziening. Het opgenomen budget is gebaseerd op de meicirculaire 2022. Voor het jaar 2022 is het budget € 7.670.840. Van dit budget heeft € 655.176 betrekking op het onderdeel Begeleid werken.

Per saldo komt het subsidieresultaat SW hiermee op € 1.083.000 negatief over het jaar 2023.

Subsidieresultaat Nieuw Beschut: 2023: € 336.000 (negatief).

Loonkosten nieuw beschut: 2023: € 782.000.

De loonkosten zijn op basis van de realisatiecijfers 2^e bestuursrapportage 2022 (22 fte met een gemiddeld loon van € 33.300) becijferd. Meerjarig is uitgegaan van een instroom van 3 plaatsen per jaar (= gemiddeld 1,5 fte).

Loonkostensubsidie nieuw beschut: 2023: € 446.000.

De loonkostensubsidie komt ten laste van het BUIG-budget (het voormalige I-deel uit de Wet werk en bijstand). Het subsidiepercentage bedraagt 57% van de loonkosten.

Subsidieresultaat Afspraakbanen: 2023: € 622.000 (negatief).

Loonkosten 2023: € 1.037.000.

De loonkosten zijn gebaseerd op realisatiecijfers 2021, prognose 2022 en een gemiddelde instroom van 6 fte per jaar ingaande 2023.

Loonkostensubsidie 2023: € 415.000.

De loonkostensubsidie komt ten laste van het BUIG-budget (het voormalige I-deel uit de Wet werk en bijstand). Het subsidiepercentage bedraagt 40 % van de loonkosten.

Lage inkomensvoordeel (LIV): 2023: € 114.000.

Met deze maatregel worden werkgevers gecompenseerd bij de inzet van werknemers die inkomens hebben tot 125% van het wettelijk minimumloon (WML). Op basis van een 38-urige werkweek is het maximumbedrag aan werkgeversvoordeel € 960 per jaar.

Totaalresultaat

Het totaalresultaat van het bedrijf Novatec over het jaar 2023 wordt geraamd op een tekort van € 1.170.000.

Investeringsoverzicht

Omschrijving	Jaar van aanschaf			
	2023	2024	2025	2.026
Noodreparaties dak Feithsweg 4	€ 75.000	€ 50.000		
Inpak: heftruck (vervanging)	€ 50.000			
Magazijn : VW transporter (vervanging)	€ 68.000			
Magazijn : VW transporter (vervanging)	€ 68.000			
Kringloop : verduurzaming		€ 63.000		
Kwekerij nieuwbouw	€ 535.000			
Totaal voorgenomen investeringen	€ 796.000	€ 113.000	€ 0	€ 0

Conform regelgeving van de gemeente Westerkwartier worden investeringen tot € 25.000 niet geactiveerd. Deze kosten komen dus niet tot uitdrukking bij de post Afschrijvingen. De Raad stelt bij de begroting alleen de voorgestelde investeringen van de jaarschijf 2023 vast. De investeringen 2024 en verder dienen ter info.

Het opgenomen krediet nieuwbouw kwekerij betreft het geïndexeerde bedrag. In de begroting 2022 jaarschijf 2023 was € 465.000 opgenomen. Het betreft een voorlopig krediet in afwachting van de uitkomst van een separaat onderzoek.

Overzicht populatie (in Se's/Fte's) 2022-2026

	WSW				Nieuw beschut / afspraakbanen				Totaal
	Gemiddeld 2022/gemiddeld 2023				Gemiddeld 2022/gemiddeld 2023				gem.2023
	gem.2022	Uitstroom	Instroom	gem.2023	gem.2022	Uitstroom	Instroom	gem.2023	
Beschut binnen	137,72	-10,13		127,59	33,5		3,5	37	164,59
Totaal binnen	137,72	-10,13	0	127,59	33,5		3,5	37	164,59
Begeleid werken	21,56	-0,25		21,31					21,31
Groepsdeta	67,77	-1,84		65,93	24		1,84	25,84	91,77
Individuele deta	87	-2,17		84,83	12		2,17	14,17	99
Totaal buiten	176,33	-4,26	0	172,07	36		4,01	40,01	212,08
Totaal	314,05	-14,39	0	299,66	69,5	0	7,51	77,01	376,67
	Gemiddeld 2023/gemiddeld 2024				Gemiddeld 2023/gemiddeld 2024				gem.2024
	gem.2023	Uitstroom	Instroom	gem.2024	gem.2023	Uitstroom	Instroom	gem.2024	
Beschut binnen	127,59	-3,55		124,04	37		1,5	38,5	162,54
Totaal binnen	127,59	-3,55	0	124,04	37		1,5	38,5	162,54
Begeleid werken	21,31	-0,75		20,56					20,56
Groepsdeta	65,93	-2,61		63,32	25,84		2,61	28,45	91,77
Individuele deta	84,83	-3,81		81,02	14,17		3,81	17,98	99
Totaal buiten	172,07	-7,17	0	164,9	40,01		6,42	46,43	211,33
Totaal	299,66	-10,72	0	288,94	77,01	0	7,92	84,93	373,87
	Gemiddeld 2024/gemiddeld 2025				Gemiddeld 2024/gemiddeld 2025				gem.2025
	gem.2024	Uitstroom	Instroom	gem.2025	gem.2024	Uitstroom	Instroom	gem.2025	
Beschut binnen	124,04	-3,29		120,75	38,5		1,5	40	160,75
Totaal binnen	124,04	-3,29	0	120,75	38,5		1,5	40	160,75
Begeleid werken	20,56	0		20,56					20,56
Groepsdeta	63,32	-3,5		59,82	28,45		3,5	31,95	91,77
Individuele deta	81,02	-3,42		77,6	17,98		3,42	21,4	99
Totaal buiten	164,9	-6,92	0	157,98	46,43		6,92	53,35	211,33
Totaal	288,94	-10,21	0	278,73	84,93	0	8,42	93,35	372,08
	Gemiddeld 2025/gemiddeld 2026				Gemiddeld 2025/gemiddeld 2026				gem.2026
	gem.2025	Uitstroom	Instroom	gem.2026	gem.2025	Uitstroom	Instroom	gem.2026	
Beschut binnen	120,75	-4,97		115,78	40		1,5	41,5	157,28
Totaal binnen	120,75	-4,97	0	115,78	40		1,5	41,5	157,28

Begeleid werken	20,56	0		20,56					20,56
Groepsdeta	59,82	-4,62		55,2	31,95		4,62	36,57	91,77
Individuele deta	77,6	-3		74,6	21,4		3	24,4	99
Totaal buiten	157,98	-7,62	0	150,36	53,35		7,62	60,97	211,33
Totaal	278,73	-12,59	0	266,14	93,35	0	9,12	102,47	368,61

In de opbouw van bovenstaand overzicht is een onderscheid gemaakt tussen de wsw-populatie en de populatie nieuw beschut/afpraakbanen (Cao aan de slag). Uit het overzicht is af te leiden dat de totale populatie door de nieuwe instroom nieuw beschut/afpraakbanen op een constant niveau blijft (gem.2025/gem.2026: 368,61 Se/Fte).

Financiële begroting

Programma		Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
Lasten	(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
0.1/0.2	Bestuur en organisatie	4.743	5.115	5.467	5.467	5.467	5.467
1	Veiligheid	5.639	5.608	5.783	5.783	5.539	5.539
2	Verkeer en vervoer	10.199	10.235	10.677	10.816	10.870	10.965
3	Economie	530	535	584	580	577	591
4	Onderwijs	6.907	7.210	7.177	7.239	7.145	7.109
5	Sport, cultuur en recreatie	15.055	15.515	15.793	16.294	16.473	16.056
6	Sociaal Domein	85.106	90.852	87.116	86.792	86.342	86.013
7	Volksgezondheid en milieu	20.615	19.365	20.149	20.050	20.146	20.162
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening	4.768	6.394	5.114	5.022	5.069	5.101
0.3/0.8	Algemene dekkingsmiddelen	3.515	4.555	8.429	9.489	9.862	2.513
0.4	Overhead	21.137	22.696	23.244	23.272	23.274	23.183
0.9	VPB	113	50	50	50	50	50
	Onvoorzien			125	125	125	125
	Totaal lasten voor bestemming	178.326	188.130	189.708	190.979	190.940	182.874
	Toevoegingen aan reserves						
1	Veiligheid						
2	Verkeer en vervoer						
3	Economie		23				
4	Onderwijs	175	168				
5	Sport, cultuur en recreatie		55				
6	Sociaal Domein	1.577	183				
7	Volksgezondheid en milieu						
8	Volkshuisvesting	80	791				
0.4	Overhead	426	1.261	103	102	229	
0.3/0.8	Alg dekkingsmiddel	2.935	5.415				
	Totaal lasten	183.520	196.026	189.811	191.081	191.169	182.874

Programma		Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
Baten	(bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
0.1/0.2	Bestuur en organisatie	1.292	972	972	972	972	972
1	Veiligheid	111	48	38	38	38	38
2	Verkeer en vervoer	328	106	106	106	106	106
3	Economie	919	43	43	43	43	43
4	Onderwijs	950	1.205	1.092	816	816	816
5	Sport, cultuur en recreatie	2.280	1.994	1.804	1.786	1.786	1.786
6	Sociaal Domein	27.163	27.066	24.849	24.354	24.193	24.273
7	Volksgesondheid en milieu	18.018	16.938	17.943	17.889	17.885	17.885
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening	3.134	2.189	1.480	1.478	1.476	1.476
0.3/0.8	Algemene dekkingsmiddelen	130.660	135.539	140.403	142.527	143.056	133.280
0.4	Overhead	624	415	370	363	346	327
0.9	VPB						
0.11	Resultaat						
	Totaal baten voor bestemming	185.479	186.515	189.099	190.371	190.715	181.000
	Onttrekkingen aan reserve						
0	Bestuur en organisatie						
1	Veiligheid	238	238	238	238		
2	Verkeer en vervoer	51	51	51	51	51	51
3	Economie		23				
4	Onderwijs	32	32	69	69	69	69
5	Sport, cultuur en recreatie	151	156	115	109	97	97
6	Sociaal Domein	1.439	183	1	6		
7	Volksgesondheid en milieu	7	7	7	7	7	7
8	Volkshuisvesting	223	11	4			
0.4	Overhead	186	3.131	228	230	232	204
0.3/0.8	Alg dekkingsmiddel	2.225	7.004				
	Totaal baten	190.032	197.351	189.811	191.081	191.169	181.427
Rekening- / begrotingsaldo (baten -/- lasten)		6.512	1.325	0	0	0	- 1.447

De specificatie begroting 2023 per taakveld is als volgt:

Taakveld	Omschrijving <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Lasten	Baten	Saldo <i>(+ is voordeel)</i>
0.1	Bestuur	3.666		-3.666
0.2	Burgerzaken	1.802	972	-830
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	746	158	-588
0.4	Overhead	23.244	370	-22.874
0.5	Treasury	-176	250	426
0.61	OZB woningen	576	10.132	9.556
0.62	OZB niet-woningen	201	6.088	5.887
0.64	Belastingen overig	65	65	
0.7	Alg uitkering en ov uitkeringen gemeentefonds	139	123.610	123.471
0.8	Overige baten en lasten	7.003	100	6.903
0.9	Vpb	50		-50
0.10	Mutaties reserves	103	712	609
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0
	Taakveld 0	37.419	142.457	105.038
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	4.532	20	-4.512
1.2	Openbare orde en veiligheid	1.251	18	-1.233
	Taakveld 1	5.783	38	-5.745
2.1	Verkeer en vervoer	9.244	77	-9.167
2.2	Parkeren	416	7	-408
2.3	Recreatieve havens	38	14	-24
2.4	Economische havens en waterwegen	907		-907
2.5	Openbaar vervoer	72	7	-65
	Taakveld 2	10.677	105	-10.571
3.1	Economische ontwikkeling	235	10	-225
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	9		-9
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	161	33	-128
3.4	Economische promotie	179		-179
	Taakveld 3	584	43	-541
4.1	Openbaar basisonderwijs	295		-295
4.2	Onderwijshuisvesting	3.900	106	-3.794
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.982	985	-1.997
	Taakveld 4	7.177	1.091	-6.086
5.1	Sportbeleid en activering	616		-616
5.2	Sportaccommodaties	5.264	1.249	-4.015
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	913	205	.708
5.4	Musea	270	57	-213
5.5	Cultureel erfgoed	428	47	-381

5.6	Media	1.373	30	-1.343
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6.929	216	-6.713
	Taakveld 5	15.793	1.804	13.989
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	6.654	794	-5.860
6.2	Wijkteams	1.556	7	-1.549
6.3	Inkomensregelingen	20.137	15.596	-4.541
6.4	Begeleide participatie	7.523	3.057	-4.465
6.5	Arbeidsparticipatie	9.733	3.508	-6.225
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.782	3	-2.779
6.71	Maatwerkvoorzieningen 18+	14.491	744	-13.747
6.72	Maatwerkvoorzieningen 18-	20.251		-20.251
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	1.630	1.141	-489
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	2.359		-2.359
	Taakveld 6	87.116	24.849	-62.267
7.1	Volksgezondheid	2.951	30	-2.921
7.2	Riolering	5.073	6.948	1.875
7.3	Afval	8.694	10.411	1.717
7.4	Milieubeheer	2.674	10	-2.664
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	757	543	-213
	Taakveld 7	20.149	17.942	-2.206
8.1	Ruimtelijke ordening	1.829	2	-1.827
8.2	Grondexploitatie	283		-283
8.3	Wonen en bouwen	3.002	1.478	-1.524
	Taakveld 8	5.114	1.480	3.634
	Totaal	189.811	189.811	0

Incidentele baten en lasten

Programma Lasten	Omschrijving programma en incidentele lasten	Begroting		Meerjarenraming	
		2023	2024	2025	2026
0	Bestuur en organisatie				
1	Veiligheid				
	Extra bijdrage negatieve reserve VRG	238	238		
	Overige mutaties	5	5		
2	Verkeer en vervoer				
	Overige mutaties	20			
3	Economie				
4	Onderwijs				
	Nationaal Programma Onderwijs	276			
	Overige mutaties				
5	Sport, cultuur en recreatie				
	Visie recreatie en toerisme	300	318	318	
	Overige mutaties	30	22	29	
6	Sociaal Domein				
	SPUK versterking clientondersteuning	50			
	MFC Oldehove	50			
	Thema 2 Tijd voor Toekomst	204	80		
	Thema 4 Organisatie, monitoring en kennisdeling	79	94		
	Overige mutaties	94	89	28	28
7	Volksgesondheid en milieu				
	Bijdrage ARCG	75			
	Broninzameling	55			
	Overige mutaties	21	15		
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening				
	Omgevingswet	200	100	100	100
	Overige mutaties	4			
ADM	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien				
	Onvoorzien	125	125	125	125
	Overige mutaties	10			
0.4	Overhead				
	Digitale informatie - inhuur personeel	50	150		
	Overige mutaties	55	30	30	
0.9	Reserves				
	Reserve programma huisvesting	103	102	229	
		2.043	1.368	858	253

Programma Baten	Omschrijving programma en incidentele baten	Begroting		Meerjarenraming	
		2023	2024	2025	2026
0	Bestuur en organisatie				
1	Veiligheid				
2	Verkeer en vervoer				
3	Economie				
4	Onderwijs				
	Nationaal Programma Onderwijs	276			
5	Sport, cultuur en recreatie				
6	Sociaal Domein				
	SPUK versterking clientondersteuning	50			
	Thema 2 Tijd voor Toekomst	204	80		
	Thema 4 Organisatie, monitoring en kennisdeling	79	94		
	Overige mutaties	65	55		
7	Volksgezondheid en milieu				
	Voorziening riolering	588			
	Overige mutaties	10	4		
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening				
ADM	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien				
	Overige mutaties	16	16		
o.4	Overhead				
o.9	Reserves				
	Algemene reserve (extra bijdrage negatieve reserve VRG)	238	238		
	Overige mutaties	90	85	67	37
		1.615	572	67	37

	2023	2024	2025	2026
Saldo incidentele baten en lasten	-427	-795	-792	-216

Presentatie van het structureel begrotingssaldo	2023	2024	2025	2026
Saldo baten en lasten	-610	-607	-226	-1.874
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	610	607	226	427
Begrotingssaldo na bestemming				-1.447
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-427	-795	-792	-216
Structureel begrotingssaldo	427	795	792	-1.231

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves	2023	2024	2025	2026
Toevoegingen reserves				
n.v.t.				
Onttrekkingen reserves				
Reserve Natuurpark (Kommerzijl)	18	18	18	18
Reserve afschrijving diverse investeringen	366	368	370	372
Totaal structurele onttrekkingen	384	386	388	390

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	2023	2024	2025	2026
Incidentele toevoegingen en onttrekkingen	225	221	-162	37
Structurele toevoegingen en onttrekkingen	384	386	388	390
Totaal	610	607	226	427

Toelichting incidentele lasten

Programma 1

- ◆ Extra bijdrage negatieve reserve Veiligheidsregio Groningen: € 238.400 (2022 tm 2024)
- ◆ Inzet middelen omgevingsveiligheid: € 4.800 (2023 en 2024)

Programma 2

- ◆ Wegenlegger: € 20.000 (2023)

Programma 4

- ◆ Nationaal Programma Onderwijs: € 276.008 in 2023

Programma 5

- ◆ VV Zevenhuizen trainingsveld, investering 2024 < € 25.000; rechtstreeks tlv exploitatie: € 9.317 (2024)
- ◆ VV WK De Olde EE, investering 2023 < € 25.000; rechtsreeks tlv exploitatie: € 12.000 (2023)
- ◆ Zwembad De Wotterwille Marum, sanitair: € 13.000 (2025)
- ◆ Zwembad De Wotterwille Marum, garderobe: € 16.000 (2025)
- ◆ Zwembad De Wotterwille Marum, speeltoestel: € 17.000 (2023)
- ◆ Gymzaal Noordhorn – spouwmuren na-isolatie: € 7.560 (2024)
- ◆ Gymzaal Ezinge – spouwmuren na-isolatie: € 18.000 (2023) en € 4.800 (2024)
- ◆ Visie recreatie en toerisme: € 300.000 (2023) en € 317.500 (in 2024 en 2025)

Programma 6

- ◆ SPUK versterking cliëntondersteuning: € 50.000 (2023)
- ◆ Novatec – LED verlichting: € 666 (2023), PV panelen en vloer isoleren € 6.080 (2024)
- ◆ MFC Oldehove: € 50.000 (2023)
- ◆ Thema 1 JOGG (Gezonde Jeugd, gezonde toekomst): € 45.250 (2023) en € 35.250 (2024)
- ◆ Thema 2 Tijd voor Toekomst: € 203.680 (2023), € 79.940 (2024)
- ◆ Thema 3 Kickstart voor de kleintjes: € 19.600 (2023 en 2024)
- ◆ Thema 4 Organisatie, monitoring en kennisdeling: € 78.680 (2023), € 93.780 (2024)
- ◆ Bijdrage exploitatie MFC Zevenhuizen: € 28.000 (2023 -2026)

Programma 7

- ◆ Afvalbeheer Regio Centraal Groningen (ARCG): € 75.000 (2023)
- ◆ Broninzameling: € 55.000 (2023)
- ◆ Omgevingsdienst Groningen – Inzet middelen omgevingsveiligheid: € 11.200 (2023 en 2024)
- ◆ Project Samen koken in Westerkwartier: € 9.621 (2023) en € 4.196 (2024)

Programma 8

- ◆ Omgevingswet: € 200.000 (2023), en € 100.000 (2024 t/m 2026)
- ◆ Gebouwen en gronden HR++ : € 4.200 (2023)

Algemene dekkingsmiddelen

- ◆ Onvoorzien: € 125.000 (2023 tm 2026)
- ◆ Locatie Hoofdstraat Midwolde – groenonderhoud: € 10.000 (2023)

Overhead

- ◆ Digitale informatie - inhuur personeel: € 50.000 (2023 en € 150.000 (2024)
- ◆ Projectleider gebiedsvisie Nienoord: € 25.000 (2023)
- ◆ MJOP's – inhuur: € 30.000 (2023 t/m 2025)

Reserves

- ◆ Reserve programma huisvesting: € 102.596 (2023), € 102.248 (2024), € 228.936 (2025)

Toelichting incidentele baten

Programma 4

- ◆ Nationaal Programma Onderwijs: € 276.000 (2023)

Programma 6

- ◆ Thema 1 JOGG (Gezonde Jeugd, gezonde toekomst): € 45.250 (2023) en € 35.250 (2024)
- ◆ Thema 2 Tijd voor Toekomst: € 203.680 (2023), € 79.940 (2024)
- ◆ Thema 3 Kickstart voor de kleintjes: € 19.560 (2023 en 2024)
- ◆ Thema 4 Organisatie, monitoring en kennisdeling: € 78.680 (2023), € 93.780 (2024)
- ◆ SPUK uitkering versterking cliëntondersteuning: € 50.000 (2023)

Programma 7

- ◆ Voorziening riolering: € 588.321 (2023)
- ◆ Project samen koken in het Westerkwartier: € 9.621 (2023) en € 4.196 (2024)

Algemene dekkingsmiddelen

- ◆ Decentralisatieuitkering Versterking omgevingsveiligheid: € 16.000 (2023 en 2024)

Reserves

- ◆ Reserve verduurzaming gebouwen: € 22.866 (2023) en € 18.440 (2024)
- ◆ Reserve groot onderhoud gebouwen: € 30.000 (2023 t/m 2025)
- ◆ Algemene reserve: extra bijdrage negatieve reserve VRG: € 238.400 (2023 en 2024)
- ◆ Reserve Integraal Kindcentrum Marum: € 36.800 (2023 tm 2026)

Prognose meerjarenbalans

189468	Realisatie		Begroting			
Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Omschrijving	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Activa						
<u>Vaste activa:</u>						
Immateriële vaste activa	8.280	10.360	4.525	4.342	4.160	4.037
Materiële vaste activa	169.156	208.551	216.246	219.774	211.269	200.683
Financiële vaste activa	6.361	7.334	7.235	7.132	7.063	7.023
Totaal vaste activa	183.797	226.245	228.006	231.248	222.492	211.743
<u>Vlottende activa:</u>						
Onderhanden werk	16.630	20.443	8.114	3.901	-1.896	581
Uitzettingen met een looptijd < 1 jr.	17.388	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Liquide middelen	301	293	293	293	293	293
Overlopende activa	6.267	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Totaal vlottende activa	40.586	43.736	31.407	27.194	21.397	23.874
Totaal activa	224.383	269.981	259.413	258.442	243.889	235.617
Passiva						
<u>Vaste passiva:</u>						
Eigen vermogen	37.749	29.513	33.614	33.006	32.780	32.353
Voorzieningen	7.907	6.000	7.894	8.119	8.344	8.569
Langlopende leningen	143.397	189.468	172.905	172.317	157.765	149.695
Totaal vaste passiva	189.053	224.981	214.413	213.442	198.889	190.617
<u>Vlottende passiva:</u>						
netto vlottende schuld < 1 jr	24.448	35.000	35.000	35.000	35.000	35.000
Overlopende passiva	10.882	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal vlottende passiva	35.330	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000
Totaal passiva	224.383	269.981	259.413	258.442	243.889	235.617

Bijlagen

Gemeente
Westerkwartier

Overzicht Reserves en Voorzieningen

Algemene reserve en bestemmingsreserves

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Stand 1-1-2022	Bij	Af	Stand 31-12-2022	Bij	Af	Stand 31-12-2023	Bij	Af	Stand 31-12-2024	Bij	Af	Stand 31-12-2025	Bij	Af	Stand 31-12-2026
Algemene reserve	17.272		3.173			238			238							
Resultaatbestemming 2021	6.512	4.852	6.512													
Mutaties begroting 2020																
Mutaties begroting 2021/2022		559	559					0			0					
Mutaties begroting 2022																
Mutaties frictie		1.058														
Totaal algemene reserve	23.784	6.46	10.24	20.00	0	238	19.771	0	238	19.533	0	0	19.533	0	0	19.533
Reserve grondexploitatie	988	664	93	1.559			1.559			1.559			1.559			1.559
Reserve armoedebeleid kinderen	0		0	0			0			0			0			0
Reserve MFC Oostwold De Gaveborg	102	16	35	83			83			83			83			83
Reserve groenfonds	217	71	11	277			277			277			277			277
Reserve Integraal Kindcentrum Marum	1.068	168		1.236		37	1.199		37	1.162		37	1.125		37	1.088
Reserve afboeking boekwaarde scholen	860			860			860			860			860			860
MFC De Wierde Grijskerk	232			232			232			232			232			232
Reserve Natuurpark (Kommerzijl)	367		18	349		18	331		18	313		18	295		18	277
Reserve overheveling niet uitgegeven budgetten	29	733	737	25			25			25			25			25
Reserve verduurzamingsmaatregelen	203		157	46		23	23		19	4			4			4
Reserve sociaal domein	8		0	8			8			8			8			8
Reserve groot onderhoud gebouwen	194			194		30	164		30	134		30	104			104
Reserve afschrijving diverse investeringen	7.743		365	7.378		366	7.012		368	6.644		370	6.274		372	5.902
Reserve programma huisvesting	300	428		728	103		831	102		933	229		1.162			1.162

Reserve beheerskosten TOZO	415															
Reserve Winsum	1.239		0	1.239			1.239			1.239			1.239			1.239
Totaal bestemmingsreserves	13.965	2.08	1.416	14.21	103	474	13.843	102	472	13.473	229	455	13.247	0	427	12.820
Totaal reserves	37.749	8.549	11.660	34.223	103	712	33.614	102	710	33.006	229	455	32.780	0	427	32.353

Algemene reserve

Hieronder gaan verder in op de Algemene reserve. Voor een goed inzicht nemen we daarbij ook de mutaties 2022 mee.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Stand 1-1-2022	Bij	Af	Stand 31-12-2022	Bij	Af	Stand 31-12-2023	Bij	Af	Stand 31-12-2024	Bij	Af	Stand 31-12-2025	Bij	Af	Stand 31-12-2026
Algemene reserve	17.272		3.173			238			238							
Resultaatbestemming 2021	6.512	4.852	6.512													
Mutaties begroting 2020																
Mutaties begroting 2021/2022		559	559					0			0					
Mutaties begroting 2022																
Mutaties frictie		1.058														
Totaal algemene reserve	23.784	6.469	10.244	20.009	0	238	19.771	0	238	19.533	0	0	19.533	0	0	19.533

Toelichting mutaties Algemene reserve:

Stand 1 januari 2022		17.272
Rekeningsresultaat 2021	4.852	
Frictie	1.058	
Storting 2022		5.910
Budgetoverhevelingen	2.935	

Extra bijdrage negatieve reserve VRG	<u>238</u>	
Ottrekking 2022		3.173
Stand 31 december 2022		20.009
Extra bijdrage negatieve reserve VRG	238	
Ottrekking 2023		238
Stand 31 december 2023		19.771
Extra bijdrage negatieve reserve VRG	238	
Ottrekking 2024		238
Stand 31 december 2024		19.533
Stand 31 december 2025		19.533
Stand 31 december 2026		19.533

De verdeling van de mutaties van de reserves over de programma's is als volgt:

RESERVE	PROGRAMMA									OVERZICHT		TOTALEN PER RESEVE
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	AD	head	
TOEVOEGINGEN 2023												
Omschrijving reserve												
Reserve programma huisvesting											103	103
Reserve Integraal Kindcentrum Marum												
TOEVOEGINGEN PER PROGRAMMA/OVERZICHT											103	103
ONTTREKKINGEN 2023												
Omschrijving reserve												
Algemene reserve		238										238
Reserve Integraal Kindcentrum Marum					37							37
Reserve Natuurpark (Kommerzijl)						18						18
Reserve Sociaal Domein												
Reserve verduurzamingsmaatregelen						18	1		4			23
Reserve groot onderhoud gebouwen											30	30
Reserve afschrijving diverse investeringen				51	32	79			7		198	366
ONTTREKKINGEN PER PROGRAMMA/OVERZICHT		238	51		69	115	1	7	4		228	712
TOEVOEGINGEN 2024												
Omschrijving reserve												
Reserve programma huisvesting											102	102
Reserve Integraal Kindcentrum Marum												
TOEVOEGINGEN PER PROGRAMMA/OVERZICHT											102	102
ONTTREKKINGEN 2024												

Omschrijving reserve											
Algemene reserve	238										238
Reserve Integraal Kindcentrum Marum				37							37
Reserve MFC De Wierde Grijpskerk											18
Reserve Natuurpark (Kommerzijl)					18						18
Reserve Sociaal Domein											18
Reserve verduurzamingsmaatregelen					12	6					18
Reserve groot onderhoud gebouwen									30		30
Reserve afschrijving diverse investeringen			51	32	79			7		200	368
ONTTREKKINGEN PER PROGRAMMA/OVERZICHT	238	51	69	109	6	7			230		709

TOEVOEGINGEN 2025

Omschrijving reserve											
Reserve programma huisvesting										229	229
TOEVOEGINGEN PER PROGRAMMA/OVERZICHT									229		229

ONTTREKKINGEN 2025

Omschrijving reserve											
Algemene reserve											
Reserve Integraal Kindcentrum Marum				37							37
Reserve MFC De Wierde Grijpskerk											18
Reserve Natuurpark (Kommerzijl)					18						18
Reserve Sociaal Domein											30
Reserve groot onderhoud gebouwen									30		30
Reserve afschrijving diverse investeringen			51	32	79			7		202	370
ONTTREKKINGEN PER PROGRAMMA/OVERZICHT		51	69	97				7	232		455

TOEVOEGINGEN 2026

Omschrijving reserve											
Algemene reserve											

TOEVOEGINGEN PER PROGRAMMA/OVERZICHT																	
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ONTTREKKINGEN 2026

Omschrijving reserve																	
Algemene reserve																	
Reserve Integraal Kindcentrum Marum				37													37
Reserve MFC De Wierde Grijpskerk																	
Reserve Natuurpark (Kommerzijl)					18												18
Reserve Sociaal Domein																	
Reserve afschrijving diverse investerings			51	32	79		7									204	372
ONTTREKKINGEN PER PROGRAMMA/OVERZICHT			51	69	97		7									204	427

Voorzieningen

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Stand 1- 1-2022	Bij	Af	Stand 31-12- 2022	Bij	Af	Stand 31-12- 2023	Bij	Af	Stand 31-12- 2024	Bij	Af	Stand 31-12- 2025	Bij	Af	Stand 31-12- 2026	
Voorzieningen algemeen																	
Voorziening pensioen wethouders	6.153	225		6.378	225		6.603	225		6.828	225		7.053	225		7.278	
Voorziening egalisatie afvalstoffen	0			0			0			0			0			0	
Voorziening egalisatie riolering	1.627	124	0	1.751		588	1.163			1.163			1.163			1.163	
Voorziening Oostindie Slagen/Buiten	111			111			111			111			111			111	
Voorziening nog te betalen kosten grex	0			0			0			0			0			0	
Infrastructurele voorziening centrum Marum	0			0			0			0			0			0	

Voorziening pensioen wethouders herindeling	17			17			17			17			17			17
Totaal voorzieningen algemeen	7.908	349	0	8.257	225	588	7.894	225	0	8.119	225	0	8.344	225	0	8.569
Voorzieningen grondexploitaties																
Oostergast	179			179			179			179			179			179
Tussen de Gasten	164			164			164			164			164			164
Leeksterveld	0			0			0			0			0			0
Oostwold	601			601			601			601			601			601
Zevenhuizen	664			664			664			664			664			664
Centrumplan	227			227			227			227			227			227
Invulplan Nuis	0			0			0			0			0			0
Oostindie	2.056			2.056			2.056			2.056			2.056			2.056
Klieflocatie Ezinge	21			21			21			21			21			21
Totaal voorzieningen grondexploitaties	3.912	0	0	3.912	0	0	3.912	0	0	3.912	0	0	3.912	0	0	3.912
Voorzieningen debiteuren																
Voorziening belastingdebiteuren	36	12		48	12		60	12		72	12		84	12		96
Voorziening debiteuren soza	426			426			426			426			426			426
Voorziening debiteuren algemeen	184	20		204	20		224	20		244	20		264	20		284
Totaal voorzieningen debiteuren	646	32	0	678	32	0	710	32	0	742	32	0	774	32	0	806
Voorzieningen leningen deelnemingen																
Voorziening deelname verkoop Vennootschap BV	0			0			0			0			0			0

Totaal voorzieningen leningen deelnemingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Voorzieningen verstrekte leningen																
Voorziening dubieuze debiteur verstrekte lening	125			125			125			125			125		125	
Voorziening bbz leningen	946			946			946			946			946		946	
Totaal voorzieningen verstrekte leningen	1.071	0	0	1.071	0	0	1.071	0	0	1.071	0	0	1.071	0	1.071	
Totaal voorzieningen	13.537	381	0	13.918	257	588	13.587	257	0	13.844	257	0	14.101	257	0	14.358

Beleidsindicatoren

Bij Ministeriële regeling zijn indicatoren vastgesteld. Het merendeel van deze verplichte set indicatoren wordt beschikbaar gesteld via de website waarstaatjegemeente.nl. De eerste vijf indicatoren worden door de gemeenten zelf aangeleverd. De zogenoemde 'datapartners' (zie Bron) leveren de gegevens voor waarstaatjegemeente.nl aan. De meest actuele gegevens worden opgenomen, maar niet alle informatie komt gelijktijdig en even snel beschikbaar. Ook komt niet alle informatie met dezelfde frequentie beschikbaar (niet alle onderzoeken/monitors worden bijvoorbeeld jaarlijks uitgevoerd). Dit is de reden dat er bij sommige indicatoren nog verouderde informatie staat.

				2018	2019	2020	2021	2022
o. Bestuur en ondersteuning	Formatie (formatieplan 1-1-2022)	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens		7,43	7,88	7,77	
o. Bestuur en ondersteuning	Bezetting (werkelijke bezetting 31-12-2020)	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens		7,11	7,30	7,25	
o. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inw	Eigen gegevens		716,0	742,0	723,47	
o. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen gegevens		14,6	15,17	12,65	
o. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	Eigen gegevens		15,3	11,7	11,54	
1. Veiligheid	Winkeldiefstal	aantal per 1.000 inw	CBS	0,5		0,5	0,8	
1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inw	CBS	2,1		2,1	2,0	
1. Veiligheid	Diefstal uit woning	aantal per 1.000 inw	CBS	1,0		1,1	0,3	
1. Veiligheid	Vernieling en beschadiging (openbare ruimte)	aantal per 1.000 inw	CBS	3,3		4,3	4,5	
1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	per 1.000 jongeren	Stichting Halt	9	10	6	7	
3. Economie	Vestigingen	per 1.000 inw 15-64jr	LISA	140,1	147,0	151,4	156,3	
3. Economie	Funciemenging	%	LISA	46,7	47,0	46,3	46,5	
4. Onderwijs	Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie	%	DUO/Ingrado	1,3		1,2	1,3	
4. Onderwijs	Absoluut verzuim	per 1.000 leerplichtige leerlingen	DUO/Ingrado	nb	0,6	1,9	0,8	
4. Onderwijs	Relatief verzuim	per 1.000 leerplichtige leerlingen	DUO/Ingrado	12	13	nb	11	

5. Sport en recreatie	Niet-sporters	%	gezondheids-monitor			56,7	nb		
6. Sociaal domein	Banen	per 1.000 inw 15-64jr	LISA	499,7	609	597,9	604,8		
6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	%	CBS	68,5	69,5	69,6	71,8		
6. Sociaal domein	Bijstandsuitkeringen	per 10.000 inw 18jr eo	CBS	266	248	290,4	261,2		
6. Sociaal domein	Aantal re-integratievoorzieningen	per 1.000 inw 15-75jr	CBS	29,3					
6. Sociaal domein	Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw 15-64 jr	CBS		100,3	126,8			
6. Sociaal domein	Jongeren met een delict voor rechter	%	CBS			1			
6. Sociaal domein	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inw	CBS	650	500	700	640		
6. Sociaal domein	% Kinderen in uitkeringsgezin	%	CBS	4	4	4			
6. Sociaal domein	% Werkloze jongeren	%	CBS	1	2	2			
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	11,4	11,4	11,5	13,7		
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	%	CBS	nb	0,2	0,2	0,2		
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	%	CBS	0,7	0,8	0,9	0,9		
7. Gezondheid en milieu	Huishoudelijk restafval	kg per inwoner	CBS			111			
7. Gezondheid en milieu	Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS	5,1	8,9	16,1			
8. Vhrosv	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	COELO	709	731	771	806	907	
8. Vhrosv	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	COELO	781	811	825	881	1001	
8. Vhrosv	WOZ-waarde woningen	dzd euro	CBS	200	2014	225	237		
8. Vhrosv	Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	ABF	nb	9,3	7,2	10,6		
8. Vhrosv	Demografische druk	%	CBS	59,6	60,1	79,7	80,2	80,7	

Investeringsoverzicht

Omschrijving	Taak veld	Kostenplaats	E/M nut	Afschrijving termijn	2023 investering	2024 investering	2025 investering	2026 investering
Vervanging hardware - switches en storage	0.4	Automatisering	E	5		190		
Vervangingsinvestering informatieveiligheid en privacy	0.4	Kwaliteitszorg	E	5	50			
Vervangingsinvestering informatieveiligheid en privacy	0.4	Kwaliteitszorg	E	5		50		
Vervangingsinvestering informatieveiligheid en privacy	0.4	Kwaliteitszorg	E	5			50	
Tractiemiddelen 2023	0.4	Tractie	E	8	124			
Huisvesting gemeentelijk apparaat Label A	0.4	Gebouwen	E	10		1.543		
Onderhoud eigen huisvesting	0.4	Gebouwen	E	25		2.500		
Onderhoud eigen huisvesting	0.4	Gebouwen	E	15		3.400		
Grootegast -werf uitbouw/verduurzamen	0.4	Gebouwen	E	40	1.341			
Noordhorn werf uitbouw/verduurzamen	0.4	Gebouwen	E	40		1.224		
Novatec kwekerij nieuwbouw (33 jr)	0.4	Gebouwen	E	33	535			
Novatec kringloopwinkel verduurzamen (17 jr)	0.4	Gebouwen	E	17		63		
Kruisweg 42 Marum gasloos/energieneutraal (33 jr)	0.4	Gebouwen	E	33		513		
Aanp werf Kietvitsweg 20 Grijskerk gasloos en energieneutr (33 jr)	0.4	Gebouwen	E	33		355		
Nieuwbouw kantoor (33 jr)	0.4	Gebouwen	E	33		24.515		
OV 2023	2.1	Openbare verlichting	M	25	450			
Infrastructuur campus Waezenburglaan herinrichten	2.1	Wegen	M	20	600			
Fietsoversteek Oldebertweg Tolbert	2.1	Wegen	M	20	188			
Wegen (scenario 3 kwaliteitsvisie openbare ruimte)	2.1	Wegen	M	20	2.123			
Wegen (scenario 3 kwaliteitsvisie openbare ruimte)	2.1	Wegen	M	20		2.123		
Wegen (scenario 3 kwaliteitsvisie openbare ruimte)	2.1	Wegen	M	20			2.123	
Herinrichting Centrumweg Opende	2.1	Wegen	M	20	406			
Bruggen (kwaliteitsvisie openbare ruimte)	2.1	Bruggen	M	40	370			
Bruggen (kwaliteitsvisie openbare ruimte)	2.1	Bruggen	M	40		370		
Bruggen (kwaliteitsvisie openbare ruimte)	2.1	Bruggen	M	40			370	
Huisvesting RSG De Borgen (Oldeborg)	4.2	Onderwijshuisvesting	E	40	10.000			
Locatie Het Anker Zuidhorn Vervangen brandmeldinstallatie	4.2	Onderwijshuisvesting	E	10	35			
T.C. Oldehove Wengeweer toplaag renovatie	5.2	Sport	E	15	54			
VV Westerkwartier De Olde ee toplaag renovatie	5.2	Sport	E	15	42			
VV Zevenhuizen Veld 1 toplaag renovatie	5.2	Sport	E	15	41			

VV Ezinge Feerwerd Veld 1 toplaag renovatie	5.2	Sport	E	15	40			
Sportpark Starckenborghkanaal Zunobri veld 1 topl ren	5.2	Sport	E	15		77		
OWK Oostwold toplaag renovatie	5.2	Sport	E	15		63		
Zwembad de Wotterwille - chlooropslag en verwerking	5.2	Sport	E	10	65			
Zwembad de Wotterwille - waterglijbaan	5.2	Sport	E	25		78		
Topsportthal bowling Leek Vervangen brandmeldinstallatie	5.2	Sportaccommodaties	E	10	131			
Sporthal Oldenoert Brandmeldinstallatie	5.2	Sportaccommodaties	E	10	39			
Sporthal Quicksilver S Vervangen brandmeldinstallatie	5.2	Sportaccommodaties	E	10	70			
Sporthal De Holten vervangen brandmeldinstallatie	5.2	Sportaccommodaties	E	10			74	
Sporthal Oldenoert Vervangen dakbedekking	5.2	Sportaccommodaties	E	25			60	
Topsportthal bowling Leek Vervangen heteluchtheaters	5.2	Sportaccommodaties	E	10				72
Topsportthal bowling Leek Vervangen boiler	5.2	Sportaccommodaties	E	10				42
Sporthal De Leegens (Doezum) PV-panelen	5.2	Sportaccommodaties	E	10		64		
Sporthal De Leegens (Doezum) LED armaturen en verlichting	5.2	Sportaccommodaties	E	10	91			
Sporthal De Holten Marum LED-verlichting	5.2	Sportaccommodaties	E	10	85			
Sportzaal Oldenoert (Leek) LED verlichting zaal	5.2	Sportaccommodaties	E	10	30			
Topsportthal Leek. LED armaturen en verlichting	5.2	Sportaccommodaties	E	10	151			
Sporthal Quicksilver (Zuidhorn) LED armaturen en verlichting	5.2	Sportaccommodaties	E	10	40			
Zwemkasteel Nienoord Gasloos	5.2	Sportaccommodaties	E	10	1.550			
CCZ Zuidhorn Vervangen brandmeldinstallatie	5.3	Cultuurpresentaties	E	10	39			
CCZ (Zuidhorn) LED armaturen en verlichting	5.3	Cultuurpresentaties	E	10	30			
Deelname Biblionet in campus Waezenburglaan	5.3	Cultuurpresentaties	E	40	1.500			
Deelname Kunstkwartier in campus RSG de Borgen	5.3	Cultuurpresentaties	E	40	120			
Museum Wierdenland	5.4	Musea	E	10	27			
Museum Wierdenland, verduurzaming	5.4	Musea	E	10	113			
Termaten- en tuinhall vervangen brandmeldinstallatie	5.5	Cultureel erfgoed	E	10	32			
Toegangspoort borg Nienoord	5.5	Cultureel erfgoed	E	25	50			
Borg Nienoord vervangen brandmeldinstallatie	5.5	Cultureel erfgoed	E	10				
MFC Oldehove	6.1	Club- en buurthuizen	E	40	1.050			
MFA 't Spectrum vervangen dakbedekking	6.1	Club- en buurthuizen	E	25			36	
MFA Gaveborg Vervangen warmtepomp	6.1	Club- en buurthuizen	E	10			40	
Watertakenplan 2023	7.2	Watertakenplan (vGRP)	E	50	3.492			

Watertakenplan 2024	7.2	Watertakenplan (vGRP)	E	50		3.655			
Uitvoeringsplan klimaatadaptatie 2023	7.4	Milieubeheer	M	50	120				
Uitvoeringsplan klimaatadaptatie 2024	7.4	Milieubeheer	M	50		125			
Uitvoeringsplan klimaatadaptatie 2025	7.4	Milieubeheer	M	50			120		
Totaal Westerkwartier						25.225	40.908	2.873	114

Investerings met een economisch nut			E		20.968	38.290	260	114
investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut			M		4.257	2.618	2.613	
Totaal investeringen					25.225	40.908	2.873	114

Algemene uitkering meerjarig

Onderdeel A - Inkomstenmaatstaven				
Maatstaf	2023	2024	2025	2026
1g WOZ niet-woningen eigenaar	-2.519.583	-2.558.789	-2.595.019	-2.635.420
1h WOZ niet-woningen gebruiker	-1.720.193	-1.746.960	-1.771.695	-1.799.278
1a Waarde woningen eigenaren	-4.965.042	-5.029.424	-5.088.767	-5.154.788
Subtotaal	-9.204.818	-9.335.174	-9.455.481	-9.589.486

Onderdeel B - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor van toepassing is				
Maatstaf	2023	2024	2025	2026
8a-2 Bijstandsontvangers	4.716.671	4.714.389	4.705.530	4.764.693
2 Inwoners	23.998.033	24.152.084	24.307.817	24.472.072
7c-3 Huishoudens met laag inkomen boven drempel	19.602.773	16.889.791	16.972.821	17.102.404
12b Personen met migratieachtergrond	805.451	828.768	850.821	872.910
3c Eenpersoonshuishoudens	1.316.834	1.328.012	1.314.581	1.326.385
8b Loonkostensubsidie	381.800	440.753	500.033	532.325
4a Inwoners: jongeren jonger dan 18 jaar (vanaf uitkeringsjaar 2019)	7.513.252	6.637.100	6.642.072	6.660.961
8f Doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	375.559	405.122	434.937	464.832
5d Inwoners 75+ met drempel	2.764.891	2.874.975	2.916.011	3.002.919
7m Laag opleidingsniveau met drempel	1.403.191	1.380.773	1.333.814	1.313.419
14a Lokale centrumfunctie (max 20km)	637.278	641.232	645.074	648.827
14b Regionale centrumfunctie (max 60km)	3.591.877	3.383.808	3.379.086	3.397.102
14c Landelijke centrumfunctie	862.959	868.314	873.516	878.598
15e Leerlingen VO	635.464	621.868	608.963	596.145
15h-2 Onderwijsachterstand	119.532	119.284	119.036	118.789
38 Bedrijfsvestigingen	990.022	1.033.941	1.077.890	1.125.727
36 Kernen	4.358.157	4.355.241	4.336.170	4.334.640
36a Kernen met 500 of meer adressen	826.833	826.833	826.833	826.833
34 Oeverlengte * bodemfactor gemeente	261.055	261.055	261.055	261.055
35a Oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	196.204	196.204	196.204	196.204
32b-2 Omgevingsadressendichtheid (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	1.176.593	1.263.761	1.273.702	1.284.998
23 Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	875.811	881.422	887.153	893.412
22 Oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor woonkernen	4.399.900	4.444.607	4.489.613	4.539.209
23a Oppervlakte bebouwing buitengebied	2.160.431	2.174.273	2.188.411	2.197.854
22a Oppervlakte bebouwing woonkern	2.657.265	2.680.667	2.704.871	2.725.400
19 Oppervlakte binnenwater	78.939	78.939	78.939	78.939
16 Oppervlakte land	1.414.218	1.414.218	1.414.218	1.414.218
18 Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	1.007.271	1.007.271	1.007.271	1.007.271
24b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	334.598	337.491	340.145	343.087
25b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016) * bodemfactor woonkernen	1.552.518	1.565.939	1.578.256	1.591.907
39 Vast bedrag	977.597	971.913	977.597	977.597
Subtotaal	91.992.974	88.780.046	89.242.437	89.950.732

Onderdeel C - Uitkeringsfactor (uf)				
Jaren	2023	2024	2025	2026
Uitkeringsfactor	12.850	13.260	13.580	12.560
Subtotaal (B x C (=uf))	118.210.972	117.722.341	121.191.229	112.978.120

Onderdeel D - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is				
Maatstaf	2023	2024	2025	2026
56g Suppletie-uitkering nieuw verdeelstelsel 2023	5.752.535	4.797.365	3.842.195	3.842.195
Subtotaal	5.752.535	4.797.365	3.842.195	3.842.195

Onderdeel E - Integratie- en decentralisatieuitkeringen waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is				
Maatstaf	2023	2024	2025	2026
71 Brede impuls combinatiefuncties/buurtsportcoaches (DU)	275.459	275.459	275.459	275.459
170 Decentralisatie provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving (DU)	289.577	289.577	289.577	289.577
205 Voorschoolse voorziening peuters (DU)	128.655	128.655	128.655	128.655
223 Armoedebestrijding kinderen (DU)	206.734	206.734	206.734	206.734
393 Versterking omgevingsveiligheidsdiensten (DU)	16.000	16.000	n.v.t.	n.v.t.
421 Extra capaciteit BOAs (DU)	40.186	40.186	40.186	40.186
Subtotaal	956.611	956.611	940.611	940.611

Onderdeel F - 3 D's in het sociaal domein				
Maatstaf	2023	2024	2025	2026
260 Participatie (IU)	7.887.788	7.583.728	7.343.705	7.138.668
Subtotaal	7.887.788	7.583.728	7.343.705	7.138.668

Onderdeel G - Aanvullingen van de gebruiker				
Aanvullingen v/d gebruiker	2023	2024	2025	2026
Gemeenteposten:				
Nog te ontvangen rijksbijdrage jeugdzorg	0	3.232.942	2.979.518	2.053.451
Subtotaal	0	3.232.942	2.979.518	2.053.451

Totaal	123.603.088	124.957.813	126.841.777	117.363.559
---------------	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------

Kerngegevens

Kerngegevens Westerkwartier	2020	2021	2022
Inwoners	63.329	63.678	64.315
Inwoners < 18 jaar	13.395	13.326	13.314
Inwoners > 65 jaar	13.061	13.403	13.782
Oppervlakte (land en water)	36.887	36.887	36.887
Aantal woningen	27.309	27.798	28.087

Portefeuilleverdeling

Programma		Portefeuillehouder(s)
0	Bestuur en organisatie	A. van der Tuuk
1	Veiligheid	A. van der Tuuk
2	Verkeer en vervoer	H.Stomphorst
3	Economie	M.Sijperda
4	Onderwijs	B.Schollemma
5	Sport, cultuur en recreatie	H.Stomphorst
6	Sociaal Domein	B.Nederveen, B.Schollemma, M.Sijperda
7	Volksgezondheid en milieu	B.Schollemma, H.Stomphorst
8	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening	H.Haze
ADM	Algemene dekkingsmiddelen	B.Nederveen, A. van der Tuuk